

NEMZETI

'56 ÉS A NEMZETI

Színészek a történelem színpadán

MAGAZIN

26/10

2026/27-es évad

XIV/2. szám

NOVEMBERI
MŰSORRAL ÉS
PROGRAM-
AJÁNLÓVAL

MÁS MÓDSZEREK

Színészképzés Olaszországtól Peruig

TAKARÁSBAN

Az előadások láthatatlan szereplői

viszontagszolgálatok

NYITÓKÉP

„BOLDGOK VOLTUNK”

„Megrázó volt, a több tízezres tömeg velem együtt visszhangozta: A magyarok Istenére esküszünk, esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!!! Gyönyörű volt” – írta ’56-os naplójában Sinkovits Imre. Bessenyei Ferenc így fogalmaz a nagy napról: „Hatalmas sodrása volt a felvonulásnak, nem lehetett abból kiszállni...” Az akkor huszonegy éves Törőcsik Mari mondja: „... énekeljük a dalokat, és csillog a szemünk. Eufória volt, közös öröm, de nem igazán érzékeltém én, mi is történik. Boldogok voltunk, hogy tüntetünk.” Az *’56 és a Nemzeti* című összeállításunkban a forradalom hetven évvel ezelőtti eseményeit idézzük meg. (A 6. oldaltól.)

A Fókusz című rovatban kitekintünk Magyarországról. Milyen lehetőségei vannak egy olasz vagy grúz, spanyol vagy perui, török vagy görög fiatalnak, ha színésznek szeretne tanulni? Hol és milyen képzések keretében sajátítható el a mesterség Limában, Milánóban vagy Tbilisziben? Reméljük, hogy összeállításunk a magyar színházi (felső)oktatást övező vitákhoz is érdekes tanulságokkal szolgálhat. (Fókusz a 20. oldaltól.)

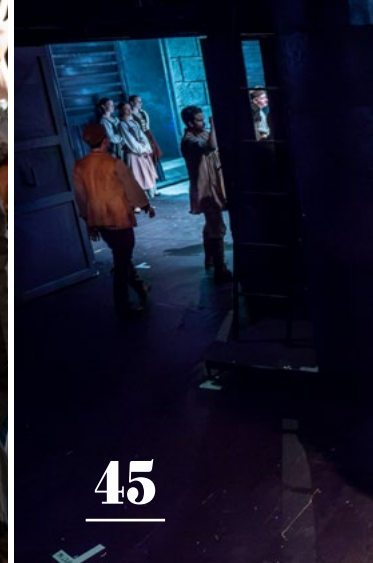
Hogy mit gondol egy horvát színházi rendező közös történelmünkről? Erről olvashatnak a *Zászlóbontás* című írásban. (15. oldaltól.) Ha kíváncsiak, miként vélekedik Gulyás Gábor és Balázs Géza a Nemzeti premierjéről, a *Liliomfíró*ról, lapozzanak a Nézőpont rovathoz. (36. oldal.) Ha szeretnének bepillantani a kulisszák mögé, ismerjék meg a színház két „láthatatlan” szereplőjének munkáját. (45. oldal.) Megtudhatják azt is, mitől volt a korszak és a Nemzeti Színház egyik legnagyobb színésze a ma már szinte teljesen elfeledett Ódry Árpád. (50. oldal.)

Várjuk Önöket előadásainkra. Addig is jó olvasást.

Jelenet a Tóth Ilonka című előadásból – az ’56-os témájú darabot tíz éve, a forradalom hatvanadik évfordulóján mutatta be a Nemzeti Színház | fotó: Eöri Szabó Zsolt

21

45

6

50

35

6

'56 és a Nemzeti

„Életemben ezt a csodálatos érzést még nem éreztem” – írta '56-os naplójában Sinkovits Imre. Hetven éve, 1956. október 23-án és az azt követő napokban a Nemzeti művészei tevékeny részesei voltak a forradalomnak. A történelem színpadán „kezdétét vette egy új színmű”.

21

Fókusz

Milyen lehetőségei vannak egy olasz vagy grúz, spanyol vagy perui, török vagy görög fiatalnak, ha színésznek szeretne tanulni? Hol ígérnek százszázalékos elhelyezkedést, és hol készít fel a káoszban való túlélésre a képzés...

45

Kulissza-díj 2026

A színpadon nem látjuk őket, mégis nélkülözhetetlenek. Herpai Rita rendezőasszisztens és Ködmen Krisztián ügyelő évtizedek óta a kulisszák mögül szolgálja a színházat – a háttérben dolgozók láthatatlan közösségének tagjai.

50

Ódry 150

A két világháború között talán a legtöbb méltatás, szerepelemzés, emlékezés róla maradt fenn, a modern színjátszás mesterének tekintették. Születésének 150. évfordulóján mégis zavarban vagyunk: ki is volt Ódry Árpád, ez a mára szinte teljesen elfeledett nagyhatású művész, és miben állt az ő nagysága?

NEMZETI magazin – a Nemzeti Színház ingyenes időszaki kiadványa • ISSN 3058-1206 • 2026. október • XIV. évfolyam 2. szám | Főszerkesztő: Kornya István • A szerkesztő munkatársa: Görömbölyi László • Fotó: Eöri Szabó Zsolt • Korrektúra: Lukácsy György | Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt. • Felelős kiadó: Vidnyánszky Attila vezérigazgató • Médiaajánlat: 30/508-4711 | Nyomdai előkészítés: Inform-Line Stúdió | Nyomás: HTS-ART Nyomda | Megjelenik pdf-formában, elérhető a színház honlapján | Lapzárta: 2026. október 28.

Címlapon:
Andrónyi Zsigmond és Tóth Hanna
a Liliomfi című előadásban

| fotó: Radnóti Gerda

Jegyvásárlás

Jegypénztár a Nemzeti Színházban
1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
telefon: +36 1 476-6868
e-mail:
jegypenztar@nemzetisinhaz.hu

Nyitvatartás:
H–V: 10–18 óra, illetve az előadások
kezdetig.

www.nemzetisinhaz.hu/jegyinformacio

’56 ÉS A NEMZETI

6 „Hatalmas sodrása volt a felvonulásnak, nem lehetett abból kiszállni...” – színészek emlékezései

10 Hetven éve történt a Nemzetiben

12 Lexikon

VENDÉGÜNK VOLT • A HORVÁT NEMZETI SZÍNHÁZ

15 Zászlóbontás – Egy horvát történelmi darab és a színházi jelen

19 Gulyás Gábor: Koreografált bomlás

FÓKUSZ • SZÍNÉSZKÉPZÉS OLASZORSZÁGTÓL PERUIG

21 Ördögi kör – Olaszország

23 Kétszáz év hagyományai és egy kétéves törvény
– Spanyolország

24 Különbségek és előnyök – Spanyolország, Magyarország

26 Működési hiányosságok – Görögország

28 Sokféle út, egyenlőtlen esélyek – Peru

30 Szakmai fejlődés és karriernehézségek – Törökország

32 Stúdiókból egyetemre – Grúzia

34 PREMIER GALÉRIA • LILIOMFI

NÉZŐPONTOK • LILIOMFI

36 Gulyás Gábor: A játék metamorfózisa

36 Balázs Géza: Diátristák

ELŐADÁSAJÁNLÓ

38 Marxtökéje | Egy, kettő, három – Az ibolya | Revizor Pebizop |
Macskajáték | Szívem királynője | Bánk bán

KULISSZA-DÍJ • 2026

45 A színpad legközelebbi tanúi – Herpai Rita, Ködmen Krisztián

ÉVFORDULÓ

50 A modern színjátszás mestere – Ódry Árpád

54 HOBO: ÉVTIZEDEIM JÓZSEF ATTILÁVAL

55 A FAUDA SZTÁRJA A NEMZETIBEN

56 PROGRAMAJÁNLÓ

59 VÁLTSON BÉRLETET!

60 NOVEMBERI MŰSOR

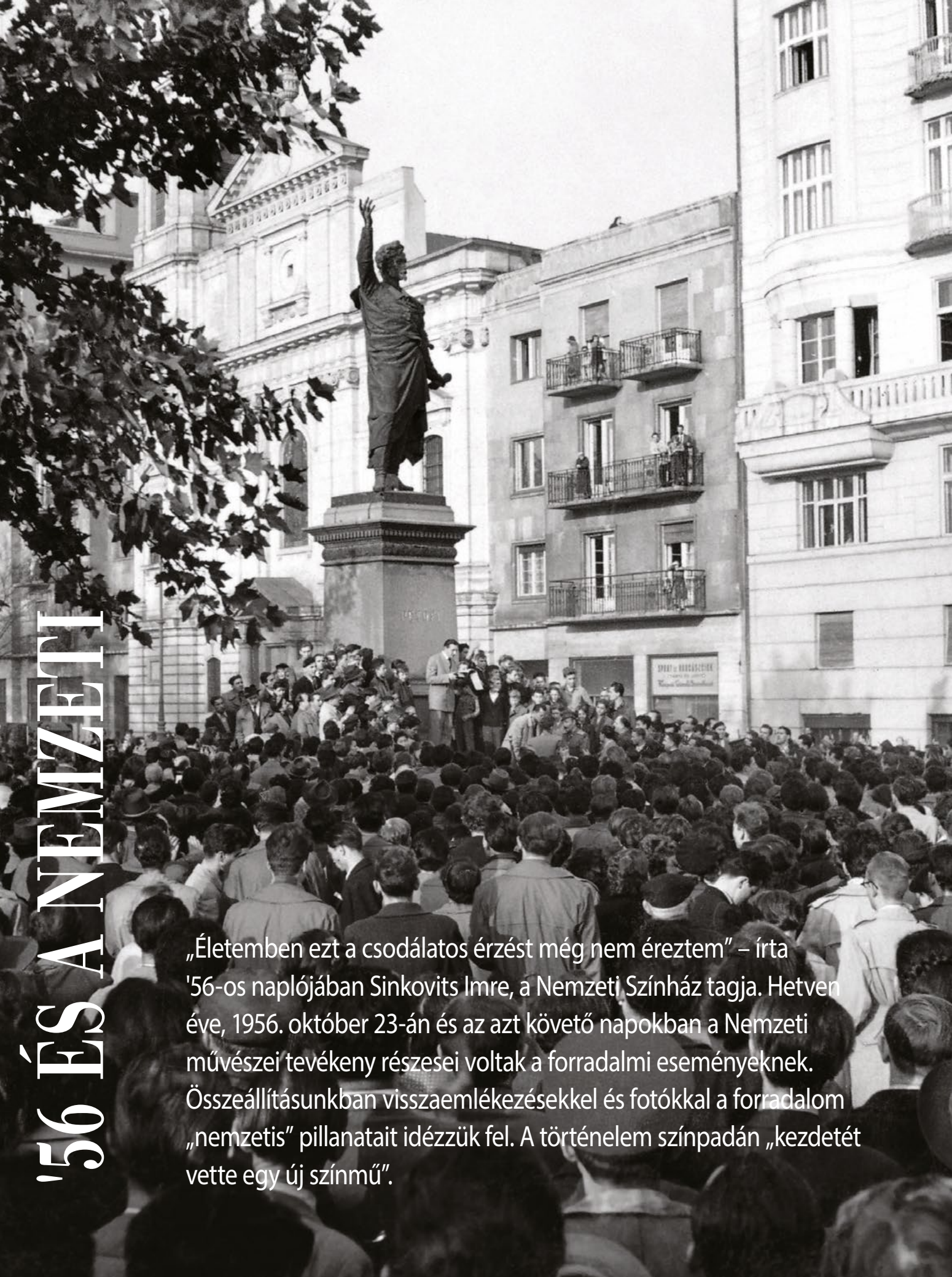
62 FOLYÓIRAT – SZCENÁRIUM

A Körhinta és az Egri csillagok című előadások támogatója
a Nemzeti Kulturális Alap.

Nemzeti
Kulturális
Alap

'56 ÉS A NEMZETI

„Életemben ezt a csodálatos érzést még nem éreztem” – írta '56-os naplójában Sinkovits Imre, a Nemzeti Színház tagja. Hetven éve, 1956. október 23-án és az azt követő napokban a Nemzeti művészei tevékeny részesei voltak a forradalmi eseményeknek. Összeállításunkban visszaemlékezésekkel és fotókkal a forradalom „nemzetis” pillanatait idézzük fel. A történelem színpadán „kezdetét vette egy új színmű”.

„Hatalmas sodrása volt a felvonulásnak, nem lehetett abból kiszállni...”

HÁY GYULA VISSZAEMLEKEZÉSE

H. Gy. tehát 1956. október 23-án kora reggel ott ült a Nemzeti Színházban az üres nézőtéren, és darabja próbáját nézte. (...) A függöny az első felvonás próbája után becsukódott, és ugyanebben a pillanatban kezdetét vette egy új színmű, melyről a műsorfüzetben nem állt semmi. Fiatal írók csoportja lépett hozzám a nézőtéren. „Azonnal az írószövetségbe kell jönnöd.” Nagy események. Tömegtüntetés, a műgytemi hallgatók határozták el tegnap; Budapest utcái sohasem láttak hasonlót. Az íróknak is meg kell tenniük a magukét.

(részlet Háy Gyula Született 1900-ban című kötetéből)

SINKOVITS IMRE '56-OS NAPLÓJÁBÓL

Kedden ½ 2 h. kijöttem a színházból, s ott hallottam, hogy 4-kor a Bem-szobornál tüntet az ifjúság a nemzeti függetlenség mellett. (...) A színház előtt elvonuló, MEFESZ táblát vivő és nemzeti színű zászlót lengető nagyobb csoporthoz csatlakoztam, s velük mentem a Petőfi térre. (...) Egy személykocsin Kuczka Péter robogott be, s közölte, hogy Piros belügyminiszter végül is (a 12 órai tilalom ellenére) engedélyezte a tüntetést. Odaszólt nekem, Imre, addig szavalj valamit! Egyszerre valami furcsa izgalom vett erőt rajtam. Ilyet még nem éreztem. Fölszaladtam a lakásba! Gyerekek, akiket ekkor már hetek óta alig láttam, mert előző nap jöttek meg Vásárhelyről, éppen ebédelték. – Kati a hír hallatára lázba jött – s mint régen, '48-ban Laborfalvi Rózák –, asszonyi kezei kokárdát tűztek kabátomra. Fölkaptam az Ady- és a Petőfi-kötetet, és sietve megsókoltam szeretteimet, s robogtam le a térre.

Már ott álltam a szobor talapzatán, mikor még egyre áramlott a tömeg. Rövidesen megláttam a Színiakadémia csoportját a nemzeti zászló alatt. A fiúk felkiabáltak, hogy várjam meg őket. Lassan csend lett, s elkezdtem. Először Batsányi *A franciaországi változásokra*, majd a *Látó* című versét mondtam el, utána Petőfi *Feltámadott a tengert, Kutják és*

a farkasok dalát, s a forradalom versét: Ady Endre *Fölszállott a páva*. Végezetül a *Nemzeti dalt!* Megrázó volt, a több tízezres tömeg velem együtt visszhangozta: A magyarok Istenére esküszünk, esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!!! Gyönyörű volt. Életemben ezt a csodálatos érzést még nem éreztem. Utána még felolvastam a MEFESZ kiáltványát és az egyetemisták pontjait.”

(idézi Ablonczy László
Sinkovits Imre a Hargitán című kötetében)

BESSENYEI FERENC VISSZAEMLEKEZÉSE

„23-án kora délután eljöttek értem a diákok, nem is tudom már, melyik egyetemről. Előző nap megbeszéltük, hogy szavalni fogok. Mire nagy nehezen a Bem-szoborhoz értünk gépkocsival, már hatalmas volt a tömeg. Veres Péter és valamilyen lengyel író beszélt, hiszen a felvonulás részint a lengyel eseményeket is üdvözölte. Elszavaltam a *Szózatot*, aztán el is énekeltük. A felemelő, lelkes hangulaton túl nem sokra emlékszem.

Aztán a diákok engem visszavittek a színházba, ahol este héttől a *Galileit* adtuk. Ez volt a szerencsém, mert különben én is biztos a Rádió elé megyek. Hatalmas sodrása volt a felvonulásnak, nem lehetett abból kiszállni... Tudom, hogy utólag borzasztó jelzőkkel illették ezt az egészet, de az első pillanat gyönyörű volt! Gyönyörű! Olyan, mint mikor kinyitnak egy ablakot. Beáramlik a tiszta levegő és mindenki felsóhajthat! Egészen addig, amíg el nem kezdtek lövöldözni. (...) A színházban, az első szünetben hallottam először a híreket.”

(Ómolnár Miklós: *Tizenkét nap, amely...*)

TÖRŐCSIK MARI VISSZAEMLEKEZÉSE

– Október 22-én érkeztem meg a *Körhinta* párizsi bemutatójáról, másnap délelőtt próbálok a Nemzetiben, aztán indulok a menzára ebédelni, amikor jön Vaskóné, a tanul-

Kossuth Lajos tér, Országházi szoba 1956. október 23-án. Szemben ül Nagy Imre miniszterelnök, mellette jobbra Hidas István, a minisztertanács első elnökhelyettese. A kép jobb szélén könyvekkel a kezében Sinkovits Imre színművész, előtte ül takarva Déry Tibor író. Nagy Imrétől balra összekulcsolt kézzel Mekis József, a minisztertanács egyik elnökhelyettese. | fotó: Fortepan – Franz Fink

mányi osztály vezetője, kokárdát nyom a kezembe, Szaladj, még eléred a többieket a Kossuth Lajos utcán, most mennek a Petőfi-szoborhoz. Rohanok, Sinkovits szaval, mi állunk az első sorban, az egész főiskola, mögöttünk a bölcsészkar. Utólag rekonstruáltuk, miközben ott állok édes Bodrogival elől, valahol mögöttem ott van Maár Gyula is. De ezt akkor még nem tudjuk persze, és nem is fontos, mert az a lényeg, hogy énekeljük a dalokat, és csillog a szemünk. Eufória volt, közös öröm, de nem igazán érzékeltem én, mi is történik. Boldogok voltunk, hogy tüntetünk. Bodrogitól elköszöntem, és beszálltam egy taxiba, mert a Két vallomás című film előkészületeire mentem. Keleti Marci, a rendező, megmutatta a díszleteket, aztán irány haza, Árpádföldre. Merthogy ott laktam, rokonoknál.

A taxival aznapra be is fejeződött a forradalom...

– Igen. Rózsika néninek rádiója se volt, semmit nem érzékelünk, mi történik. Másnap találkoztunk Bodrogival a Stefánia úton, a főiskola kollégiumában, akkor tudtam meg, mi volt a Bem-szobornál, a Parlamentnél. Aztán vissza, haza, Rózsika néniékhez. Igen ám, de Árpádföld egy magasságban van a Gellért-heggyel, és az oroszok innen, tőlünk húsz méterre kezdték lőni Budapestet. Mondtam is Bodroginak, hogy Te egy hősköltemény vagy!, merthogy elindult felém,

keresztül a szántóföldeken, szembe az orosz ágyúkkal. Ekkor jött fel értünk apám.

Pélyről? Hogyan?

– Lovaskocsin, gyalog, ahogy tudott. Aztán mi is így mentünk vele Pélyre. Hol gyalogoltunk, hol felvett valaki, és vitt egy darabig.

56-os stopposok.

– Valahogy így. Egyszer kérdezték tőlem, mit csináltam 56-ban? Mit mondhattam? Persze, ott voltam a Petőfi-szobornál, de utána bizony otthon kussoltam a falumban. Mert apám tudta, mit jelent az, hogyha az oroszok lőnek. Úgyhogy eljött értünk, hazavitt, és azt mondta, Itt maradtok!

(részlet Bérczes László Töröcsik Mari című beszélgetőkönyvéből)

SINKOVITS IMRE '56-OS NAPLÓJÁBÓL

A Bem-szobornál Bessenyei Feri mondta a verseket. Megörült, amikor meglátott. Ódakiabált: – Gyere, Öcsi, szavalj te is valamit, nekem mennem kell, előadásom van.

Fölálltam a szobor tövére, és mondtam volna a verseket. De én már kevés voltam. A tömeg egy politikusra vagy neves

íróra, költőre vágyott, olyanra, aki kimond, megfogalmaz dolgokat. [...]

Ekkor már kezdett megfogalmazódni a jelszó: – Menjünk a Parlamenthez!

Mire én odaértem, kiderült, hogy közel húsz egyetemista már bement az épületbe. Egy küldöttség. Bevitték az egyetemisták 14 pontját. A tömeg várt-várt, és ahogy az lenni szokott, elterjedt a hír, hogy a fiatalokat bizonyára letartóztatták, azért nem jönnek...

Megígértem az embereknek, hogy megkeresem az egyetemistákat, földerítem, mi lett velük. [...] A Parlamentben szédelegtem. Életemben először jártam ott, kapkodtam a levegőt. Kézről kézre adtak, végül egy szobában megtaláltam a diákküldöttséget. Nyomban megkértem egy derék egyenruhás embert, hogy nyugtassa meg a kapunál álló tömeget, hogy az egyetemistákat nem tartóztatták le... [...] Aztán megérkezett Nagy Imre. Próbálta csitítani, nyugtatni a tömeget. Később átmertünk egy nagyobb terembe, ahol az asztal mögött ült Mekis [József – a minisztertanács első elnökhelyettese], Hidas [István – a minisztertanács egyik elnökhelyettese] és Erdei Ferenc [miniszterelnök-helyettes]. Valószínűleg ők lehettek aznap a parlamenti ügyeltesek.

Folyt a szó, vita. Déry [Tibor], Háy Gyula, Veres Péter. Akkor már az emberek meggyújtották a kezükben lévő újságokat, röpcédulákat. Valaki megkérdezte: – Mit mondjunk az embereknek? Erre Hidas vagy Mekis, már nem tudom pontosan melyikük, a következőket mondta az íróknak: – A maguk csürhéje, maguk hozták ide, maguk oszlassák fel!

No én életemben egyszer láttam Veres Pétert indulatba jönni, akkor ott. Földhöz vágta a kalapját, és káromkodott, mint a záporosó. – Bezzeg, amikor a voksuk kell! Akkor derék magyar dolgozók! Most meg csürhé?

Egyszer csak föltépik az ajtót. Berohan egy kockás ingű diák, remegve, kötött, ujjatlan pulóverben, falféren reszket. A kezében töltényhüvelyek. – Önök itt vitatkoznak... s nem tudják, hogy a Rádiónál lőnek? Mellettem lőtték le az évfolyamtársamat...

(Ómolnár Miklós: 12 nap, amely...)

RAKSÁNYI GELLÉRT VISSZAEMLEKEZÉSE

Október 23-án a Katona József Színházban játszottam, a *Galileiben*. Németh László drámája félelmetes időszerűséggel csengett. (Szomorú tény, hogy az elmúlt évek felújításakor a nézőnek már fogalma sem volt, miért íródott. Gondoskodtak róla, hogy így legyen.)

Másnap reggel, mintha csak kötelező lett volna, szinte mindenki megjelent a színházban. Útközben azon tűnődtem: az egyetemi zászlóaljhoz csatlakozzam-e vagy bemenjek a munkahelyemre.

Nem bíztam semmiben, főképp a Nyugatban, hiszen ismertem Trianont és Jaltát. Földúltan érkeztem a színházba. Csodálatos légkör fogadott. Többen voltak: Szathmári István a Vígszínházból, Darvas Iván a Madách Színházból érkezett, mint küldött: felszólítottak bennünket, hogy válaszszuk meg a forradalmi bizottságot. Ott volt Illyés Gyula is és felszólalt. Nagy meghatódottsággal mondta: „visszanyertem hitemet a magyarságban.” Ezek után megválasztottuk a forradalmi bizottságot, a színészek közül Szörényi Éva, Besenyei Ferenc, Juhász József, Hindy Sándor, Somogyvári Pál, Sinkovits Imre és jómagam lettünk a tagjai.

A viharos gyűlést én fejeztem be. Megkértem Örményit, a színház mérnökét, hogy minél hamarabb tegyék üzemképessé...

(részlet Rakásnyi Gellért Kutyu című könyvéből)

BESSENYEI FERENC VISSZAEMLEKEZÉSE

A Nemzeti Színházban mi is megalakítottuk a forradalmi bizottságot. És bizony jólesett, amikor engem választottak elnöknek. Mi, színészek, átvettük a színházat. Mivel foglalkoztunk? A lehető leghétköznapiabb ügyekkel. Szét ne fagyjon a berendezés, tömjük be a kitört ablakokat, és szerezzünk valahonnan kaját. Osztottuk a krumplit.

Próbáltunk kapcsolatot találni a legfontosabb írókkal. Azt szerettük volna, hogy a Nemzeti Színház forradalmi bizottsága mellett valamiféle írótanács működjön. A legnagyobbakból. Németh László, Déry Tibor, Örkény, Illyés Gyula és a többiek, összesen tízen...

(Ómolnár Miklós: 12 nap, amely...)

Blaha Lujza tér, Lendvay Márton szobra a Nemzeti Színház mellett, az ablak mellett a falon a Galilei előadás plakátja | fotó: Fortepan - Comet Photo AG/Jack Metzger

| fotó: Fortepan - Pesti Srác2

Hetven éve történt a Nemzetiben

OKTÓBER 23.

Dél előtt Háy Gyula *Varró Gáspár igazsága* című darabjának a főpróbája folyt a Nemzeti Színházban (amely akkoriban a Blaha Lujza téren állt). A termelőszövetkezet kanászáról szóló darabot Major Tamás rendezte (a 26-ra kitűzött bemutatót elsodorták a forradalom eseményei). Dél előtt tartották a *Salemi boszorkányok* olvasópróbáját.

Este 7-től a Nemzetiben Schiller *Ármány és szerelem* című drámáját játszották. A Miller Lujzát játszó Ferrari Violetta, a kor-
szak egyik kedvelt színésze ekkor lépett utoljára színpadra a Nemzetiben.

A Katona József Színházban (akkoriban a Nemzeti kamaraszínháza) Bessenyei Ferencsel a főszerepben Németh László korábban nem engedélyezett lelkiismereti drámáját, a *Galileit* adták (október 20-án volt a premierje), a harmadik felvonás után a forradalmi eseményekről érkező hírek miatt az előadás megszakadt.

OKTÓBER 24-TŐL KARÁCSONYIG NEM VOLT ELŐADÁS

Ennek több oka is volt: a Nemzeti Színház épülete a Blaha Lujza téri harcok során jelentősen sérült, és a színészek sztrájkoltak. Az első előadást a Nemzeti Kamaraszínházában, a Katona József Színházban tartották december 23-án: Illyés Gyula darabját, a *Fáklyalángot* játszották.

OKTÓBER 26.

A kijárási tilalom miatt elmarad a Nemzeti Színházban Háy Gyula *Varró Gáspár igazsága* című művének premierje.

OKTÓBER 29.

„Most nem egy színész, hanem egy magyar anya áll a mikrofon előtt” – így kezdte beszédét Mészáros Ági, a Nemzeti Színház Kossuth-díjas művésze a Magyar Rádióban. Kijelentette, hogy ő csak akkor fog tovább dolgozni, ha a szovjet csapatok elhagyják Magyarországot.

[illegible][illegible]

A Nemzeti Színház és a kamaraszínházként működő Katona József Színház októberi műsorplakátja

OKTÓBER 30.

A Nemzeti Színházban délelőtt 11 órakor tartottak társulati ülést. Az értekezleten a színház vezetőségét, köztük Major Tamás igazgatót és Pongrácz Gabriella párttitkárt eltávolították, s az irányítást a forradalmi bizottság vette át. A bizottságba a művészek közül Szörényi Évát, Bessenyei Ferencet, Sinkovits Imrét, Somogyvári Pált és Raksányi Gellértet delegálta a társulat. A gyűlésen felszólalt Illyés Gyula is (akinek több darabját – *Lélekbűvár*, *Ozorai példa*, *Dózsa*, *Fáklyaláng* – játszotta a Nemzeti).

Ugyanezen a gyűlésen a Madách Színház, az Operaház és a Magyar Néphadsereg Színháza (a Vígszínház akkori neve) küldöttjei jelenlétében megalakult a Színművészek Ideiglenes Nemzeti Bizottsága. Ez a testület úgy határozott, hogy a színészek addig nem folytatják munkájukat, míg szovjet csapat van Magyarországon.

Délután a Magyar Színház- és Filmművészeti Szövetségben (a Fészek Klubban) a magyar színházművészek képviselőitben a budapesti színházak küldöttei gyűltek össze. Elfogadták a szövetség vezetőségének lemondását, s megválasztották a Magyar Színház- és Filmművészeti Szövetség Forradalmi

Bizottságát. A testületnek Palló Imre, Gera István, Lukács Miklós, Bessenyei Ferenc, Sinkovits Imre, Pécsi Sándor, Darvas Iván, Szabó Sándor, Szakáts Miklós, Szőcs István, Somogyvári Rudolf és Kovács Károly lett a tagja.

Este a Magyar Rádió Bessenyei Ferenc tolmácsolásában felvételről sugározta a Magyar Színház- és Filmművészeti Szövetség Forradalmi Bizottságának felhívását.

NOVEMBER 2.

A Magyar Színészek Forradalmi Bizottságának kiáltványát Szakács Miklós és Molnár Tibor olvasta fel a Magyar Rádióban. A bizottság arra szólította fel szerte az országban a színművészeket, hogy tegyenek eleget hazafias kötelességüknek, s vegyenek részt a Magyar Rádió és a helyi stúdiók munkájában. Hangsúlyozták, hogy nincs belharc, a nemzet egységes.

NOVEMBER 5.

Előző nap a szovjet hadsereg bevonult Budapestre. Délelőttre a Nemzeti Színház forradalmi bizottsága társulati gyűlést hívott össze, az ülés megtartását a szovjet invázió azonban meg-
hiúsította.

Lexikon

BESSENYEI FERENC (1919–2004) 1950-tól 1963-ig a Nemzeti Színházban játszott. 1956. október 23-án délután a Bem-szobornál elszavalta a Szózatot. Október 30-án a Nemzeti Színház Forradalmi Bizottságának elnökévé választották. Október 31-én a budapesti színházak forradalmi bizottságai által megválasztott Színművészek Forradalmi Bizottságának is tagja lett. A november 21-én megalakult MÉFT (Magyar Értelmiség Forradalmi Tanács) egyik alapító tagja volt. A forradalom után a Nemzeti Színházon kívül sehol nem léphetett fel. 1963-tól 1967-ig a Madách Színház tagja volt, 1967-ben visszaszerződött a Nemzeti Színházhoz.

GELLÉRT ENDRE (1914–1960) 1932-ben iratkozott be a Színművészeti Akadémiára, 1935-től előbb a Magyar, majd a Víg-színház tagja, színész. Először a Független Színpadon rendez. A háború után a Nemzeti Színházban rendezőként dolgozik, később a színház főrendezője lett. Közben tanított a Színművészeti Főiskolán, 1948-tól a főiskola színtanszak vezetője. Olyan jelentős rendezések fűződnek a nevéhez, mint az Úri muri, az Ármány és szerelem, a Ványa bácsi, a Pygmalion és a Peer Gynt. A forradalom után is játszott Galileit és a Fáklyalángot is ő állította színre. 1956. október 31-én Major Tamás igazgató a főrendezők – így Gellért Endre és Marton Endre – nevében is lemondott, amit Gellért sérelmezett. Súlyos depresszióval küzdött, harmadik öngyilkossági kísérletébe halt bele.

HÁY GYULA (1900–1975) író, drámaíró, műfordító, forgatókönyvíró. Nagy Imre köréhez tartozott. Az Írószövetség 1956. szeptember 17-i közgyűlésén Veres Péter elnök mellé Háy Gyulát és Tamási Áront választották helyettesnek. 1957-ben hat évre ítélték, 60-ban amnesztiával szabadult, 64-ben Olaszországba emigrált.

ILLYÉS GYULA (1902–1983) Paraszti családban született. 1918-1919-ben rész vett a diák- és ifjúsági mozgalomban. Magyar-francia szakra járt Budapesten, de a letartóztatást elkerülendő Franciaországba emigrált. Az 1926-os amnesztia nyomán hazatért. Legjelentősebb prózai műve a Puszták népe (1936). 1937-től a Nyugat társszerkesztője volt. A Márciusi Front egyik alapítója. 1941-től a Magyar Csillag szerkesztője. 1945-ben a Nemzeti Parasztpárt nemzetgyűlési képviselője. 1956. november 2-án jelent meg az Egy mondat a zsarnokságról című költeménye. A forradalom leverése után évekig hallgatott. A konszolidált Kádár-rendszer egyik legmegbecsültebb írója, majd a formálódó népi-nemzeti ellenzék támogatója. Három alkalommal kapott Kossuth-díjat (1948, 1953, 1970).

KUCZKA PÉTER (1923–1999) író, költő, műfordító. A Magyar Dolgozók Pártjában viselt tisztségeket, a forradalom idején a Magyar Írószövetség szervezőtitkára volt. 1964-ig eltiltották a publikálástól. A Galaktika című tudományos-fantasztikus folyóirat alapító főszerkesztője volt.

MAJOR TAMÁS (1910–1986) kétszeres Kossuth-díjas színész, rendező. 1931-ben lett a Nemzeti Színház tagja, 1945-től 1962-ig igazgatója, majd 1978-ig főrendezője volt. 1956. október 31-én a színház forradalmi bizottságának felszólítására lemondott, a forradalom leverése után azonban visszatért az igazgatói székbe. 1947-től a Színház- és Filmművészeti Főiskolán tanított. 1982-ben a Katona József Színház alapító tagja lett. Színészként és rendezőként meghatározó alakja volt a magyar színházi életnek.

LENGYEL ESEMÉNYEK: az 1956. június 28-án a Poznanban kitört munkásfelkelés, ha vérbe is fojtották, megrengette a lengyel kommunista hatalmat. Októberben Władysław Gomułka lett a Lengyel Egyesült Munkáspárt első titkára, aki bírálta a személyi kultusz politikáját, és igyekezett mérsékelni a szovjet befolyást.

MEFESZ – Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége. 1956. október 16-án a szegedi egyetemisták ismét megalakították a MEFESZ-t (amely 1945 és 1950 között már működött). Példájukat az elkövetkező napokban követték a budapesti, pécsi, debreceni, soproni, miskolci egyetemisták. Október 22-én a műegyetemi gyűlésen a diákok 16 pontban foglalták össze követeléseiket, és 23-ára lengyel szimpátiatüntetést hirdettek a Bem-szoborhoz.

MÉSZÁROS ÁGI (1914–1989) Nem volt színházi végzettsége. Ennek ellenére 1936-ban a szegedi színház szerződötteti, majd a Nemzeti Színházat megújító Németh Antal hívja a társulatába Budapestre 1939-ben. 1947-től játszik ismét a Nemzetiben: nagy sikert arat többek között a Gellért Endre rendezte *Úri muri*ban Rozikaként, és filmszerepek is megtalálják: *Talp-alatnyi föld*, *Mágnás Miska*. 1950-ben és 54-ben Kossuth-díjat kap, a közönség kedvence. 1956-ban rádiónyilatkozatban kijelenti: nem lép színpadra, míg az oroszok nem hagyják el Magyarországot. A régi-új igazgató, Major Tamás ezért mellőzi. A 60-as években adódik lehetőség a visszatérésre. 1983-as nyugdíjazásig a Nemzeti Színház tagja volt.

RAKSÁNYI GELLÉRT (1925–2008) A Színház- és Filmművészeti Főiskolát 1947-ben végezte el, a Nemzeti Színház tagja volt haláláig. A robusztus alkatú művész kiváló orgánussal, apró gesztusokból építkező, kidolgozott játékkal elsősorban karakterszerepeket formált meg. 1956-ban a Nemzeti Színház Forradalmi Bizottságának tagja lett, és aktív szerepet vállalt ugyan az eseményekben, nem kapott börtönbüntetést és nem tiltották el a pályáról. Évekig mellőzték, Jászai Mari-díjat is csak 1966-ban kapott. Több mint ötven filmben és tévéfilmben szerepelt. 1992-ben a Kossuth-díjat is megkapja. 2000-ben a Nemzet Színésze lett.

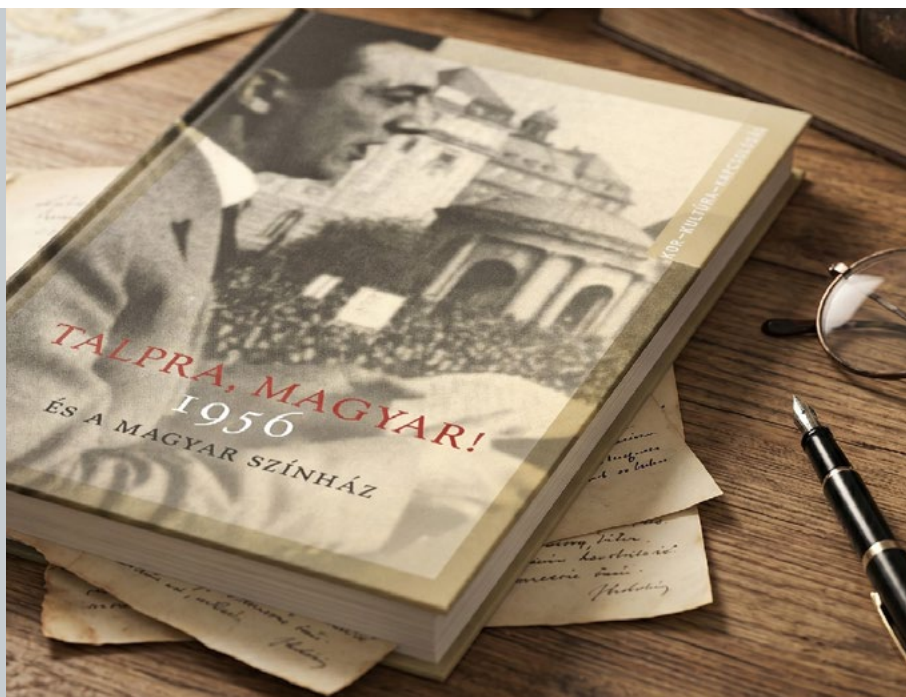
SINKOVITS IMRE (1928–2001) 1951 és 1957 között a Nemzeti Színházban játszott. 1956. október 23-án a Petőfi-szobornál, majd este a Parlamentnél elszavalta a Nemzeti dalt. A forradalom alatt a Nemzeti Színház Forradalmi Bizottságának elnökségi tagja Bessenyei Ferencsel és Varga Mátyás díszlettervezővel. A budapesti színházak küldöttei által október 31-én létrehozott Színművészek Forradalmi Bizottságának tagjává is megválasztották. 1957 tavaszától fizetését felére csökkentették, és vezető színházi szerepeket nem játszhatott. 1957-1958 között a rendőrség többször kihallgatta, 1959 nyaráig megfigyelés alatt tartotta. 1958 júniusában elbocsátották a Nemzeti Színházról. 1958 őszétől 1963-ig a József Attila Színház tagja volt, majd 1963-ban visszaszerződött a Nemzeti Színházhoz.

TÖRŐCSIK MARI (1935–2021) Pélyen született, a Színház- és Filmművészeti Főiskolán Gellért Endre növendéke volt. Fábri Zoltán *Körhinta* című filmje hozta meg számára az ismertséget. 1958–1979 között, majd 2002-től haláláig a Nemzeti Színház tagja volt. Színpadi és filmes alakításai kiemelkedő művésszé tették. A *Déryné, hol van? főszerepéért* 1976-ban Cannes-ban a legjobb női alakítás díját kapta. Kossuth-díjjal és Kossuth-nagydíjjal tüntették ki, 2000-ben a Nemzet Színésze, 2014-ben a Nemzet Művésze lett.

VERES PÉTER (1897–1970) a népi írók köréhez tartozott, író, politikus, 1947–48-ban honvédelmi miniszter. 1954 és 1956 között a Magyar Írószövetség elnöke.

TALPRA, MAGYAR! – 1956 ÉS A MAGYAR SZÍNHÁZ

Mit tudunk arról, ami színházi világunkban 1956-ig vezetett; arról, hogy kik vállaltak benne szerepet, és miként élték meg a forradalom eseményeit? Eltíprása után a megtorlásoknak mifajta módzataival élt a régi-új hatalom? Ezekre kérdésekre a *Talpra, magyar! – 1956 és a magyar színház* című kötet több mint ötszáz oldalnyi dokumentuma – visszaemlékezés, újságcikk, levéltári forrás – segít válaszokat találni. A Szabó Magda válogatását Ablonczy László nagyívű tanulmánya vezeti be, és ad történelmi keretet a dokumentumgyűjteménynek. A kötet 2026-ban az MMA kiadónál jelent meg.

VENDÉGÜNK VOLT • A HORVÁT NEMZETI SZÍNHÁZ

A group of actors in dark coats standing on a stage with red lighting and smoke.

A Nemzeti Színház működésének egyik pillérét a befogadó színházi tevékenység jelenti. Ennek keretében szeptemberben, az évad elején láthattuk vendégül a szomszédos Horvátország fővárosának Nemzeti Színházát. A közös történelmi múltat is megidéző Zászlók című előadás apropóján a horvát színházi életbe is bepillantást adunk.

„Nem szükséges ugyanazt gondolnunk a közös történelemről ahhoz, hogy beszélni tudjunk róla. A nemzeti jelző ebben az értelemben nem elzárkózást jelent, hanem felelősséget: a saját hagyományt úgy színpadra vinni, hogy mások is beléphessenek a róla folyó vitába.

Zászlóbontás

Egy horvát történelmi darab és a színházi jelen – ami összeköt

Lehet-e egy nemzeti klasszikust radikálisan újraértelmezni? A zágrábi Horvát Nemzeti Színház budapesti vendégjátéka szerint igen. Ivan Planinić rendező Miroslav Krleža Zászlók című monumentális regényét egyetlen ember történetévé sűrítette. Az előadás apropóján arra is érdemes rákérdezni: mit jelent ma Horvátországban a „nemzeti” jelző, és hogyan fér meg egymással a hagyomány és a kísérletezés?

A nemzeti színházról könnyű úgy gondolkodni, mint a kulturális örökség őrzőjéről. A zágrábi Horvát Nemzeti Színház (Hrvatsko Narodno Kazalište – HNK) példája azonban azt mutatja, hogy az örökség nem feltétlenül érinthetetlen. Egy klasszikus újraértelmezése éppúgy lehet nemzeti feladat, mint színpadon tartása. A kérdés inkább az, hogy a múltat emlékműként vagy eleven vitapartnerként kezelik-e.

RÖVID HORVÁT SZÍNHÁZ KÖRKÉP

Horvátországban ráadásul a „nemzeti színház” nem egyetlen intézményt jelöl. Zágráb mellett Eszéken, Splitben, Rijekában és Varasdon is működik ilyen státuszú teátrum. A zágrábi ház a rendszer központi nemzeti színháza: a horvát állam és a főváros közösen tartja fenn, előbbi 51, utóbbi 49 százalékos részesedéssel. Feladata országos kulturális szerepvállalás, együttműködés a többi horvát és európai színházzal, valamint a kortárs színházi alkotás ösztönzése. Vagyis a nemzeti jelző itt jogi, intézményi és művészeti kötelezettséget is jelent.

A zágrábi Nemzeti három állandó együttessel – prózai, opera- és balett-társulattal – dolgozik. Repertoárjában horvát szerzők, világirodalmi klasszikusok és kortárs művek egyaránt szerepelnek. Ez a társulati modell a horvát színházi rendszer meghatározó része, de nem fedi le annak egészét. A nagy

közintézmények mellett kisebb professzionális műhelyek, projektalapon szerveződő produkciók és független alkotók is működnek. Az „alternatív” ezért inkább esztétikai és működési különbségeket jelölhet, nem egyetlen, világosan elhatárolható színházi kategóriát.

A horvát statisztikai hivatal 2025-re vonatkozó összesítése 127 állandó játszóhellyel rendelkező professzionális színházat, 25 hivatásos gyermekszínházat és 35 amatőr színházat tart számon. A számok mögött persze nagyon eltérő léptékű intézmények és alkotói formák állnak; a statisztikai kategóriákból önmagukban nem olvasható ki, mennyire erős vagy sérülékeny a független szcéna. A társulati rendszer és a projektalapú munka közötti különbség inkább abban érzékelhető, ki rendelkezik állandó infrastruktúrával, technikai háttérrel és biztosabb repertoárjátszási lehetőséggel. A kisebb alkotói közösségek mozgékonyabbak lehetnek, de a bemutató létrehozása és az előadás hosszú távú életben tartása számukra külön feladat.

A két világ ráadásul nem feltétlenül zárja ki egymást. A nemzeti intézmények is kereshetnek új formákat, miközben a kisebb műhelyek szintén foglalkozhatnak klasszikusokkal és nemzeti történelmi kérdésekkel. A horvát nemzeti színházak együttműködését külön konzorcium is segíti: koprodukciókat és vendégjátékokat szerveznek, hogy az előadások ne

ragadjanak meg egyetlen városban. A nemzeti feladat tehát nemcsak a reprezentáció, hanem a kulturális hozzáférés földrajzi kiterjesztése is.

NEMZETI, DE NEM MÚZEUM

A zágrábi HNK élén Iva Hraste-Sočo áll, akinek vezetése alatt a nemzetközi kapcsolatok, a kortárs értelmezések és a társulatok fejlesztése hangsúlyos szerepet kaptak. Az intézmény 2025-ben új játszóhellyel, a HNK2-vel bővült. A prózai, opera- és balettegyüttes számára egyaránt használható új tér nemcsak kapacitásbővítés: azt is jelzi, hogy egy nemzeti színháznak változnia kell, ha új nézőket, új színházi nyelveket akar megszólítani.

Ennek egyik példája a Budapesten is bemutatott *Zászlók*. Miroslav Krleža öt kötetből és csaknem kétezer oldalból álló regénye az 1913 és 1922 közötti történelmi fordulatokat követi. Ivan Planinić rendező nem történelmi tablót akart készíteni belőle, hanem a főszereplő, Kamilo Emerički tudatán keresztül mutatja meg a világ szétesését. Ahogyan lapunknak elmondja: „Nem akartam leegyszerűsíteni a regényt azáltal, hogy eltávolítom a komplexitását, hanem inkább a nézőpontot akartam megváltoztatni: távcső helyett mikroszkópot használni.”

A hat színész mellett táncosok, élő zenészek és vetített képek alakítják a színpadi világot. Az emlékezet és a rémálom éppolyan fontos benne, mint a történelmi esemény. „A színháznak más eszközei is állnak rendelkezésére – a test, a ritmus, a hang, a kép, a fény és a mozgás –, és azt akartam, hogy ezek az eszközök részévé váljanak annak, ahogyan a regényről gondolkodunk.” A klasszikushoz való hűség tehát nem feltétlenül a szöveg változatlan megőrzését jelenti.

Planinić tudatosan viszonyult Georgij Paro 1991-es, a horvát színházi emlékezetben kultikussá vált *Zászlók*-rendezéséhez is. Paro adaptációjának részleteit felhasználta, de nem kívánta megismételni. A rendező szerint a fontos kérdés nem az, hogy az eredeti műből mennyi marad meg, hanem hogy az új előadás még Krleža világa. Egy nemzeti intézmény így nemcsak őrzi a kánont: vitába is szállhat vele.

A TÖRTÉNELEM NEM MAGÁNÜGY

Krleža történetében az identitás sosem változatlan adottság. A birodalmak széthullása, az új politikai eszmék és a háború a családi kapcsolatokba is behatolnak. Kamilo és apja politikai nézeteltérése például elválaszthatatlan a köztük lévő személyes konfliktustól. „Úgy gondolom, a kulcs az, hogy ne állításokká alakítsuk a politikai eszméket, hanem a szereplők és kapcsolataik részévé tegyük őket” – hangsúlyozza Planinić.

Ez azért fontos, mert a nemzeti történelem színrevitele könnyen válhat állásfoglalássá vagy ünnepi illusztrációvá. De a rendező nem kívánta megmondani, melyik szereplőnek van igaza. Azt kutatta, miért változtatják meg az emberek a meggyőződésüket, és mennyi szabadságuk marad, amikor a történelem beszűkíti a lehetőségeiket. „Engem az érdekelt, mi történik a történelemmel, amikor belép egy ember belső életébe.”

A darab nemzeti jellege így éppen a nemzeti identitás bizonytalanságából fakad. Krleža szereplői olyan korszakban élnek – az első világháború idején –, amikor az államhatárok és a politikai hovatartozások megváltoznak, miközben a személyes emlékek nem követik engedelmesen a térképeket. Planinić szerint a regény azért is kortárs, mert a politikai megosztottság

és a régi ideológiai minták visszatérése ma is ismerős. A zágrábi Nemzeti Színház feladata ebben az olvasatban nem a kész identitás felmutatása, hanem annak vizsgálata, miből épül fel.

A SZOMSZÉD MÁSKÉPP EMLÉKSZIK

A budapesti vendéjáték különös próbatétel volt: a *Zászlók* a horvát–magyar közös múlt olyan korszakát idézi fel, amelyre a két ország közönsége eltérően tekinthet. Planinić a telt házas előadáson külön figyelte a 19. század végi és 20. század eleji politikai viszonyokra utaló mondatok fogadtatását. Vajon a magyar nézőket közelebb viszik a történethez, vagy inkább eltávolítják tőle?

A rendező a kedvező fogadtatásban annak igazolását látta, hogy a történelmi konfliktusokat személyes kapcsolatokon keresztül érdemes megmutatni. A kulturális csere jelentőségéről így beszél: „A színház, az irodalom és a művészet lehetővé teszi számunkra, hogy egy másik kultúrával egyéni hangokon, élményeken és a képzeleten keresztül találkozzunk.”

Ez a zágrábi Nemzeti szerepéről is sokat elárul. Egy ország központi színháza nem csupán önmagának és saját közönségének játszik. Más országok nézői előtt a kulturális képviselő és az önvizsgálat egyszerre válik feladatává. Nem szükséges ugyanazt gondolnunk a közös történelemről ahhoz, hogy beszélni tudjunk róla. A nemzeti jelző ebben az értelemben nem elzárkózást jelent, hanem felelősséget: a saját hagyományt úgy színpadra vinni, hogy mások is beléphessenek a róla folyó vitába.

LUKÁCSY GYÖRGY

MIT TEHETÜNK A TÖRTÉNELEMMEL?

– Úgy vélem, a *Zászlók* azt sugallja, hogy a történelem formál minket, de nem határozza meg teljesen a sorsunkat – mondja Ivan Planinić rendező. – A történelem megteremti azokat a körülményeket, amelyek között döntéseket kell hoznunk, de Kamilo története egyben arról is szól, hogyan igyekszik ezen a körülmények között megőrizni egyéniségét. Kamilo a regény során átalakul – politikailag, érzelmileg és személyiségét tekintve egyaránt. Politikai meggyőződése megváltoznak, ahogy átéli az első világháborút, a veszteségeket és azoknak az eszméknek az összeomlását, amelyekben fiatal korában hitt. De ezek a változások nem egyszerűen azt jelentik, hogy a történelem választott neki egy identitást. Azt mutatják meg, hogyan egyensúlyoz egy ember a saját ideáljai és a valóság között, amelyben találja magát. (...) Tehát nem mondanám, hogy végső soron a történelem hozza meg helyettünk a döntést. Korlátozza a rendelkezésünkre álló választási lehetőségeket, néha drámai módon, de még mindig van egy olyan tér, amelyben az egyén eldöntheti, hogyan reagáljon ezekre a körülményekre. (...)

Gyakran úgy éljük meg a nemzeteket, identitásokat és határokat, mint valami rögzített és örökkévalót, míg a nyelv emlékeztet bennünket arra, hogy ezek is emberi konstrukciók, amelyek folyamatosan jönnek létre és alakulnak át. És talán éppen ezt tudja elérni a kulturális csere, amit a politika gyakran nem tud. Lehetővé teszi számunkra, hogy meglássuk, mi rejlik a politikai kategóriák mögött, és felismerjünk valamit magunkból egy másik kultúrában. Éppen ezért tartom olyan jelentőségtesnek, hogy a horvát és magyar művészek a színházon keresztül találkozzanak. Hosszú és bonyolult történelem köt össze bennünket, de a kultúra olyan teret nyithat meg, ahol szembesülhetünk ezekkel a különbségekkel anélkül, hogy falakká alakítanánk őket.

Részlet az Ivan Planinić-szel készült interjúból, amely a Nemzeti Színház folyóiratában, a Szcenáriumban olvasható.

IVAN PLANINIĆ

1982-ben született Mostarban. A Zágrábi Egyetem Jogi Karán és a Dráma- és Művészeti Akadémia színházrendezési szakán végzett, utóbbin jelenleg művészeti munkatárs. Rendező, a KunstTeatar független zágrábi színházi társulat társalapítója. Számos

horvát színházban dolgozott, kisebb független társulatok mellett többek között a zágrábi és a varasdi Horvát Nemzeti Színházban és a Spliti Nyári Fesztiválon. A zágrábi Miroslav Krleža Fesztivál visszatérő alkotója.

MINDEN, AMI SZÍNHÁZ, MINDEN, AMI NEMZETI SZÍNHÁZ...

* SZÍNÉSZINTERJÚK * KULISSZATITKOK * PREMIERAJÁNLOK
* ELŐADÁS-AJÁNLOK * SZÍNHÁZTÖRTÉNET * VILÁGSZÍNHÁZ
* SZÍNHÁZI NOVELLÁK * GASZTROSZÍNHÁZ * KÜLÖNLEGES
PROGRAMOK * SZÍNHÁZI FOTÓK * KRITIKUS NÉZŐPONTOK

A NEMZETI MAGAZIN
MINDEN KORÁBBI SZÁMA
ÉS AZ AKTUÁLIS KIADÁS
IS OLVASHATÓ A NETEN.

GULYÁS GÁBOR

Koreografált bomlás

Hogyan sűrítethető az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlásának, a háborús hisztériának és az új balkáni illúziók születésének kilenc neuralgikus évről szóló kétezer oldalas regényfolyam egyetlen színházi estébe? A horvát Miroslav Krleža (1893–1981) monumentális, ötkötetes utolsó regénye, a *Zászlók* (*Zastave*) a horvát irodalom legkomplexebb narratív folyama, a *summa krležiana* megtestesülése – ez alapján készült a zágrábi Horvát Nemzeti Színház előadása, amit a budapesti Nemzetiben láthattunk.

A rendező Ivan Planinić és alkotótársa, Mirna Rustemović dramaturg válasza nem a hagyományos, lineáris illusztráció volt, nem kosztümös történelmi tablót kaptunk, hanem a krležai eszmék belső, intellektuális és fizikai dekonstrukcióját. Tizenkét alakot láttunk a színpadon, akik – mint tizenkét apostol – hitelesen megjelenítették az intellektuális viták és monológok szimbiózist, a főhős, Kamilo Emerički identitásválságát, a generációs és politikai töréseket. De a drámai tengely mellett megjelent egy koreográfiai tengely is: a színészek, a táncosok és a zenészek érzékletessé tették a történelem gépi-es ritmusát és az elfojtott fizikai vágyak tragikumát.

A rendezői koncepció legnagyobb novuma, hogy a grandiózus prózát a fizikai színház és a dráma metszéspontjában helyezte el. A rendező hat színészt, három táncost és három zenészt mozgatva hozott létre egy hibrid formát. A színpadi mozgás nem pusztán dekoráció: a táncosok kara a történelem gépies, kérlelhetetlen robogását, a fiatal generáció elfojtott dühét és a háborús gépezet ritmusát modellezi. Az előadás mentes a felesleges realizmustól; a jelenetek gyors, filmszerű vágásokkal követik egymást, amelyben a politikai elit képmutatása és a magánéleti tragédiák szétválaszthatatlanul egybeemosódnak.

Az előadás látványvilága az effektív vizualitás és a funkcionális minimalizmus iskolapéldája. Az üres lépcsőkből, ünnepi fel-, le- és átjárókból építkező színpadkép és a hideg fények nem konkrét lokációkat (Zágráb, Budapest, Belgrád) ábrázolnak. A tér a krležai egzisztenciális magány és a széteső társadalmi struktúrák metaforája: egy többszintes rideg váróterem, ahol a szereplők a történelmi katasztrófákra várnak. A jelmezek finoman egyensúlyoznak a századelő nehéz, konvencionális formái és a modern, letisztult szabásvonalak között. A fekete és sötét tónusok dominanciája a gyász és a megcsontosodott társadalmi rend béklyóit hangsúlyozza. Az ipariális neszekkel, baljós, gépies, ismétlődő motívumokkal dolgozó zene nem aláfest, hanem állandó feszültséget generál, a szereplők belső szorongásának akusztikus kivetülése.

A zágrábi Nemzeti társulata megalkuvást nem tűrő intenzitással kelti életre Krleža nehéz, többszörösen összetett mondatait. A főbb szerepekben nyújtott alakítások hordozzák az előadás igazi drámai súlyát. A főhőst, Kamilo Emeričkit megformáló Živko Anović alakítása a naiv, lázadó ifjúságtól a cinikus, megkeseredett felnőttkorig tartó ívet tűpontosan mutatja be. Játéka mentes a pátosztól, a karakter intellektuális vívódásait testi feszültséggé alakítja. A régi világ megcsontosodott, tekintélyelvű, monarchikus elitjének félelmetes, rideg reprezentánsainak jelenléte a színpadon a premodern, mitikus világ lebonthatatlanságát sugározza. A krležai nőideált, a főhős végzetes szerelmét egy különösen karizmatikus színésznő, Nina Violić kelti életre. Alakítása a függetlenség, a szenvedély és a történelmi viharokban való elkerülhetetlen elbukás finom egyensúlya.

Egy rendkívül bátor és izgalmas produkciót láttunk. Ivan Planinić rendezése bebizonyította, hogy a *Zászlók* nem poroszodó nemzeti ereklye, hanem egy izzó, ma is aktuális vitairat a közép-európai ember örök identitásválságáról.

a szerző filozófus, esztéta

FÓKUSZ • SZÍNHÁZKÉPZÉS OLASZORSZÁGTÓL PERUIG

A Fókusz rovatot a 2023-as magyarországi Színházi Olimpia, a 10. Madách Nemzetközi Színházi Találkozó (MITM) és a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem együttműködésében megvalósult Madách Projekt képei illusztrálják. Angol, egyiptomi, francia, grúz, görög, kanadai, lengyel, olasz, román, török és magyar egyetemek, illetve színházi iskolák csoportjai (mintegy 200 hallgató) kéthetes workshopon vettek részt Budapesten. Bemutatták *Az ember tragédiája* otthon megrendezett egy-egy színét, majd Vidnyánszky Attila, a projekt ötletgazdája az egyes „diákszíneket” egy hétórás, soknyelvű előadássá fűzte össze. | fotó: Eöri Szabó Zsolt

Hogyan csinálják mások?

Milyen lehetőségei vannak egy olasz vagy grúz, spanyol vagy perui, török vagy görög fiatalnak, ha színésznek szeretne tanulni? Hol és milyen képzések keretében sajátítható el a mesterség Limába, Milánóban vagy Tbilisziben? Hol ígér százszázalékos elhelyezkedést az oktatási rendszer, és hol készít fel a káoszban való túlélésre a képzés. Nemzetközi kitekintésünk a magyar színházi (felső)oktatást övező vitákhoz is érdekes tanulságokkal szolgálhat.

Ördögi kör

A színészképzés és a megváltozott színházi munkaerőpiac Olaszországban

Egy olasz középiskolás, aki színészi pályára szeretne lépni, hamar felismeri, hogy nincs egyetlen, általánosan elfogadott képzési út. Az olasz színházi képzés állami, regionális, önkormányzati és magánintézmények sokaságából áll. A rendszer csúcán a római Silvio D'Amico Nemzeti Színművészeti Akadémia (Accademia Nazionale d'Arte Drammatica „Silvio D'Amico”) áll, amely az egyetlen, a Kulturális Minisztérium által finanszírozott országos színész- és rendezőképző akadémia a mintegy 59 milliós Olaszországban. A felvételre erős verseny jellemző, a helyek száma rendkívül korlátozott. Az itt megszerzett diploma hivatalosan elismert felsőfokú végzettséget igazol.

Milánóban a két legrangosabb intézmény a Giorgio Strehler által alapított Luca Ronconi Színésziskola, amely a Piccolo Teatro keretében működik, valamint a Paolo Grassi Városi Színházi Iskola. Mindkettő a második világháború utáni állandó társulattal működő színházak nagy hagyományából nőtt ki, abból a korszakból, amikor a közszínházat a városi közösség alapvető intézményének tekintették. A 2014-es, úgynevezett Franceschini-reform nyomán más nemzeti színházaknak is – Olaszországban összesen tizenkettő működik – saját képzést kellett kialakítaniuk, így például Torinóban, Genovában, Bolognában és Velencében. Ezeknek az iskoláknak kétségtelenül az a legnagyobb erősségük, hogy közvetlen

kapcsolatban állnak egy aktívan működő, előadásokat létrehozó színházzal. A növendékek részt vehetnek a próbákon, rendezőkkel találkozhatnak, és gyakran magának a színháznak a produkcióiban mutatkozhatnak be.

Ezek mellett kiterjedt magániskolai hálózat működik. Ide tartoznak olyan történelmi intézmények, mint a 18. század végén alapított milánói Accademia dei Filodrammatici, de számos kisebb, egy-egy művész vagy társulat által vezetett iskola is, amelyek többsége valamilyen konkrét szükségletre válaszul jött létre. A magániskolák tandíjasak, és ritkán adnak hivatalosan elismert végzettséget, ugyanakkor megfelelő színvonalú képzést nyújthatnak.

A diákok művészeti, zenei képzés mellett előadó-művészeti tanulmányokat is választhatják – ezek a DAMS szakok (Discipline delle Arti, della Musica e dello Spettacolo), ahol a színházi műhelymunka tudományos igényű kurzusokkal egészül ki. Ezekre a képzésekre viszont a történeti és kritikai ismeretek viszonylag szerény gyakorlati színészképzéssel párosulnak.

Az amatőr társulatok elterjedése szintén sok fiatalnak – különösen a vidéken élőknek – kínál lehetőséget arra, hogy első színházi tapasztalatait megszerezze. Az Olasz Amatőr Színházi Szövetséghez (FITA) több mint háromezer kisebb társulat tartozik. Ez a világ azonban, akárcsak a magánisko-

lák jelentős része, a munkaszerződések és a bérezési besorolás szempontjából semmiféle hivatalos előnyt nem jelent: a munkaerőpiac szemében az ember továbbra is amatőrnek számít.

Az igazi probléma azonban az, hogy megváltozott a színházi munkaerőpiac. Régebben az állandó társulattal működő színházak saját repertoárjuk számára képeztek színészeket, biztosítva a társulaton belüli nemzedékváltást. Tökéletes példa erre Strehler *Arlecchinója*, amelynek szerepe mesterről tanítványra öröklődött. Ma már egyetlen olasz nemzeti színháznak sincs állandó társulata. A színészeket produkcióként szerződtetik! A piac gyökeresen átalakult: a kortárs drámairodalom felszámolta a hagyományos szerepköröket – például az első színész és az első színésznő pozícióját –, és megnyílt az új technológiák, valamint a tényfeltáró színház előtt.

A 2026/27-es évad műsorterveinek bemutatásakor több mint kétszáz új produkciót lehetett összeszámolni, ám egy előadásból gyakran mindössze hat alkalmat terveznek. A fiatal színészek többségének pályája ma töredezett: rövid szerződésekből, alkalmi projektekből, kevés televíziós munkából, szinkronizálásból – amely hamarosan várhatóan eltűnik – és tanításból áll. Utóbbi többnyire gyerekek oktatását jelenti, egyszerűen a megélhetés érdekében.

Az olasz színészképzést erősen meghatározta a rendező-pedagógus hagyománya és az írott szöveg elsődlegessége. A képzés rendszere máig magán viseli a múlt nagy művészeti iskolái, valamint a jelen gazdasági és társadalmi valósága és annak változásai közötti feloldatlan feszültséget. A nemzeti iskolák ma jóval nagyobb hangsúlyt igyekeznek helyezni az önálló projektekre létrehozására: olyan fiatalokat képeznek, akik képesek

alkotni, ötleteket kidolgozni, produkciókat létrehozni, együttműködni és válaszolni a jelenkor kihívásaira.

Másfelől egyes intézmények – például az INDA (Ókori Dráma Nemzeti Intézete) és sok más hasonló szervezet – „tápasztalatszerzés” címén bevonják a fiatal növendékeket nagyszabású produkcióikba. Ezzel önmagában természetesen nincs semmi baj, de érdemes lenne tudni, milyen szerződéses feltételekkel teszik ezt.

A probléma szerteágazó, hiszen így összemosódik a képzés és a hivatásos munka: minden a „munkanapok” gazdasági elszámolási kategóriájába kerül, amelyről a kulturális minisztérium a támogatások folyósításához adatokat kér. Eközben a munkalehetőségek egyre szűkülnek, és a jövőbeli elhelyezkedés kilátásai is folyamatosan romlanak.

Így egyfajta ördögi kör alakult ki. Sok fiatal színész, hogy életben tartsa a hivatása iránti szenvedélyét, valódi munka helyett workshopról workshopra, műhelyfoglalkozásról mesterkursusra jár, amíg anyagi lehetőségei és elszántsága engedik. Aztán megérkezik a következő nemzedék.

Míndeközben arra várunk, hogy a minisztérium felismerje: a színház alapját és jövőjét a fiatalok jelentik. Ők az új kezdeményezések fundamentumai, és egyedül ők képesek átvezetni bennünket a jelenkor ellentmondásain.

MATTIA SEBASTIAN GIORGETTI

Rendező, színész, tanár. A Centro Teatro Attivo művészeti igazgatója, Tadasi Suzuki társulatának (SCOT, Japán) állandó alkotótársa, a Suzuki-módszer oktatója. 1984 és 2005 között a legtekintélyesebb olasz színházi folyóirat, a Sipario kiadója volt.

Kétszáz év hagyományai és egy kétéves törvény

Spanyolországban mintegy 300 intézmény foglalkozik színészképzéssel

A spanyolországi színészképzés napjainkban virágkorát éli. Az elmúlt évtizedekben jelentősen megnőtt a képzőintézmények és a hallgatók száma, a színézmesterség oktatása pedig egyre nagyobb társadalmi és intézményi elismerést vívott ki magának.

Összehasonlításképp: míg az 1957–1958-as tanévben az állami színművészeti iskolákban mindössze 350 hallgató tanult, az 1970-es években számuk már elérte a kétezret, napjainkban pedig megközelíti a 3500-at.

Az állami intézmények mellett jelentős szerepet játszanak a magániskolák és a különféle színésztúdiók is. Ha ezeket is figyelembe vesszük, Spanyolországban jelenleg mintegy 300 olyan intézmény működik, amely valamilyen formában színészképzéssel foglalkozik.

A spanyol színészképzés lassan kétszáz éves története azt mutatja, hogy az oktatás minősége és a színházi élet fejlődése szorosan összefügg egymással. A jövő legfontosabb feladata ezért nem pusztán a képzési lehetőségek további bővítése, hanem annak biztosítása is, hogy a fiatal művészek megszerzett tudásukat a hivatásos színházi életben kamatoztathassák.

Az első állami színművészeti képzőintézmény megalapítása (1831) óta a színézmesterség oktatása Spanyolországban politikai, társadalmi és kulturális tényezők hatására előrelépésekkel és visszaesésekkel tarkított utat járt be. A mai helyzet megértéséhez fontos tudni, hogy Franco halálával, a demokrácia 1975-ös beköszöntével nem következett be azonnali törvényi reform, amely korszerűsítette volna a színművészeti hallgatók képzésének jogi helyzetét. Egészen 1990-ig kellett várni arra a példátlan jelentőségű fordulatra, amely döntő lépést jelentett a színművészeti oktatás intézményes elismerésében, és egyúttal a színészi hivatás spanyol társadalomban betöltött szerepének megerősítésében.

Az 1990-ben elfogadott, az oktatási rendszer általános szabályozásáról szóló törvény (Ley Orgánica de Ordenación General del Sistema Educativo, LOGSE) a színművészeti tanulmányokat az egyetemi képzéssel egyenértékűnek ismerte el, és a hallgatók számára az egyetemi diplomásokéval azonos jogállást biztosított.

A képzés időtartama ismét háromról négy évre emelkedett. Az új tanterv a korábbinál jóval ambiciózusabb célokat fogalmazott meg, különösen az elméleti és gyakorlati oktatás összekapcsolása terén. Ezzel párhuzamosan bevezették a színházi rendezés, a dramaturgia és a díszlettervezés szakirányait is.

Az új szabályozás azonban bizonyos nehézségeket is okozott. Az oktatói karba történő felvételhez ugyanis felsőfokú végzettséget követeltek meg. A gyakorlati tárgyak esetében ez szinte teljesíthetetlen feltételnek bizonyult, hiszen korábban nem léteztek az új előírásoknak megfelelő diplomát adó képzések. Annak érdekében, hogy elkerüljék a szakképzett oktatók hiányát, 1993-ban és 1997-ben két újabb jogszabályt fogadtak el. Ezek lehetővé tették, hogy a korábbi Szavalóművészeti Iskolában (Escuela de Declamación – ez volt a színészképzés első számú állami intézménye 1831 óta) végzett tanárok, valamint a jelentős szakmai tapasztalattal rendelkező színházi szakemberek is bekerülhessenek a felsőfokú színművészeti intézmények oktatói testületébe.

„A statisztikák szerint az előadó-művészeti képzésben részesült szakembereknek mindössze 10 százaléka képes megélni a munkájából.

Ez a helyzet – néhány bürokratikus nehézséggel, amelyekre itt nem kívánok részletesen kitérni – egészen 2007-ig fennmaradt. Ekkor írták ki először úgy az oktatói állások betöltésére szolgáló versenyvizsgákat, hogy azokon kizárólag felsőfokú végzettséggel rendelkezők vehettek részt. Ezzel végleg elzárták az utat a megfelelő új diplomával nem rendelkező szakemberek és a régebbi képesítések birtokosai előtt.

Végül 2024-ben, a művészeti oktatásról szóló törvény (Ley de Enseñanzas Artísticas) elfogadásával a színművészeti képzés saját, önálló jogszabályi keretet kapott.

Visszatérve az 1990-es reformhoz: a LOGSE elfogadása országsszerte elősegítette új felsőfokú színművészeti iskolák létrehozását. Ma már tizenöt ilyen intézmény működik, amelyek Spanyolország autonóm közösségeinek szinte mindegyikében megtalálhatók.

A korábbi központosított rendszerhez képest ez a decentralizáció kétélű fegyvernek bizonyult. Régebben csak néhány városban, például Barcelonában, Madridban vagy Córdobában

ban lehetett felsőfokú színművészeti tanulmányokat folytatni. Egyrészt kétségtelenül javultak a képzéshez való hozzáférés lehetőségei mind a fiatalok, mind az idősebb jelentkezők számára. Az iskolák számának növekedésével jelentősen bővült a felvehető hallgatók létszáma, és sokaknak már nem kell az ország másik részébe költözniük pusztán azért, mert lakóhelyük közelében nem működik megfelelő intézmény. Másrészt azonban a képzés és a munkaerőpiac kapcsolatán még sokat kell javítani. Erősíteni kellene az együttműködést az állami és magánszínházakkal, valamint az audiovizuális produkciókat készítő vállalatokkal, hogy olyan stabil munkaerőpiac jöjjön létre, amely lehetővé teszi a diplomások számára, hogy tartósan megéljenek hivatásukból.

A statisztikák szerint az előadó-művészeti képzésben részesülő szakembereknek mindössze 10 százaléka képes megélni a munkájából.

Egyes iskolák igyekeznek javítani ezen a helyzeten, és különféle intézményi együttműködésekkel kezdeményeznek. Ebben szerepet vállalnak azok az oktatók is, akik valamely színház vezetői, vagy saját társulatot működtetnek. Mindez megkönynyíthatja a hallgatók átmenetét az iskolapadból a hivatásos színpadokra. Például a madridi Királyi Színművészeti Főiskola (RESAD), a Kasztília és León-i Színművészeti Főiskola (Escuela Superior de Arte Dramático de Castilla y León, ESAD-CYL) – az alapképzése és a Kortárs gondolkodás és alkotás

című mesterképzése révén –, valamint a barcelonai Institut del Teatre több állami és magánszínházzal kötött együttműködési megállapodást. Ezek lehetővé teszik, hogy a hallgatók a szakma gyakorló képviselőivel együtt vegyenek részt szakmai gyakorlatokon. Ilyen együttműködő intézmény például a Nemzeti Drámai Központ (Centro Dramático Nacional), amely a magyar Nemzeti Színház megfelelőjének tekinthető, a Nemzeti Klasszikus Színházi Társulat (Compañía Nacional de Teatro Clásico), valamint a Katalán Nemzeti Színház (Teatre Nacional de Catalunya).

A nemzetközi képzési programokhoz, például az Erasmus-hoz való csatlakozás pedig lehetővé teszi, hogy hallgatóink számos európai és más kontinenseken működő partnerintézményben folytathassanak hivatalosan elismert tanulmányokat.

Jó példát jelentenek erre az előbb Kaposváron működő Rippl-Rónai Művészeti Kar, majd a Soproni Egyetem, valamint a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem által szervezett nyári táborok is, amelyeket Vidnyánszky Attila kezdeményezett. Ezeken a programokon a Kasztília és León-i Színművészeti Főiskola (ESADCYL) hallgatói is részt vettek, és rendkívül értékes szakmai tapasztalatokat szereztek.

JOSÉ MARÍA URETA

színész, rendező, színészpédagógus, a valladolidi Kasztília és León-i Színművészeti Főiskola (ESADCYL) tanára

Különbségek és előnyök

Egy magyar színészhallgató spanyolországi tapasztalatai

A budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem (SZFE) színművész szakos hallgatója voltam 2021-től bábszínész szakirányon, és 2024 első félévében Erasmus+ ösztöndíjjal a spanyolországi Vigóban a Galíciai Színművészeti Főiskolán (Escuela Superior de Artes Dramáticas de Galicia, ESADg) tanulhattam. (2024 második felétől zárták ki a magyar alapítványi egyetemeket az Erasmus programból – a szerk.) Otthoni egyetemi éveim alatt egy-egy hétre volt lehetőségem eljutni a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemre és a Sota Rusztaveli Színház- és Filmművészeti Egyetemre Georgia fővárosába, Tbilisizbe is. 2026-ban végeztem az SZFE-n, és jelenleg is ösztöndíjjal tartózkodom Spanyolországban. Így most bábtechnikákat és tárgyszínházat tanítok a galíciai Narón önkormányzati fenntartású színházművészeti iskolájában.

Tanulmányaim elején a színészetet a kultúránkhoz és a nyelvünkhöz kötött szolgálatként láttam, ami itthoni jelenlétet, hazai kapcsolatok kialakítását igényli. Azonban az egyetemi évek alatt a Nemzeti Színház Madách Nemzetközi Színházi Találkozóján (MITEM), a Színházi Olimpián, a pécsi és buda-

pesti bábszínházi fesztiválokon (Karakulit, ABSZTRAKT) látott külföldi előadások nem hagytak nyugodni. Elkezdtem keresni a módot, hogyan lehet elkezdni egy nemzetközi karrier- és kapcsolati háló építését. Mivel a középiskolában spanyolt tanultam, a választásom Spanyolországra esett.

Az ESADg négyéves oktatási rendszerében a színésznövendékek a második év után specializálódnak „texto” vagyis szöveg-, illetve „gesto” tehát gesztusközpontú színjátszásra. Ezek a magyar képzési rendszerben a fizikai és prózai színház megfelelői. Engem a „gesto” csoportba tettek, mint minden külföldi diákot, hogy így kevesebb szövegmondással kelljen megküzdeni. Az én esetemben ez – sajnos vagy szerencsére –, másként alakult: a félév végi vizsgadarabban nekem volt a legtöbb szövegem, és örömmel vettem a kihívást, hiszen célokom volt megtanulni idegen nyelven játszani.

A hazai képzéshez képest rögtön az első szembetűnő különbség a kiszámítható időbeosztás volt. Az SZFE-én aktív művésztanárok dolgoznak, ami egyrészt előnyös, hiszen közvetlen kapcsolatuk van a színházi élettel és nem esnek ki a szak-

„Az SZFE első három éve szerzetesi életmódban, összezárva, túlfeszített munkával telt, ami észrevétlenül vezetett a kiégéshez. Az Erasmusnak köszönhetően újra lelkesedtem a szakmámért. Viszont azt is észrevettem, hogy megerősített a magyar oktatás 'stílusa'...

mai vérkeringésből, másrészt viszont így a tanárok elfoglaltságához kell igazodnia a hallgatók órarendjének. Az ESADg viszont nem engedélyezi a tanároknak, hogy művészi munkájuk, fellépésük legyen. Minden hétköznap reggel fél kilenctől délután háromig volt két nagyobb foglalkozásunk. Ez lehetőséget adott az elmélyülésre, a feladatok alaposabb felépítésére. Minden tanár negyven perces, egy órás bemelegítést tartott, ami fizikailag, lelkileg és mentálisan is felkészített, és a lehető legnyitottabb állapotba kerültünk a tanítás befogadására. Ezek a tréningek alapozták meg az állóképességet is, hiszen nincsenek napi szintű, különböző stílusú és fókuszú mozgásórák, mint Magyarországon. Míg otthon a mesterségórák a jelentekek mutatójáról szólnak, és az azokra történő felkészülés nagy része önállóan, az órákon kívüli próbaidőben (nem ritkán a késő estékbe nyúlóan) történik, itt az órákon gyakoroltunk, kísérleteztünk, azonnali segítséget és útmutatást kapva a tanártól. Gyakran látni, hogy tíz ember a térben fel-alá járkálva szöveget mond, különböző hangokkal és fizikai állapotokkal kísérletezve. Furcsa volt hozzászokni a párhuzamos munkához, de hamarabb el is múlt az izgalom, amikor egymás előtt kellett játszaniuk, megmutatva, min dolgoztunk. Nagyobb hangsúlyt kapott az improvizáció, a közös gondolkodás. A mesterségórákon kívül hangképzés, tánc, művészi beszéd, dramaturgia, színházi smink és színháztörténet óráim voltak.

Igaz, hogy az órák intenzívek és hosszúak, viszont sokkal hamarabb végeztem a napommal, mint otthon valaha, és szabadok voltak a délutánjaim, a hétvégéim. Meg kellett tanulnom pihenni, lelassítani, egészségesebb viszonyt kialakítani a munkával. A délutánokat azért is tartják szabadon, hogy az osztályok közötti együttműködéseket, közös munkákat támogassák. Így van idő iskolán belüli projektekre vagy akár iskolán kívüli munkákra, ha valakinek ezekre adódik lehetősége. Otthon ezt is szigorúbban veszik, az első három évben az osztályfőnökök nem szokták kiengedni a diákokat a „szakmai vadonba”.

Mindent egybevetve úgy éreztem, az ESADg egy biztonságos buborék, amely rengeteg támogatást és szabadságot ad a diákjainak: bátrabban kísérleteznek és találhatnak rá a saját hangjukra, ellenben kevésbé készíti fel őket a szakma és a világ brutalitására, többek között arra, hogy mivel nincsenek állandó társulatok, a színészek döntő többsége szabadúszó. A színházi produkciók rövid távú szerződésekkel működnek, produkciókra pedig castingolják a szereplőket. A piac szabad, de a verseny óriási, ami nagy stresszt jelent a pályakezdőknek. Kevesen élnek meg pusztán színészi munkákból.

Nekem nagy szükségem volt erre a váltásra, hiszen az SZFE első három éve szerzetesi életmódban, összezárva, túlfeszített munkával telt, ami észrevétlenül vezetett a kiégéshez. Az Erasmusnak köszönhetően újra lelkesedtem a szakmámért. Viszont azt is észrevettem, hogy megerősített a magyar oktatás „stílusa”: sokkal nagyobb a teherbíró-képességem, és a munkamorált és igényességet nagyra értékelték bennem a spanyolok. Dicsérték a magyar képzést, és én büszke voltam, hogy példaként szolgálhatok. Úgy érzem, a hazai színészképzésben a spanyol és a magyar módszer közötti arany középut lenne az ideális megoldás.

NOVÁK BEÁTA FLÓRA

2021–2026 között az SZFE bábszínész szakos hallgatója, jelenleg Spanyolországban ösztöndíjként bábtechnikákat és tárgyszínjáratot oktat

„Szeretnénk megedzeni a diákokat, hogy képesek legyenek túlélni a szakmai hozzá nem értést, a visszaéléseket és a megalázó fizetéseket, amelyek a hivatásos színházi világban sajnos túlságosan gyakran számítanak természetesnek.

Működési hiányosságok

Görögországban az állam szerepvállalása az előadó-művészeti képzésben katasztrofális

A művészet mélyen gyökerezik a görög kultúrában. Napon-ta jelenik meg új regény, folyamatosan rendeznek koncerteket, és csak Athénban évente több mint 1500 színházi bemutatót tartanak. Mindez azonban nem jelenti automatikusan azt, hogy a görögök szenvedélyes olvasók lennének, vagy jelentős összegeket költenének zenei, tánc- és színházi előadások látogatására. Ennek következtében számos produkció alulfinanszírozott: a színészek nemcsak fizetést nem kapnak, hanem olykor még a saját társadalombiztosításuk költségeit is maguknak kell fedezniük.

A görög színházi életet a szakmai működés hiányosságai is jellemzik. Mindössze néhány szervezet alkalmaz színpadmesztet vagy előadásvezetőt; az intim jelenetek koordinálása gyakorlatilag ismeretlen, a szakszervezeteknek pedig alig van, vagy egyáltalán nincs tényleges érdekérvényesítő szerepük. Az üzleti alapon működő producerek gyakran kihasználják a fiatalok szereplési vágyát, és olyan munkafeltételek közé kényszerítik őket, amelyek már-már rabszolgamunkára emlékeztetnek.

Mindezek ellenére országszerte 25 színészképző iskola működik, amelyek oktatási színvonala rendkívül változó: a kiválótól az egészen siralmasig.

A két állami színművészeti iskola – az athéni és a thesszaloniki – azért népszerű, mert nem kell tandíjat fizetni. Az elmúlt évtizedekben azonban nem tudták biztosítani az oktatás folytonosságát, következésképpen a hagyományok kialakulását és továbbélését sem. Mivel ezek a két állami színházhoz kapcsolódnak, tanári karuk gyakran minden új művészeti vezető kinevezésekor megváltozik. Előfordul, hogy egy-egy művészeti vezető mindössze egyetlen, hároméves cikluson át tölti be tisztségét.

Évente több száz frissen végzett színész lép a munkaerőpiacra, ám kevés lehetőségük nyílik arra, hogy megmutassák tehetségüket. A színházak ritkán tartanak meghallgatásokat, a szereposztással foglalkozó ügynökségek pedig azokra a területekre összpontosítanak, ahol pénzt lehet keresni: a reklámokra, a televízióra és a filmre. A gazdasági válság előtt a televíziós munkákért fizetett színészi gázsik ma már csak távoli emlék-

nek számítanak. Még a legismertebb színészek is gyakran kénytelenek egyszerre több munkát vállalni, hogy meg tudják élni.

Sok hivatásos színész tanítással egészíti ki jövedelmét, ami részben magyarázatot ad a színészképző iskolák elszaporodására. Mondanom sem kell, hogy több ezer olyan egykori színész vagy alkalmi szereplő is van, aki más területen rendelkezik biztos megélhetést nyújtó állással.

A középfokú oktatásban nincsenek olyan pályaorientációs tanácsadók, akik felhívják a diákok figyelmét ezekre a lehangoló statisztikákra. Így a színművészeti iskolákba jelentkező fiatalok többségét elvakítja az álma, miközben fogalma sincs a valóságról.

Összességében az állam szerepvállalása az előadó-művészeti képzésben katasztrofálisnak mondható. A legtöbb területen a felügyeleti rendszer – fogalmazzunk egyenesen – teljesen elhibázott. Lássunk néhány példát!

A FELVÉTELI VIZSGÁKAT szeptember végétől október végéig tartják, a tanítás pedig november elején kezdődik, vagyis körülbelül egy hónappal később, mint a többi felsőoktatási képzésben. Ez zavaros, kétféle szabály szerint működő rendszert eredményez. A más városban élő jelentkezőket ez a menetrend arra kényszeríti, hogy tíz napon belül megoldják a költözést. Úgy tűnik, a kormányzatban senkinek sem jutott eszébe az a világszerte bevett gyakorlat, hogy a felvételi eljárást tavasszal kellene lebonyolítani, hogy a fiatalok megfelelően megtervezhessék az életüket.

Az állam ráadásul egy abszurd meghallgatási rendszert is előír. A felvételizőket tíz percig kell meghallgatni, ezalatt egy monológot, egy verset és egy dalt kell előadniuk. Ezt követően egytől tízíg terjedő skálán pontozzák őket, az iskoláknak pedig a pontszámok alapján kell dönteniük a felvételükről. Egy olyan intézmény esetében, mint az Athéni Konzervatórium, ahol 465 jelentkezőből kell kiválasztanunk húszat, ez a módszer nyilvánvalóan ésszerűtlen.

Az iskoláknak ezért gyakorlatilag nincs más választásuk, mint hogy megkerüljék a rendszert, és „nem hivatalosan” to-

vábbi meghallgatási fordulókat, műhelyfoglalkozásokat és személyes beszélgetéseket iktassanak be.

ÉVZÁRÓ VIZSGÁK – a minisztérium által kijelölt bizottság mindenféle értékelési útmutató nélkül vesz részt egy tanév végi bemutatón. A bizottság szerepe tisztázatlan, hiszen egyetlen meghatározott feladata az, hogy jelentést tegyen a minisztériumnak. Ha ez az eljárás valóban a képzés minőségellenőrzését szolgálná, már számos iskolát be kellett volna zárni. Ehhez azonban politikai akaratra lenne szükség, ami nyilvánvalóan hiányzik.

A TANULMÁNYOKAT LEZÁRÓ VIZSGÁK során a minisztériumi bizottság egy körülbelül háromórás vizsgálóadáson vesz részt. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy akad olyan hallgató, akinek a színészi teljesítményét mindössze öt-tíz percig figyelik meg. A bizottság ez alapján dönti el, hogy a hallgató megérdemli-e a diplomát, és egytől tízig terjedő skálán osztályzatot ad neki. Ha az osztályzat öt alatti, a hallgatónak néhány hónappal később újabb bizottság előtt kell vizsgáznia – ahol kivétel nélkül mindenki átmegy.

Érdekes módon a zenei záróvizsgákon a bizottság több tagja a képzést nyújtó intézmény tanári karából kerül ki, és csupán egyetlen tag képviseli a minisztériumot. A színművészeti képzésben ezzel szemben a bizottság valamennyi tagja külsős, és az oktatói kar egyetlen tagja sem nyilváníthat véleményt.

AZ AKKREDITÁCIÓ HIÁNYA – a legsúlyosabb problémát a végére hagytam. Görögországban az állam nem ismeri el akkreditált felsőoktatási képzésként az előadó-művészeti tanulmányokat.

Ez azt jelenti, hogy a hallgatók nem szerezhetnek európai felsőoktatásban elismert úgynevezett ECTS-krediteket, amelyek lehetővé tennék számukra a tanulmányok magasabb

szinten történő folytatását, az iskolák pedig nem pályázhatnak Erasmus+ támogatásokra.

Az Athéni Konzervatórium Színművészeti Iskoláját 1871-ben alapították. Nonprofit fenntartású, államilag elismert oktatási intézmény, színművészeti iskolája az ország egyik legrégebbi és legjelentősebb színészképző műhelye. A célunk, hogy hallgatóinkat minden lehetséges helyzetre felkészítsük.

Szemben azzal a mostanában terjedő szemlélettel, amely túlságosan óvja a hallgatókat a nehézségektől, mi abban hiszünk, hogy meg kell tanítanunk őket a saját lábukon megállni. Szeretnénk megedzeni a diákokat, hogy képesek legyenek túlélni a szakmai hozzá nem értést, a visszaéléseket és a megalázó fizetéseket, amelyek a hivatásos színházi világban sajnos túlságosan gyakran számítanak természetesnek.

Arra törekszünk, hogy hallgatóink a színház minél több területével megismerkedjenek, és különböző szakmai feladatokban is kipróbálják magukat: rendezésben, hang- és fénytervezésben, produkciós munkában és más területeken.

Meggyőződésünk, hogy a teljes színházi alkotófolyamatról átfogó, gyakorlati ismereteket kell szereznüik. Így képesnek érezhetik magukat arra, hogy önállóan, külső segítség nélkül is létrehozzák saját előadásait.

Végzett hallgatóinkról leggyakrabban azt a visszajelzést kapjuk, hogy tudják, hogyan kell hivatásos színházi szakemberként viselkedni és dolgozni. Ez reményt ad számunkra nemcsak az ő jövőjüket, hanem tágabb értelemben az egész görög színházi élet jövőjét illetően.

KONSTANTINOS ARVANITAKIS

rendező, tanár, Athéni Konzervatórium Színművészeti Iskola igazgatója

Sokféle út, egyenlőtlen esélyek

Peruban nincsenek állandó társulatok – a színészképzés erre is reagál

Az elmúlt két évtizedben a perui színházi oktatás jelentős változásokon ment keresztül azért, hogy az előadó-művészet oktatása a korábbi főiskolai szintről az egyetemi képzés keretei közé került. Itt a test- és hangképzés, valamint a színészmesterség oktatása mellett egyre nagyobb szerepet kap a kutatás, a kritikai gondolkodás fejlesztése és a színészet mellett egyéb színházi pályákra való felkészítés is. A kihívást az jelenti, hogy mindez úgy kapcsolódjon össze, hogy közben a színészképzés megőrizze alaposságát. Az oktatásnak lehetővé kell tennie, hogy minden hallgató felismerje: nemcsak az a kérdés, hogyan válhat művésszé, hanem az is, milyen színházat szeretne létrehozni, és munkájával hogyan léphet kritikai párbeszédbe az őt körülvevő világgal.

Ha egy fiatal Peruban a középiskola befejezése után úgy dönt, hogy színész lesz, többféle út áll előtte. Jelentkezhet egyetemre (a továbbiakban ezekről lesz szó bővebben), tanulhat magániskolában, de részt vehet független műhelyek foglalkozásain. Ez a sokszínűség az ország színházi életének egyik jellegzetessége, de ezek a képzési formák nem azonos lehetőségeket, minőséget nyújtanak.

A lehetőségek jelentős része Limában összpontosul. Itt található a Nemzeti Előadó-művészeti Egyetem (Universidad Nacional de Arte Escénico, UNAE), valamint a Perui Pápai Katolikus Egyetem (Pontificia Universidad Católica del Perú, PUCP) színiiskolája. Mindkettő központi szerepet játszott művészek és tanárok nemzedékeinek képzésében. Fontos műhely a limai Perui Alkalmazott Tudományok Egyeteme (Universidad Peruana de Ciencias Aplicadas, UPC) is, amelynek előadó-művészeti karán tanítok. (Ennek képviselőiben vett részt a csoportom 2025-ben a budapesti Színház- és Film-művészeti Egyetem nemzetközi színházi műhelyén Sopronban – a magyarok mellett román, spanyol, mongol és bolgár egyetemek hallgatóival és tanáraival együtt). A további képzési lehetőségek kisebb hányada olyan városokban összpontosul, mint Arequipa, Trujillo és Cusco. Az elköltözéssel járó lakhatási, utazási és megélhetési költségek sokak számára elérhetetlenné tehetik a tanulást. Más településeken a lehetőségek gyakran az időszakosan induló műhelyfoglalkozásokra vagy olyan csoportokra korlátozódnak, amelyekben elsősorban a gyakorlatból lehet tanulni.

Limában is az anyagi különbségek határozzák meg, ki mihez férhet hozzá. A magánegyetemi képzés drága, az állami intézményekben pedig korlátozott a férőhelyek száma. Sok fiatal

különböző műhelyfoglalkozásokból, képzésekből és tanfolyamokból építi fel a maga tanulmányi útját. Mindehhez családi és társadalmi előítéletek is társulnak: a művészi pályát bizonytalan megélhetést nyújtó vagy másodlagos hivatásnak tekintik. Emiatt sokan csak egy másik szak elvégzése után kezdenek színészetet tanulni, vagy második foglalkozásként választják azt.

A színházi képzés korábban és hagyományosan az előadóművész felkészítésére összpontosított: a test- és hangképzésre, az improvizációra, a szövegelemzésre és az előadások létrehozására. A hallgatók elsősorban a színpadon bizonyították, mit tanultak. Az egyetemi képzés ezt ma már történeti, elméleti, kritikai és módszertani ismeretekkel, valamint kutatással egészíti ki. A hallgatóra immár nem csupán előadóként tekintünk, hanem olyan alkotóként is, aki képes elemezni és összefüggéseikben értelmezni saját szakmai döntéseit.

Az egyetemek előadó-művészeti karain és szakjain a tanulmányok öt évig tartanak. Ez idő alatt a hallgatók színészmesterséget tanulnak, test- és hangképzésben vesznek részt, amit produkciószerzési, kritikai, elemzési és előadóművészet-történeti tanulmányok egészítenek ki. A képzés végén diplomamunkát készítenek: ez lehet írásos kutatás vagy kulturális alkotás, például egy előadás vagy színpadi projekt, amelyhez az alkotói folyamatot és az eredményeket elemző írás társul. Az egyetemi rendszerben az előadó-művészeti tanulmányok mester- és doktori képzésben is folytathatók. Olyan, hosszabb távra épülő képzési rendszerről van tehát szó, amely szilárd elméleti alapokat kíván nyújtani, és összekapcsolja a művészi gyakorlatot az elemzéssel és a kutatással.

Az egyetemek mellett léteznek színiiskolák is, amelyek képzése általában másfél-két évig tart, és elsősorban a színészi technika és az előadói készségek fejlesztésére összpontosít. Vannak rövidebb műhelyfoglalkozások is, amelyek a későbbi munkát megalapozó gyakorlati eszközök elsajátítását szolgálják. Aki nem tud részt venni az ötéves egyetemi képzésben, annak alternatívát jelenthet, ha különféle szakirányú műhelyekben szerez tapasztalatot. Így szakaszról szakaszra, lehetőségeihez, érdeklődéséhez és tanulási igényeihez igazodva alakíthatja saját képzési útját.

Különböző állami és magánegyetemek képzéseinek és szakirányainak a színészet mellett olyan területekkel is megismerkedhetnek a hallgatók, mint a rendezés, a drámaírás, a díszlet- és jelmeztervezés, a produkciószerzés és a zenés színház. Ez a sokféleség gazdagítja a képzést, és szélesíti az elhelyezkedési

lehetőségeket – a színház mellett a film, a televízió, a reklám, az oktatás és a kulturális menedzsment területén dolgozhatnak.

Kiemelendő, hogy az egyetemi oktatásnak fel kell készítenie a hallgatókat is arra, hogy majd saját projekteket és kulturális tereket hozzanak létre, és tapasztalataikból, szükségleteikből, kérdéseikből kiindulva új színpadi kifejezésformákat keressenek. A cél olyan művészek – színészek, rendezők, tervezők stb. – képzése, akik képesek a mai színházi élet struktúráin belül és a piaci viszonyok között dolgozni, ugyanakkor megkérdőjelezni és átalakítani is azokat.

Ezt segíti a színháztudományi kutatás beemelése a képzésbe – ez azonban nem csökkentheti a test- és hangképzésre, valamint a színészmesterség elsajátítására fordított időt. Nem kell minden végzett hallgatónak tudományos kutatóvá válnia, de mindannyiuk javára válhat, ha megtanulják megfigyelni saját munkamódszereiket, felismerni az alkotásukat meghatározó mintákat és előképeket, valamint elemezni döntéseik kulturális és esztétikai következményeit.

Ehhez olyan oktatásra van szükség, amely a gyakorlatot összekapcsolja a kritikai gondolkodással és a kulturális környezettel. Peruban együtt vannak jelen az andoki, az őslakos és az afroperui hagyományok, a népi ünnepek, az európai hatások és a kortárs kifejezőmódok. Shakespeare vagy Csehov tanulmányozása jól megférhet a helyi emlékezet és a jelen valóságának feltárásával. Nem külső minták másolása a cél, hanem a velük folytatott párbeszéd és a saját nézőpontok kialakítása.

Shogy hol helyezkedhetnek el a végzett színészek? Az állandó társulatokra épülő színházi rendszerrel rendelkező országokhoz képest Peruban a színészeknek különösen alkalmazkodóképesnek kell lenniük. Az olyan jelentős intézmények, mint a limai Nemzeti Színház, a Városi Színház, a fontos fővárosi magánszínház, a Teatro La Plaza Lima, vagy az egyik legjelentősebb, nemzetközileg ismert független színházi társulata, az 1971-ben alakult Yuyachkani is csak produkciókra szerződött művészeket. A spanyol nyelv miatt könnyebb lehet a színészek számára a külföldi lehetőségek megragadása (elsősorban a film területén) Dél-Amerika, illetve a tágabb iberoamerikai térség országaiban.

JORGE ARMAS GHERSI

Színész, rendező, tanár. A Perui Alkalmazott Tudományok Egyeteme (UPC) oktatója és színtársulatának vezetője.

A Perui Pápai Katolikus Egyetem (PUCP) tanára.

Szakmai fejlődés és karriernehézségek

Törökország: kevés „állami” állás, bizonytalan magánszínházi lehetőségek

A színészi pálya Törökországban a középiskolai évektől az egyetem elvégzéséig, majd azon túl is különböző képzési utakat, felvételi vizsgákat és szakmai fejlődési lehetőségeket foglal magában. A középiskolát végzettek az egyetemi felvételi vizsgán szerzett pontszámuk alapján jelentkezhetnek a színházi képzést nyújtó egyetemek gyakorlati alkalmassági vizsgáira. Egyes állami egyetemek magasabb felvételi ponthatárának előírása azt mutatja, hogy a jelentkezők tehetsége mellett ezekben az intézményekben a humán és reál tantárgyakból elért eredményeket is fontosnak tartják.

A televíziós és filmes ágazat növekedésével a színészi pálya iránti érdeklődés is fokozódott. A húsz színészképzést is adó állami egyetem gyakorlati alkalmassági vizsgáira évente mintegy ezer, az alapítványi egyetemekéire pedig körülbelül 700 jelentkező adja be a jelentkezését. A felvehető hallgatók száma az állami egyetemeken 10–15, az alapítványi egyetemeken 30–60 fő között mozog. Egyes jelentkezők konzervatóriumi előkészítő tanfolyamokon készülnek a felvételre, mások önállóan tanulnak.

Az oklevelet adó színészképző tanfolyamok is elterjedtek. A résztvevők alapvető színészi ismereteket sajátítanak el, és többnyire a televíziós ágazatban szeretnének elhelyezkedni. Bár egyes tanfolyamok igyekeznek színvonalas képzést nyújtani, időtartamuk és tantervük tekintetében nem érhetik el az

egyetemi képzés átfogó jellegét; elsősorban a televíziós szereplésre készítene fel.

Törökországban színészképzés alapfokozatú egyetemi képzés keretében mintegy húsz állami egyetemen és számos alapítványi egyetemen folyik. (Ezek egyike a 2007-ben alapított isztambuli Aydın Egyetemen is, amelynek oktatója vagyok.) A gyakorlati alkalmassági vizsgák intézményenként eltérnek. Egyes egyetemeken hang- és hallásvizsgálatot, általános műveltségi tesztet, improvizációs, ritmus- és mozgásfeladatokat is alkalmaznak, míg máshol kizárólag a monológok előadását értékelik. Úgy gondolom, hogy a jó színésznek képzéséhez elengedhetetlen a felvételi vizsgák átfogó jellege.

A mi tanszékünkön a gyakorlati alkalmassági vizsga két fordulóból áll. Az első szakaszban általános műveltségi, hang- és hallás-, valamint színpadi vizsgát tartunk. Egyetemünk felvételi eljárása – sok más intézménytől eltérően – mintegy tíz napig tart. Az első fordulót követően a jelentkezők három napon keresztül 12 órás mozgás- és 12 órás színészműhelyen vesznek részt. Ezek során oktatók irányításával mozgásgyakorlatokat és improvizációs feladatokat készítenek elő, amelyeket a végleges felvételi vizsgán a felvételi bizottság előtt mutatnak be. Így lehetőségünk nyílik arra, hogy megfigyeljük a jelentkezők tehetségét, fegyelmességét és csoporton belüli együttműködési képességét. A színészet sokrétű szakma. A testi koordináció,

az állóképesség, a koncentráció, a zenei érzék, a ritmusérzék és a táncstudás mellett a színházelmélet terén megszerzett elméleti háttér is fontos.

A törökországi színészképzési programok célja, hogy a tudományos alapokon nyugvó elméleti tantárgyakat gyakorlati foglalkozásokkal ötvözve testileg és szellemileg egyaránt felkészült hallgatókat bocsássonak ki. A tananyag különböző színészi módszereket foglal magában. Egyetememen a színészmesterség oktatása hat féléven át tart. A gyakorlati tárgyak közé tartozik az improvizáció, a szerepre való felkészülés, a szerep felépítése, a hang- és légzéstechnika, a beszédtechnika, a fizikai színház, a vívás, a ritmika, a mozgás, a tánc, a színpadi játék kidolgozása, a kamera előtti színészet, a commedia dell'arte, a színpadi harc és a kreatív dráma. Az elméleti tantárgyak között szerepel a mitológia, a dramaturgia, az írás, a drámatörténet, a török és a kortárs színház, a színházvezetés, valamint az egyéni projekt.

Egyetemünkön – a többi intézménytől eltérően – a végzős hallgatók számára „a színpadi játék kidolgozása” című kurzusára elismert rendezőt hívunk meg. Így a hallgatók még a diploma megszerzése előtt megtapasztalhatják a rendező és a színész közötti munkakapcsolatot, és szakmai kapcsolatokat építhetnek ki a színházi szakmával.

A végzett színészek nagy száma ugyanakkor foglalkoztatási problémákat is eredményez. Hazánkban az állami finanszírozású színházakban – az állami és városi színházakban – való munkavállaláshoz egyetemi diploma szükséges. Ezek az intézmények többnyire kisebb városokban hirdetnek meg színészállításokat, a fiatal diplomások azonban nem szívesen távolodnak

el a nagyvárosoktól, ahol szakmailag aktívabbnak érezhetik magukat. A végzetek ezért inkább magánszínházaknál vállalnak munkát, vagy saját társulatot alapítanak. A magánszínházakban azonban a magas adók és a színpadbérleti díjak miatt a színészeknek gyakran más munkát is kell vállalniuk a színházi tevékenységük mellett. Ezért fontosnak tartom, hogy a képzési programokban olyan tantárgyak is helyet kapjanak, amelyek bővítik a színészek munkavállalási lehetőségeit, például az írás, a kreatív dráma és a kamera előtti színészet.

Színészként és oktatóként úgy gondolom, hogy ennek a hivatásnak minden országban megvannak a maga sajátos nehézségei. A megfelelő felkészültség önmagában nem mindig elegendő. Az állami finanszírozású színházak a társulati helyek betöltöttsége miatt csak kevés felvételt hirdetnek meg, egyes intézmények pedig kizárólag konkrét produkciókra keresnek színészeket. A magánszínházakban szponzori támogatás nélkül nehéz megélni. A televíziós és filmes ágazatban ugyan lehetőség van jó keresetre, de erős ügynökségi vagy menedzseri háttér nélkül nehéz megvetni a lábunkat. Mivel az ügynökségek is többnyire tapasztalt színészekkel szeretnének dolgozni, a pályakezdők számára egy ördögi kör alakul ki.

Úgy gondolom, ezen a helyzeten segíthetne egy olyan modell kidolgozása, amely az állami finanszírozású színházak és a produkciós cégek együttműködésére épül, és különösen a már végzett színészeket támogatja. Tanszékünkön 2015-ben megalapítottuk az IAÜ Repertuar Tiyatrosut (Istanbul Aydın Egyetemi Repertoárszínház). A hallgatók a diploma megszerzését megelőző utolsó félévben, „a színpadi játék kidolgozása” kurzus keretében létrejött előadásaikat hivatásos színpadon, minden hónap meghatározott heteiben, rendszeresen játszhatják. A jegybevétel az egyetem ösztöndíjalapjába került. Ebben az évben a projekt továbbfejlesztésével olyan új struktúrát szeretnénk létrehozni, amely nemcsak a kurzusokon születő előadásokat foglalja magában, hanem végzett hallgatóinkat és a színházi szakma hivatásos képviselőit is közös produkciókban hozza össze.

A színészképzésben részt vevőknek olyan lehetőségekre van szükségük, ahol gyakorolhatják szakmai készségeiket, tapasztalatot szerezhetnek és láthatóvá válhatnak. Ezért különösen fontosnak tartom, hogy az állami finanszírozású színházakban olyan „ifjúsági egységek” jöjjenek létre, amelyek tapasztalatszerzési lehetőséget biztosítanak a pályakezdő színészek számára. Így nemcsak szakmai fejlődésüket támogathatnánk, hanem a színházi szakmával való kapcsolatukat is erősíthetnénk. A színészek a megszerzett gyakorlati tapasztalatokat későbbi pályájukon is hasznosíthatnák, miközben a jövőjükkel kapcsolatos bizonytalanságuk is valamelyest csökkenne.

GÜLSAH FIRINCIOĞLU YAŞAR

Az Istanbul Aydın Egyetem

Dráma és Színészmesterség Tanszékének oktatója

Stúdiókból egyetemre

Grúziában az európai és a keleti alkotói tapasztalatokra is építenek

Georgia valamennyi régiójában különböző típusú színházak, amatőr társulatok és színjátszó stúdiók működnek, amelyek minden korosztály számára lehetőséget kínálnak a színjátszásra. Ezeket az alkotóműhelyeket elsősorban fiatal hivatásos színészek és rendezők vezetik. A színészképzésre felvett hallgatók többsége korábban már szerzett tapasztalatot ilyen stúdiókban.

A Sota Rusztaveli Grúz Állami Színház- és Filmművészeti Egyetem (TAFU) Georgia legrégebbi és legrangosabb művészeti felsőoktatási intézménye. A színészi pályára készülők valamennyien erre az egyetemre szeretnének bejutni. Érdemes megemlíteni, hogy a Batumi Állami Művészeti Egyetemen is működik színművészeti kar, ennek jelentősége és vonzereje azonban elsősorban regionális.

A TAFU a világ nagymúltú színházművészeti felsőoktatási intézményeinek egyike. Több mint százéves múltra tekint vissza a felsőfokú művészeti képzés területén. Egyik alapítója a legendás grúz rendező, Kote Mardzsanisvili volt, aki megteremtette a hivatásos grúz színész- és rendezőképzés alapjait. Pályafutása során olyan rendezőkkel dolgozott együtt, mint Sztanyiszlavszkij, Vlagyimir Nyemirovics-Dancsenko, Edward Gordon Craig, Max Reinhardt és Alekszandr Tairov.

A hivatásos grúz színészképzés megteremtésében Mardzsanisvili mellett Giorgi Dzsabadari is részt vett, aki korábban három éven át Párizsban dolgozott André Antoine mellett. Ugyanebben az időszakban az örmény származású és később Franciaországban letelepedett filozófus, Georges Gurdjieff Tbiliszbén megalapította az Ember Harmonikus Fejlődésének Intézetét (1919), és a grúz színészek megismerkedtek a keleti szakrális és mágikus táncok hagyományaival. A grúz színészképzés tehát már megszületésekor magába olvasztotta a vezető európai színházi kultúrák szakmai tapasztalatait és a keleti alkotói hagyományokat. Ebben a tekintetben a maga korában egyedülálló és kiemelkedő kezdeményezésnek számított.

Az egyetem ma is fontos feladatának tekinti a nemzetközi színházi képzés legjelentősebb elméleti és gyakorlati módszereinek megismerését, átvételét és beépítését oktatási, illetve művészeti tevékenységébe. Hallgatói minden évben különböző európai és ázsiai diák- és ifjúsági színházi fesztiválokon vesznek részt.

Az elmúlt években a világ vezető felsőoktatási intézményeinek oktatói tartottak itt színészmesterséggel, beszédtechnikával, koreográfiával és színpadi mozgással foglalkozó műhelyfoglalkozásokat és mesterkurzusokat. Érkeztek

vendégtanárok többek között az Egyesült Államokból, az Egyesült Királyságból, Olaszországból, Svédországból, Magyarországról, Görögországból, Lengyelországból, Spanyolországból és Izraelből.

A TAFU tagja és egyik alapító intézménye a Színházi Oktatás Világszövetségének (World Theatre Education Alliance, WTEA). Ennek köszönhetően a színművészeti kar hallgatói és oktatói minden évben részt vehetnek olyan színházi fesztiválokon és konferenciákon, amelyeken a világ vezető művészeti felsőoktatási intézményeinek képviselőivel találkozhatnak. Ezeknek a nemzetközi rendezvényeknek a pekingi Központi Színművészeti Akadémia (Central Academy of Drama) ad otthont. A TAFU felvételi előkészítő tanfolyamokat szervez, amelyeken a jelentkezők megismerkedhetnek a színészmesterséggel, a tánc, az ének és a színháztörténet alapjaival. A kurzusok

kat az egyetem oktatói karához tartozó, az adott szakterületen megfelelő képesítéssel rendelkező tanárok vezetik.

A felvételi vizsgákat megelőző három hónapban hetente konzultációkat tartanak a jelentkezők számára. Így minden felvételiző részletes tájékoztatást kaphat a felvételi eljárás elméleti és gyakorlati követelményeiről.

Az egyetemen a felvételi vizsga három fordulóból áll. Az első két fordulóban a jelentkezők fizikai adottságait, zenei hallását, testi kifejezőkészségét, hangerejét és hangterjedelmét méri fel.

Az utolsó fordulóban a jelentkezők egy szabadon választott dalt és koreográfiát, valamint egy előre megtanult prózai szöveget és verset adnak elő. Emellett különféle feladatokat és gyakorlatokat kapnak, amelyek segítségével képzelőerejüket és improvizációs készségüket vizsgálják.

A képzés kiemelt figyelmet fordít a kortárs fizikai színházra és a színpadi mozgásra. A testet a színészi kifejezés elsődleges eszközének tekintik, ezért a tantervben a szigorú mozgástechnikai

képzés az ösztönös fizikai improvizációval kapcsolódik össze. A cél olyan színészek képzése, akik sokoldalú mozgáskultúrával, testi szabadsággal és erőteljes színpadi jelenléttel rendelkeznek, és megfelelnek a nemzetközi előadó-művészeti követelményeknek.

A színművészeti karon négy szakon folyik színészképzés: a prózai színházi és filmszínész szakra évente hirdetnek felvételt. Háromévente indul báb-, illetve pantomimszínész szak. Zenés színházi színész szakra az igényeknek megfelelően hirdetnek felvételt. Georgiában jelenleg felsőoktatási reform zajlik, amelynek keretében a négyéves alapképzést hároméves kredités képzés váltja fel, a kétéves mesterképzés pedig egyéves képzéssé alakul.

A színészképzés integrált szemléletű: a klasszikus és a kortárs színészpédagógiai módszereket egyaránt alkalmazza. A tananyagban többek között Sztanyiszlavszkij, Mejerhold, Vahtangov, Mihail Csehov, Lee Strasberg, Uta Hagen, Peter Brook, Theodórosz Terzopulosz és Tadaszi Suzuki módszerei, illetve színházi megközelítései szerepelnek.

Ugyanakkor az oktatásban hangsúlyosan jelen vannak a neves grúz rendezők és színészpédagógusok által kidolgozott módszerek és tananyagok is, köztük Kote Mardzsanisvili, Sandro Ahmeteli, Dimitri Alekszidze, Miheil Tumanisvili, Amiran Salikasvili és Sandro Mrevlisvili munkássága.

Érdemes megjegyezni, hogy az ezen a területen végzett hallgatók elhelyezkedési aránya a grúz felsőoktatásban az egyik legmagasabb: megközelíti a 100 százalékot. Ezt az eredményt az évek során végzett munkaerőpiaci kutatásainknak köszönhetően érték el. Egyetemünkön évente átlagosan 25–30 színész végző. (Volt olyan időszak, amikor évente több mint 100 hallgatót vettünk fel a színészképzésre, és természetesen akkor az elhelyezkedési arány lényegesen alacsonyabb volt.)

Fontos megjegyezni, hogy végzett hallgatóink nemcsak állami színházakban helyezkednek el, hanem önkormányzati és magán-színházakban, valamint televíziós produkciókban, köztük tévésorozatokban is. Néhányan a mesterképzés elvégzése után egyetemünk oktatói karához csatlakoznak, bár számuk viszonylag csekély.

Mivel Grúziában jelenleg 29 állami színház működik, az általunk képzett színészek száma elegendő az ezekben jelentkező munkaerőigény kielégítésére. A felvehető hallgatók létszámának esetleges növelése a munkaerőpiac jövőbeli igényeitől függ.

GEORGE SHALUTASHVILI

rendező, tanár, a tbiliszi Sota Rusztaveli

Grúz Állami Színház- és Filmművészeti Egyetem rektora

Szigligeti Ede

Liliomfi

komédia két felvonásban

Liliomfi – GÁL ÁDÁM VAJK / ANDRÓNYI ZSIGMOND | Szellemfi – TRILL BERTALAN / HUBBES GELLÉRT MÁTYÁS | Szilvai Tódór – GRASSO MARCO / POZSGAI MÁTÉ | Mariska – ALTNÉDER VERONIKA / KONYÁRI LUJZA MÁRIA | Kamilla kisasszony – EMBER LÉNA / TÓTH HANNA | Kányai – POZSGAI MÁTÉ / GRASSO MARCO | Erzs – PAPP ZSUZSANNA CSERNE / CSIGÓ BLANKA | Gyuri – TÜSKE MÁRTON / GÁL ÁDÁM VAJK | Schwartz Adolf – ANDRÓNYI ZSIGMOND / TÜSKE MÁRTON | Schwartz Wolfgang – HUBBES GELLÉRT MÁTYÁS / TRILL BERTALAN | Szomszédasszony – TÓTH HANNA / EMBER LÉNA | Pincérnök – CSIGÓ BLANKA, KONYÁRI LUJZA MÁRIA / ALTNÉDER VERONIKA, PAPP ZSUZSANNA CSERNE

Fény, hang, asszisztencia, szöviccek: Agócs Attila, Alpár Nándor, Miklós-Kovács Bernát, Potori Gréta Lotti, Radnóti Gerda, Somlai Mira

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

PREMIER: szeptember 25. – 19 óra

További előadások:

november 20. – 17 óra, november 21. – 15 óra, november 27. – 19 óra, november 28. – 15 óra • Kaszás Attila Terem

A Színház- és Filmművészeti Egyetem III. éves prózai színészosztályának vizsgaelőadása – amely a 2026/2027-es évadban a Nemzeti Színház repertoárján szerepel.

| fotók: Radnóti Gerda

„A *Liliomfi* szinte megállás nélkül mozgásban van. Szerelem, szökés, félreértés, álruha, rögtönzés – minden pillanatban történik valami. Ezt a lendületet meg kell őrizni. De a sok játék mélyén van valami nagyon komoly: a színházba vetett hit. *Liliomfi* számára színésznek lenni nem egyszerűen foglalkozás. Ez az élete. Különösen szép, hogy most olyan fiatalok játsszák, akik éppen ezt az életet választják.”

VIDNYÁNSZKY ATTILA rendező

GULYÁS GÁBOR

„**Önironikus,**
felszabadító,
és katartikusan
fiatalos.

BALÁZS GÉZA

„**A csujjoga-**
tástól az inter-
netes mémeken
át a szóviccekig
sziporkáznak
a poénok.

A játék metamorfózisa

Szigligeti Ede 1849-ben, a szabadságharc leverésének bénító, fojtogató atmoszférájában mindössze két délután alatt vetette papírra a *Liliomfit*. Ez a keletkezőtörténeti tény nem csupán irodalmi anekdota, hanem a mű genetikus kódja: a darab a totális politikai és egzisztenciális apátia ellenében megszülető, elemi erejű játékkedv és életigenlés manifesztuma lett. A Nemzeti Színház Kaszás Attila Termében bemutatott produkció – amely a Színház- és Filmművészeti Egyetem harmadéves prózai színészosztályának vizsgaelőadása Vidnyánszky Attila rendezésében – pontosan ebből az ősforrásból táplálkozik. A rendezés nem múzeumi tárgyként, hanem lüktető, önmagát folyton újrairó organizmusként kezeli a klasszikust.

A produkció legfőbb erénye, hogy a zenés mesterségórából kinőtt struktúra megőrzi a szakmai keresés, a gátlástalan szakmai kíváncsiság és a kollektív öröm feszültségét. Vidnyánszky Attila rendezői módszere ezúttal nem a monumentális tablókra vagy a nehéz, teátrális szimbólumrendszerekre épül, hanem a színészi jelenlét abszolút szabadságára. Az előadás egyfajta színházi önreflexió, ahol a teátristák sorsa, a vándorszínészet romantikája és a pályakezdő egyetemi hallgatók valósága egymásba csúszik. Amikor elhangzik a híres tétel – miszerint színésznek lenni nem mesterség, hanem sors és életforma –, az a hallgatók szájából nem patetikus deklarációként, hanem húsba vágó, személyes hitvallásként szólal meg.

A rendezés bátran él a posztmodern eklektika eszköztárával, szándékosan elmosza a magas- és a popkultúra közötti határokat. A klasszikus Szigligeti-textus finom archaizmusait radikálisan ellenpontozzák a kortárs reflexiók: a csujjogatók, a népi dallamok harmonizálnak az internetes mémek világával, a nyelvi leleményekkel és az olyan anakronisztikus technikai poénokkal, mint a Schwartz-család luxusautójának távirányító

Diátristák

Többet kellene nevetni. A *Liliomfit* 1849. december 21-én mutatta be a Nemzeti Színház. Pedig akkoriban aligha volt kedve nevetni a magyaroknak. Azóta szinte megállás nélkül játsszák, de talán mégsem elég szer, mert nem nevetünk eleget. A nevetés számos rossztól megkímél. A humor a túlélés egyik formája. A humortalan ember veszélyes.

Szigligeti Ede önéletrajzi ihletettségu vígjátékának klasszikus eszközei: a tévedés, az alakváltás, a megmosolyogtató, de szerethető örökszerepek: a fiatal, civódó (flörtölő) szerelmesek, a bogaras tudós professzor (Szilvai), a komikus és kicsúfolt vénkisasszony (Kamilla), a hűséges és furfangos barát (Szellemfi). Ám „a kalandok, tréfák és bukfenek mögött – a magyar vándorkomédiások életének egy nyomorúságos és káprázatos fejezete; az a kor, melyet meghatottan úgy emlegetünk: a magyar színészet hőskora” – írja Mészöly Dezső.

A *Liliomfi*ra minden kor, minden rendező, sőt minden színész „ráírja” saját poénjait – a Színház- és Filmművészeti Egyetem harmadéves prózai színész osztályának vizsgaelőadásában ezt mintha külön szorgalmazta volna a rendező, Vidnyánszky Attila, mert a csujjogatótól az internetes mémeken át a szóviccekig sziporkáznak a poénok. Ez nem idegen az eredeti népszínműtől, melyben a szereplők könnyedén népies dalokra váltottak. Ezt utánozzák most a dalbetétek, „songok”, sokszor el is hangzik: Ezt csak dalban tudom elmondani. Bravúros a finálé dala, melynek refrénjét tucatnyi nyelven éneklük. A színinövendékek számára egyébként külön próbatétel a darab: mert kettős szereposztásban játsszák, minden szereplőnek egy másik szerepet is ismernie kell.

pittyegése. Ez a fajta sűrű szövet, a „songok” beemelése – melyek a szereplők belső vívódásait ironikus távolságtartással közvetítik – nem szétzilálja, hanem újraértelmezi a népszínmű műfaját.

Az előadást – pedagógiai céllal – kettős szereposztásban játsszák, így mindenkinek van alkalmja nagyobb és kisebb szerepben is megmutatkozni. A fiatal színészek játéka az általam látott felállásban lenyűgöző dinamikát diktál. A címszereplő Liliomfit megformáló Gál Ádám Vajk játéka megszabadul a hagyományos bonviván-allűröktől; sokkal inkább egy kortárs, önmagát kereső, de a művészet iránt megalkuvást nem ismerő entitássá válik. Altnéder Veronika Mariskája mögül felsejlik a modern női autonómia, a finom líraiság mögött megbúvó makacsság. Ember Léna Kamilla kisasszonyként és Grasso Marco Szilvai professzorként precízen kidolgozott stí-

Fiatalos, eleven, kétrészes (háromórás) előadás. A sztori könnyen fogyasztható, nem is tudom, ha a történetet övező körítés (dalbetétek, kommentárok, kiszólások, az olyan technikai gagek, mint Schwartzék Mercedesének pittyegése) nem lenne, talán színdarab se lenne. Néha túlszalad a fantázia. A leánykérőbe érkező Schwartz Adolf „osztrákságát” a megszőkott arisztokratikus raccsoláson túl Falco *Rock Me Amadeus* című berobbanó zenéjére végzett örületes táncmozdulatokkal hitelesíti, de még ez sem elég, mert a végén ingét szétnyitva feltűnik Mozart tetoválása, sőt – féltem, hogy tényleg ez lesz – nadrágja zsebében mélyen kotorászva még Mozart Kuglek (értsd: golyók) is előkerülnek... No meg a szereposztó dívány, ami ugyebár nem szerepel az eredeti szöveggönyvben, de csak fölvetődik, hogy miként is oszt szerepet a dívány. Tudjuk, hogy a kérdés retorikai, és humoros, a nyelvész így adná meg a választ: nyelvtanilag kétértelmű a szerkezet, mert bizonyos

lusgyakorlatot mutatnak be, kettejük komikus feszültsége az előadás egyik biztos pillére. Külön kiemelendő Trill Bertalan Szellemtí-alkítása, amely a commedia dell'arte figurák legnemesebb hagyományait idézi: ő a színészi létezés motorja, a reflexiók és a kiszólások nagymestere. A Kányai fogadóst alakító Pozsgai Máté és a Gyuri pincért játszó Tüske Márton kettőse patikamérlegen kiszámított helyzetkomikummal operál, míg Andrányi Zsigmond (Schwartz Adolf) és Hubes Gellért Mátyás (Schwartz Wolfgang) alakítása az olcsó ripacszkodást elkerülve, groteszk precizitással gazdagítja a tablóképet.

A vizuális világ kulcsfontosságú: a díszlet minimális, transzformálható elemei zseniálisan reflektálnak a vándorszínészek örökös ideiglenességére, a jelmezekben a reformkori viseletek keveredése a mai, urbánus öltözködési kultúra elemeivel plasztikusan jelezik a történet időtlenségét.

A Nemzeti Színház *Liliomfija* nemcsak egy sikeres vizsgaelőadás, hanem fontos színházi látélet. Bizonyítéka annak, hogy a klasszikus magyar drámairodalom alapszövegei képesek megszólalni a huszonegyedik század nyelvén, ha az alkotók nem tisztelik görcsösen a konvenciókat, hanem a mű mélyén rejlő, mindenkori szabadságvágyat szabadítják fel. Ez a két részben játszott produkció igazi szerelmeslevél a színházhoz: felszabadító, önironikus és katartikusan fiatalos.

a szerző filozófus, esztéta

(itt nem magyarázható) funkciót jelölő jelentése van, de aktív cselekvőként is felfogható (a dívány szerepet oszt). Tud érdekes lenni a nyelvtan.

A jelen korszakra történő továbbírás mellett olyan nyelvi hagyományt is megőrzött a rendező, mint az eredeti szövegben (és azóta gyakorlatilag seholy másutt nem szereplő) diátrista kifejezés. Ráadásul nem is egyszer: „Tehát az úr afféle diátrista? Itt nem fog bolondítani, komédiázni édes diátrista uram. Tehát tudja meg, azon öregúr hasonlóképpen diátrista; a leány is diátristáné, a kocsis is, még a lovak sem igaziak; csak azér jöttek ide, hogy a pincért leányához segítsék, s kiadták magukat mindenfélének”. De hát ki is a diátrista? A komédiában tucatszor fordul elő, ám a szótárakban hiába keressük. Elavult kifejezés, a latin teátrista népies, elhasznált alakja: a vándorszínészek, illetve általában a színházi emberek megnevezése a vándorszínészet hőskorából.

Összefoglalva: lendületes közösségi darab, egy kicsit a korunk multitasking (megosztott figyelem) világára játszó Vidnyánszky-féle összművészeti („mindent egyben”, szimultán) színház, némi diákszínjátszós hangulattal, sokféle mozgással, énekkel, néhány kiugró alakítással (neveket nem írok, mert két szereposztásban játsszák). Lehet végre jó nagyokat nevetni.

a szerző nyelvész, művelődéskutató

Marxtőkéje

Bohózáti elemekkel átszőtt haláltánc

Az előadás kiindulópontja Karl Marx ellentmondásos élete és 1867-ben megjelent *A tőke* című műve, amely munkatársával és barátjával, Friedrich Engelsszel folytatott szoros szellemi együttműködésben született. Ez a máig sokat vitatott mű a 20. századi politikai gondolkodás megkerülhetetlen dokumentuma: totalitárius rendszerek és radikális mozgalmak hivatkozási alapjává vált, ugyanakkor ma is releváns társadalmi-politikai koncepciók forrása.

– A német filozófus, Karl Marx műve, *A tőke* voltaképpen csak ürügy, hogy számot vessünk arról, mi a forrásvidéke a ma sokszor kritikátlanul elfogadott vagy meg nem kérdőjelezhető elveknek, amelyek olyan társadalmi tüneteket hívnak életre, mint az eltörlés kultúrája (cancel culture) vagy a woke – mondja az előadás rendezője, Vidnyánszky Attila. – Ebben az előadásban tehát nem teatralizáljuk Marx szövegét, hanem különböző kortársi és mai szövegek segítségével gondolkodásra hívjuk a nézőt: hová vezetett mindaz, amit Marx a 19. században megálmodott.

– *A tőke* és a marxizmus kérdései a nyolcvanas évek végén, az ungvári egyetemen felkeltették az érdeklődésem, és azóta sem hagynak nyugodni: hogyan hathatnak a mai napig ekkora erővel ennyi drámai, sokszor gyűlölködő szövegek? Iszonytató mondatokat olvashatunk a vallásról, a hívő emberről, a családról, a nemzetéről: mindenről, ami számomra szent. Mégis sokan akadnak, akik mindenféle kifogásokkal, de kitartanak a nézeti mellett. Hogyan lehet ez? – teszi fel a kérdést a rendező. A Nemzeti Színház társulata ezt a mélyreható szellemi-spirituális konfliktust viszi színre egy nagyszabású tragikomédia formájában – bohózáti elemekkel átszőtt haláltánc születik a színpadon.

Karl Marx műve alapján

Marxtőkéje

Tetemrehívás 2 részben, valósággrajz, amiben nem minden az, aminek látszik

Marx – RÁTÓTI ZOLTÁN | A felesége, Jenny – VARGA KLÁRI m. v. | Karl és Jenny lányai, Jenny és Laura – TABAJDI ANNA e. h. | Engels – VECSEI H. MIKLÓS | Lenin – RÁCZ JÓZSEF | Sztálin, Hitler – FEHÉR LÁSZLÓ | Rákosi – KÖLESÉRI SÁNDOR m. v. | Józsa Péter Pál – KRISTÁN ATTILA | A lánya – BATTAI LILI LUIZA | Ügyész – BORDÁS ROLAND | Védőügyvéd – HERCZEGH PÉTER | Tőkés, később forradalmár – JUHÁSZ PÉTER | Diák, költő – SÉRA DÁNIEL | Szerelmes diák – HOLLÓ PATRIK ALBERT | Diák, Szamuely – BOGNÁR BENCE | Diák, pincér – KRAUTER DÁVID | Acélmunkás – JAKAB K. TAMÁS | Az acélt megedző Pável – WINKLER TAMÁS ÁBEL | Fúvószenekar – KOVÁCS ZALÁN LÁSZLÓ m. v. | gyerekek: Kovács Zalán Sándor, Schneider Bodza

Jelmez: Berzsenyi Krisztina // Szenikus: Tóth Kázmér // Irodalmi munkatárs: Galambos Péter // Dramaturg: Szabó Réka // Zenei munkatárs: Gulyás-Szabó Gábor

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

november 6. – 18 óra | október 11. – 15 óra
Nagyszínpad

Az előadás előtt, 17 óra 15-től tárlatvezetés
„A magyar színjátszás a kommunista diktatúra
árnyékában” című kiállításon.

Molnár Ferenc

Egy, kettő, három...

Norrison – SCHNELL ÁDÁM | Titkár – RUBOLD ÖDÖN | Dr. Faber – KRISTÁN ATTILA | Gróf Dubios-Schottenburg – TÓTH LÁSZLÓ | Félix – RÁCZ JÓZSEF | Dr. Pinsky / Főszabász – FEHÉR LÁSZLÓ | Antal – HOLLÓ PATRIK ALBERT | Lydia – SIPOS ILKA | Kunó kisasszony – POLYÁK ANITA | Brasch kisasszony – PETROV KATA PANNA e. h. | Posner kisasszony – BUBIK RÉKA HAJNALKA | Petrovics kisasszony – TRILL HELGA e. h. | Lind kisasszony – BUBIK RÉKA HAJNALKA | Divatárus / Károly – KOVÁCS S. JÓZSEF | Osso – HERCZEGH PÉTER | Ciring – WINKLER TAMÁS ÁBEL | Dr. Wolf / Kristián – JUHÁSZ PÉTER | Szolga – KRAUTER DÁVID

Az ibolya

Igazgató – KRISTÁN ATTILA | Szolga – RÁCZ JÓZSEF | Zeneszerző – HERCZEGH PÉTER | Roboz kisasszony – SZILÁGYI ÁGOTA | Márkus kisasszony – PETROV KATA PANNA e. h. | Rakolnoki kisasszony – POLYÁK ANITA | Thúz kisasszony – TRILL HELGA e. h. | Széll kisasszony – SIPOS ILKA | Ilonka – BUBIK RÉKA HAJNALKA

Hangfelvételtől közreműködik
UDVAROS DOROTTYA és RÁTÓTI ZOLTÁN.

Díszlet – Székely László // Jelmez – Tordai Hajnal | Zeneszerző, dramaturg – Verebes Ernő

Rendező – RÁTÓTI ZOLTÁN

mikor? hol?

november 4., 5. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Egy, kettő, három – Az ibolya

Molnár Ferenc két sziporkázó humorú egyfelvonásos komédiája

Metsző humorral és mély emberismerettel írta meg két híres egyfelvonásosát Molnár Ferenc. Párban szép az élet, hát, még ha egy bankigazgató (*Egy, kettő, három*) és egy színházigazgató (*Az ibolya*) édes-sanyarú sorsát vetheti össze a közönség egy este, egy színpadon, két előadás során. Mindkét történet egy-egy „napi bölcsélet”, rácsodálkozás karrierre, hatalomra és nem utolsósorban a szerelemre.

Az *Egy, kettő, három* Norrison bankigazgató irodájában játszódik, aki váratlan katasztrófával szembesül. Az immár fél éve a családjánál vendégeskedő Lydia – egy dúsgazdag amerikai autóipari konszern tulajdonosának szemefénye – nemcsak szerelembe, hanem teherbe is esett, a fiatalok már az esküvőre készülnek. A „tettes” azonban rangon aluli, egy taxisofőr. Nincs más megoldás: a fiú küllemét-jellemét azonnal meg kell változtatni, társadalmi rangját pedig az igazgatóságig kell

emelni, különben dugába dől a bank és az autóipari konszern már eltervezett, közös jövője. Norrison úr nem esik kétségbe, hanem azonnal munkához lát, a lány szülei ugyanis egy órán belül megérkeznek...

Az *ibolya* igazi bennfentes színházi történet. Női kóristákat kell felvenni egy készülő operetthez. Nem is keveset, nyolcat-tízet. A meghallgatás persze nemcsak az énektudásra összpontosít, fontos a személyes háttér, a motiváció és a jellem kifürkészése is.

Ez a dolga az Igazgatónak, aki tiszta lelkiismerettel, erkölcsös magatartással lát munkához – sikertelenül. De megjelent a bemutatandó operett lazább erkölcsű Szerzője, és szerepcserét javasol az Igazgatónak (hogy ki kivel cserél szerepet, nem áruljuk el), csak annyit, hogy a Szerző azonnal szerelembe esik Ilonkával, aki szerény, mint az ibolya...

Revizor Pebizop

Egy széteső világ a kisemberek szemszögéből – Gogol nyomán

Van egy zárt közösség, amibe belecsöppen egy idegen. Ez Gogol művének, *A revizornak* az alaphelyzete, amitől elrugaszkodva született meg a beregszászi társulat új előadása, a **Revizor Pebizop**, amely azt a világot mutatja be, aminek „következménye” a háború.

– Azért merült fel Gogol *A revizor* című műve, mert úgy éreztem, hogy azt a világot, ami közvetlenül a háború előtt volt, jól meg lehet jeleníteni a darab alaphelyzetéből kiindulva: egy saját szabályai szerint működő zárt közösségen keresztül – mondja ifj. Vidnyánszky Attila rendező. – „Saját gyűjtésből” dolgoztunk. Minden színész hozta a maga „fordítását” az anyaghoz, a saját szövegeit, történeteit.

A kérdésre, hogy miért egy benzinkúton játszódik az előadás, a rendező így válaszol: életünket alapvetően meghatározza a határ, amely Beregszásztól hat kilométerre van, és a benzinkúton való „ácsorgás” ott hétköznapi életérzés. Ha valaki idegenként belecsöppen, és elkezd feltérképezni azt a világot, hamar úgy érzi magát, mint egy ismeretlen stratégiai játékban, ahol minden kerülő úton, kacsintással, baráti vagy rokonsági alapon működik. Ezt a torzult, új világot akartam ütköztetni egy kívülálló figurával, de a mi Hlesztakovunk hasonlóan torz, mint az a közeg, ahova megérkezik. Talán itt, Magyarországon ez a közeg távolinak tűnik majd, és kevésbé fog fájoan hatni, ha néha magunkra ismerünk – pedig egy lépésnyire vagyunk attól, hogy hasonlóan torz legyen a mi valóságunk is.

Az előadás címe – **Revizor Pebizop** – arra a kárpátaljai helyzetre utal, hogy gyakran látni, hogy a magyar feliratú szövegeket áthúzzák, lefűjják, és mellé írják ugyanazt ukránul. A mostani bemutatónk címe sem lehetne otthon *Revizor* – csakis *Pebizop*. Ez a fajta illegálisítás, amelyben a csapat él és dolgozik, szépen rimel Gogol világára – és talán még erősebben is, mint valaha...

Revizor Pebizop

Gogol műve nyomán

Antal, a polgármester – FERENCI ATTILA
| Anna, a felesége – FÖRNÖSI D. JÜLIA
| Marja, a lánya – POLYÁK ANITA |
Hlesztakov, vendégművész – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ m. v. | Kapi, a zenésze – HERÉDI ZSOMBOR | Luka, a tantestület felügyelője – PUSKÁS GERGŐ
| Ljapkin-Tyapkin, a bíró – SZABÓ IMRE
| Artyemij, a főorvos – SÖTÉR ISTVÁN |
Ivan Kuzmics, a postás – SZILVÁSI SZILÁRD
| Dobcsinszkij, egy csicska – SÉRA DÁNIEL
| Bobcsinszkij, még egy csicska – JAKAB TAMÁS |
Lina, a cigányasszony – GÁL NATÁLIA |
Aranka, egy cigánylány – HERCZEL JÁZMIN |
Szveta, a helyi határőr – OROSZ IBOLYA |
Dóra, a helyi színház művészeti vezetője – MÖNUS DÓRA |
Angika, a benzinkút dolgozója – OROSZ MELINDA |
Angelika, a Benzinkút másik dolgozója – VASS MAGDOLNA | és továbbá még: SIPOS ILKA

Díszlet: Csíki Csaba // Jelmez: Pál Alexandra
// Zenei közreműködő: Herédi Zsombor

Rendező: ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

november 7., 22., 29. – 19 óra;
november 8., 29. – 15 óra
Kaszás Attila Terem

a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház és a budapesti Nemzeti Színház produkciója

Macskajáték

Örkény István tragikomédiája – Orbán Béláné harca a világgal

„E groteszk történet főhőse özvegy Orbán Béláné, s a darab valójában az ő véget nem érő vitája, szájkodó, alakoskodó, még a hazugságtól sem visszariadó porlekedése mindenkiel, aki körülveszi: a lányával, a szomszédnőjével, Paulával s legfőképpen az ő München közelében élő nénjével, Gizával. Körömszakadtáig barcol, hogy zűr-zavaros, értelmetlen és reménytelen szerelmét ráerőszakolja a világra. Megvan benne minden, amire az ember képes: egy piaci kofa nagyszájúsága és egy görög tragika fensége. Mit is tehetne más? Orbánné a természet törvényei ellen barcol, mert semmibe veszi az öregséget, és hadat üzen a baláhnak” – írta Örkény István a *Macskajáték* elé.

– A szerelemtől ez a hölgy, aki már hatvan fölött van, egyszer csak elkezd úgy viselkedni, mint egy kamasz lány, és ebben van valami fájdalmasan szép. Nem szirupos történet, Örkény bölcs humora szövi át – mondja Udvaros Dorottya, aki Orbánnét alakítja a Nemzeti Színház előadásában.

Szász János rendező szerint, ha az ember mindig beletörődne abba az élethelyzetbe, amiben van, és megelégedne vele, akkor semmi nem változna, és nem is hinne abban, hogy változhat még az élete. – Ez fontos. A darab szerint megéri nyugtalannak lenni és nem elfogadni a dolgokat. Legfeljebb eljön a kijózanodás pillanata ebben az örült versenyfutásban. Orbánné folyton rohan, és a végére bizony elfárad. Rá kell jönnie: lehet, hogy ez volt az utolsó esélye az életben, hogy még egyszer valami fontos történjen vele...

A *Macskajáték* először regényként jelent meg 1965-ben. A színpadi változat ősbemutatója 1971-ben Szolnokon volt,

pár hónap múlva pedig a Pesti Színházban került színre, Sulyok Mária és Bulla Elma főszereplésével. Mindkettő rendezője Székely Gábor volt.

A *Macskajáték* a Nemzeti Színházban kiváló művészek jutalomjátékára teremt alkalmat, és igaza van ezúttal is Sulyok Mária jövődőlésének: „a *Macskajáték* talán mást jelent majd, megváltozhat a darab hangvétele, üzenete is, de a siker nem pártol el tőle. Orbánné mindannyiunkat túlél.”

Örkény István

Macskajáték

Orbánné – UDVAROS DOROTTYA m. v. | Giza – GYÖNGYÖSSY KATALIN m. v. | Egérke – NAGY MARI | Csermlényi Viktor – BLASKÓ PÉTER | Paula – TÓTH AUGUSZTA | Illus, Orbánné lánya – SZILÁGYI ÁGOTA | Józsí, Orbánné veje – MADÁCSI ISTVÁN | Cs. Bruckner Adelaida – ANDAI KATI m. v. | Pincér, Schwester – FÜLÖP TAMÁS m. v.

Díszlet: Vereckei Rita // Jelmez: Szakács Györgyi

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

mikor? hol?

november 5., 18., 20. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

a mű a Proscenium Szerzői Ügynökség engedélyével kerül előadásra

Nagy Mari, Udvaros Dorottya

Szívem királynője

A szerelem az, amire igazán vágyunk!

Erzsébet a koronázására készül. Maurice kommandósként azt a feladatot kapja, hogy a Buckingham-palotában őrizze a korona-ékszereket – épp a saját születésnapján. Az egyszerű katona ezen a különös éjszakán tudásával és sármjával elvarázsolja a hamarosan II. Erzsébetként uralkodó fiatal nőt, akibe halálosan beleszeret. A fiatalok megígérik egymásnak, hogy hatvan év múlva újra találkoznak.

Maurice egész életét meghatározza ez a várakozás. Bár hűséges felesége, Helena úgy gondolja, hogy ez a történet csupán férje képzeletének szüleménye, Maurice hajthatatlanul hisz abban, hogy a királynő betartja ígéretét.

Eközben megismerjük a halálos betegségben szenvedő Maurice utolsó napjait, aki elszántan várja a hamarosan bekövetkező kilencvenedik születésnapját, és rajongva idézi fel azt a hajdani sorsdöntő találkozását. Az idős házaspár szerény körülmények között tengődik egy kis londoni külvárosi házban, és a folyton zsörtölődő, korábban ékszerészként dolgozó Maurice emlékei egy izgalmas, titokzatos múltba vezetnek vissza.

És eljön a várva várt évforduló napja. Csengetnek. Az ajtóban egy női alak áll...

„Lenyűgöző történet ez, amelynek során gyógyulást nyernek az emberi szívek. A szerelem az, amire igazán vágyunk! Talán nem a szerelem a legnagyobb dolog, amit megélhetünk ebben az átkozott világban?!” – mondja Viktor Rizsakov. A neves orosz színházi alkotó a 2009 óta máig sikerrel játszott *Fodrásznő* rendezője sziporkázó humorú, ugyanakkor szívhez szólóan érzelmes előadást ígér a közönségnek.

Nichola McAuliffe

Szívem királynője

Az eredeti művet (Nichola McAuliffe: Maurice jubileuma)
fordította: Kozma András

Maurice – TRILL ZSOLT | Helena – SZÜCS NELLI | Katy – POLYÁK ANITA, valamint: TRILL
HELGA e. h., KOLLÁR BÁLINT e. h.

Díszlet: Csiki Csaba // Jelmez: Cs. Kiss Zsuzsánna // Videótervező: Vlagyimir Guszev //
Zeneszerző, sound designer: Rogyion Averjanov // Dramaturg: Kozma András // Ügyelő:
Csasztvan András // Súly: Kónya Gabriella // Rendezőasszisztens: Vida Gábor

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

PREMIER: április 24.

További előadások: november 5. – 15 óra; november 11. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

Bánk bán

Szerelem, házasság, féltékenység, hazaszeretet, politika – egy izgalmas klasszikus

– A *Bánk bán* zseniális alkotás. Katona József tudta, értette, érezte, hogy mi a színpadi hatás. Ahogyan Shakespeare, Katona sem csak filozofál. Ma is érvényes, magával ragadó, átélhető, végsőkéig feszített konfliktusokból építi fel a drámát. Nagyon személyessé, zsigerből játszhatóvá tette a figurákat, akik a nézőből együttérzést, megvetést, szeretetet váltanak ki, akiknek a sorsával azonosulni tudnak, vagy éppen utasítják – fogalmaz Vidnyánszky Attila rendező.

Egy mű attól válik klasszikussá, azért nem hull ki az idő rostáján, mert minden korban élő és eleven alapanyagként alkalmas arra, hogy színre vivői az őket aktuálisan érintő nagy kérdéseket, dilemmákat vegyék górcső alá. A *Bánk bán* szerzője a szerelem, a csábítás, a házasság, a féltékenység, a hazaszeretet, a hatalom, a politika megannyi szálából szőtt megrendítő történetet úgy, hogy a főhős életigazságának a drámáját és katarziszt állítja a középpontba.

– A világot ma a bizonytalanság érzése uralja. Politikai, környezeti, gazdasági válságok követik egymást, világnézetek és hadseregek csapnak össze. Szorongás, félelem van bennünk. A jövőnk, a gyerekeink sorsa iránti aggodalom uralja a szívünket – mondja a rendező. – Nekünk, magyaroknak pedig megint újra kell gondolnunk ebben a világban a bennünket ezer éve feszítő kérdéseinket megosztottságról, széthúzásról, gyűlöletről, amit nemzedékek nemzedékekre örökítenek. Mi is történik most a világban? Velünk? Kinek az érdekét szolgálja mindez? Hogyan viszonyulhatnak az utánunk jövők, a mai fiatalok elődeik újra és újra teremtődő konfliktusaihoz?

Katona József

Bánk bán

Bánk bán – BERETTYÁN SÁNDOR | Gertrudis – SZILÁGYI ÁGOTA | Melinda – BATTAI LILI LUJZA | Ottó – HERCZEGH PÉTER | Biberach – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ m. v. | Izidora – BUBIK RÉKA HAJNALKA | II. Endre – BERETTYÁN NÁNDOR | Tiborc – KRISTÁN ATTILA | Petur – FEHÉR LÁSZLÓ | Mihál – RUBOLD ÖDÖN | Simon – TÓTH LÁSZLÓ | Myska – MADÁCSI ISTVÁN | Meráni urak – BORDÁS ROLAND / HORVÁTH MÁRK m. v. / WETTSTEIN MÁRK m. v. | Királyi gyerekek nevelője – NAGY MARI, VARGA JÓZSEF, VIDA GÁBOR | Magyar urak – FEHÉR LÁSZLÓ, BOGNÁR BENCE

Továbbá mint vendégek: Magyar urak – GÉMESI ZOLTÁN, HAJDU ÁDÁM, HORNYÁK ISTVÁN, LATABÁR ÖCSI, VARGA PÉTER, PALLYOV ATTILA, TABA CSABA | Meráni hölgyek – SIKLÓSY NOÉMI, IMELY DORKA | Szövönők – BALOGH EDINA, KISS IZABELLA, KOSINA MÓNICA | gyerekszereplők: Hegedüs Donát Dorián, Kalmár Gergő, Menyhárt Boglárka, Tóth Tímea Maja, Radnai Mihály

Jelmez – Berzsényi Krisztina // Dramaturg – Verebes Ernő

Rendező – VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

november 10., 11. – 15 óra
Nagyszínpad

KULISSZA-DÍJ • 2026

A színpad legközelebbi tanúi

Takarásban dolgoznak – az előadások láthatatlan szereplői

A színpadon nem látjuk őket, mégis nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy estéről estére megszülessen egy-egy előadás. Herpai Rita rendezőasszisztens és Ködmen Krisztián ügyelő évtizedek óta a kulisszák mögül szolgálja a színházat. A Nemzeti két friss Kulissza-díjas munkatársával pályáról, felelősségről, váratlan helyzetekről és a háttérben dolgozók láthatatlan közösségéről beszélgettünk.

A néző számára az előadás akkor kezdődik, amikor felmegy a függöny – vagy amikor kiallszanak a nézőtéri fények –, és akkor ér véget, amikor megszólal a taps. Mindaz azonban, ami e két pillanat között történik, jóval több annál, amit a közönség lát. Egy előadás, a színpadi történések „mögött” láthatatlan rendszer működik, amelyben emberek tucatjai figyelnek egymásra, és amelynek éppen akkor sikeres a működése, ha a néző szinte semmit nem érzékel belőle. A Nemzeti Színház két munkatársa, Herpai Rita rendezőasszisztens és Ködmen Krisztián ügyelő ezt a háttérben végzett munkát képviseli. Idén mindketten Kulissza-díjat kaptak.

ÓVÓNÉNI, PSZICHOLÓGUS, LEKITÁRS

Herpai Rita számára a színház nem egyszerűen munkahely: több mint négy évtizede életének természetes közege. Még a „rég”, a Hevesi Sándor téri Nemzeti Színház stúdiójában kezdte, színésznek tanult. Növendékévei után azonban váratlan fordulat következett: felkérték asszisztensnek, és a színpad helyét lassan átvette életében a próbaterem. A váltásra ma is szí-

nészi hasonlattal emlékszik vissza: „Mintha kaptam volna egy új szerepet, asszisztentst kezdtem játszani.”

Nem akármilyen társulatban kellett megtanulnia ezt az új szerepet. Pályakezdőként olyan legendák közössége fogadta be, mint Sinkovits Imre, Agárdy Gábor, Bessenyei Ferenc vagy Kállay Ferenc. A Nemzeti Színházban eltöltött harmincöt évét mindössze egy ötéves újszínházi kitérő szakította meg, így nemcsak előadások és társulatok történetének volt tanúja, hanem annak is, hogyan változott meg közben maga a színházi kultúra.

Sok évtizedes asszisztensi munka ellenére is megmaradt valami abból a fiatal színésznőből, aki egykor a Nemzeti stúdiójában bontogatta szárnyait. Váratlan beugrásra, vagyis arra, hogy egy megbetegedő színész szerepét átvegye, ugyan nem kérték fel, két néma szerep erejéig azonban visszatérhetett a színpadra. Az *Atália* című Racine-drámában Dadaként szerepelt, majd a *III. Richárd*-ban Clarence feleségéként jelent meg. A színpadot tehát elhagyta, de a színészi identitás nem tűnt el belőle.

A rendezőasszisztens munkája nehezen írható le egyetlen mondatban. A rendező jobbkeze, aki a készülő előadás próbái alatt végig jelen van, összehangolja a rendező, a színészek és a produkciót kiszolgálók munkáját – a sűgőtől a kellékeseken és a díszítőkön át a jelmeztervezőig. Egyszerre kell figyelnie a művészi és a gyakorlati szempontokra, emberekre, időpontokra, feladatokra és azokra a váratlan helyzetekre, amelyekből a színházban mindig jócskán akad. Ő az, aki a már elkészült darabot felügyeli: az előadásnak estéről estére meg kell őriznie azt a formát, amit a rendező létrehozott. Az évekig futó produkciók esetében előfordulnak szerepátvételek, és az is a rendezőasszisztens feladata, hogy a beálló színész „beilleszkedését” segítse. Mindehhez Rita szerint türelem, pontosság, alaposág és különösen jó kommunikációs készség szükséges, hiszen sokféle ember sokféle szempontját és érdekét kell összehangolni. Saját meghatározása ennél érzékletesebb: „Egyszerre kell óvónéninek, pszichológusnak, lelkitársnak lennie.”

FIGYELEM, ÖNFEGYELEM

Ködmén Krisztián egészen más úton érkezett ugyanebbe a kulisszák mögötti világba. Balettművészként végzett a Táncművészeti Főiskolán, és 2000-tól 2016-ig kartáncosként dolgozott, többek között a Madách Színházban. Egy sérülés is szerepet játszott abban, hogy végül el kellett hagynia a pályát, de addigra úgy érezte, elég is volt a színpadból. Utólag nem tűnik véletlennek, hogy ügyelő lett belőle. Mint mondja, sok táncos választja ezt a hivatást: a színpadon megszerzett kon-

centráció, fegyelem, ritmusérzék és állandó figyelem különösen alkalmassá teszi őket erre a feladatra.

A színházba azonban kerülőúton tért vissza. Egy napi televíziós sorozatban előbb másod-, majd elsőasszisztensként dolgozott, ám ebben a munkában hamar kiegészzt. Felesége éppen a második gyermeküket várta, munkára volt szüksége, amikor 2019 őszén megszörrent a telefon: egy hajdani kolléga szolt a Nemzeti Színházból, hogy ügyelőt keres a teátrum. A hívással egy új pálya kezdődött.

Hogy mit is csinál az ügyelő? Egy szellemes megfogalmazás szerint: ő az előadás igazgatója. Ő felel a produkció zökkenőmentes és biztonságos lebonyolításáért. Ha azt kérdezik Ködmén Krisztiántól, mit szeret leginkább az ügyelői munkában, nem a nyugalmas estéket emeli ki, hanem éppen az ellenkezőjét: „Amikor olyan feladat előtt áll, ami szinte teljesíthetetlennek tűnik.” Az ügyelőnek ugyanis akkor is működtetnie kell az előadást, amikor valami váratlan történik. Pontosság, alázat és teljes figyelem – Krisztián szerint ez a három legfontosabb erény ebben a szakmában.

Herpai Rita számára is a figyelem az egyik kulcsszó, de az ő figyelme hosszabb időt fog át. Egy produkció megszületését a próbafolyamat elejétől követi, miközben azt is megtapasztalta, hogy a színházban nincs biztos recept a sikerre. Lehet jó a darab, kiváló a rendező, tehetségesek a színészek, mindenki dolgozhat a legjobb tudása szerint, az eredmény mégsem feltétlenül válik valódi színházi eseménnyé. „Rejtélyes módon születik meg egy előadás, mert előfordul, hogy mindenki tudá-

sa legjavát adja, mégsem igazán sikerül. Áldásnak kell lenni az előadáson.”

Talán ezért beszél Rita olyan szenvedélyesen erről a hivatásról. A régi színházi iskola hagyományát hordozza, és pontosan érzékeli azt is, mi változott meg az évtizedek alatt. Régebben természetesebb volt számára a színészekkel kialakuló partneri viszony. Voltak, akik kikérték a véleményét, kíváncsiak voltak arra, mit látott kívülről, visszajelzést vártak tőle egy-egy alakításról. Ma ez sok tekintetben másképpen működik. A hosszú tapasztalat ezért különös önfegyelmet is kíván: tudni kell, mikor kéri az ember véleményét, és mikor kell megállnia, hogy ne tolakodjon elő kéretlenül mindazzal, amit az elmúlt évtizedekben megtanult.

ÉLESBEN, AZONNAL

Krisztián számára az egyik legnagyobb szakmai próbatételt a *Csongor és Tünde* jelentette. Az előadás prózai változatának „ügyelését” a szakma nagy öregjétől, Géczy Istvántól vette át, ami rögtön mély víz volt számára. Egészen más ugyanis egy már működő produkcióba belépni, mint a próbafolyamat kezdetétől együtt „növekedni” vele. Amikor ezért később meghallotta, hogy készül a Szarka Tamás-féle zenés *Csongor és Tünde*, a korábbi emlékek miatt összeugrott a gyomra. Ezt a produkciót azonban már a születésétől fogva kísérhette, ezért egészen más a viszonya hozzá: magáénak érzi. Jóleső szakmai elégtétel számára, hogy sikerült leküzdenie a maga „Csongor és Tünde-félelmét”.

Az ügyelő helye fizikailag is különleges. Krisztián az előadás alatt a takarásban, közvetlenül a színpad szélén lévő ügyelőpultnál ül, ahonnan folyamatosan követnie kell mindazt, ami a színpadon és körülötte történik. Monitorokon figyeli a háttérbeli történeteket. Másik fő munkaeszköze a hívó, vagyis egy mikrofon, amin keresztül a színpad mögött az ügyelő utasításai hangszórokon keresztül mindenhol hallhatók. Így irányítja az előadás résztvevőit, a művészeket és a műszakot: tájékoztat, kér, és ha kell, sürget. A nagy előadásoknak két ügyelője is van, akik felváltva vannak szolgálatban, így Krisztián a produkciókat a nézőtérrel is megtekintheti, mert fontos számára látni azt az egészet is, amelyből munka közben csak egy különleges, belső perspektívát érzékel.

Vannak azonban pillanatok, amikor nincs idő esztétikai szemlélődésre. Krisztián egyik feladata, hogy a színészek az egymást követő jelenetekre időben készen álljanak, és be tudjanak lépni a takarásból a színpadra. Az ügyelő a hangosbeszélőn keresztül időben bemondja, melyik jelenet következik, és ki-nek kell színre lépnie. Az úgynevezett hívásra a művész a büféből vagy az öltözőjéből is oda tud érni. Akkor viszont szinte

szívrohamot kap az ügyelő, ha egy színész vagy színésznő csak az utolsó pillanatban jelenik meg a hívásra.

Különös helyzeteket jelent a beugrás. Ez akkor történik, amikor egy színész váratlanul megbetegszik, és egy másik művész akár néhány óra alatt átveszi a kieső színész szerepét. Ebben a színésztársak mellett az ügyelő és a rendezőasszisztens is segíti az előadást megmentőjét. Ezek a beugrások a váratlanságukkal különös energiát szabadítanak fel: tapasztalata szerint ezek az esték valamiért gyakran nagyon jól sikerülnek. Ilyenkor az egész társulat és a háttértáb összefog, mindenki segíti a beugrót.

Másfajta veszélyhelyzet, amikor maga az előadás „ugrik” váratlanul előre. Egyszer a *Csongor és Tünde*-ben megtörtént, hogy az egyik színész szövegmondás közben egyszerűen előreugrott két oldalt. Az ügyelő a pultjában a szöveggönyvet követi, (akkor is, ha már kívülről tudja az előadást), így az ugrást is azonnal érzékeli. Ilyenkor másodpercek alatt kell megtalálnia, hol járnak a színpadi események: mindenkinek – a játzó kollégáknak, de a színpadtechnikának is – utol kellett érni az „ugró” színészt, és mindezt ügyelőként Krisztiánnak kellett levezényelnie.

Talán éppen ez az élesben történés teszi számára ma is izgalmassá a színházat. „Színházban nőttem fel, de a mai napig

ACADEMIA

Az **Academia Birtok** csúcshora az **Academia Egri Bikavér Grand Superior 2023**. Birtokunk zászlóshajója már bizonyított a Figyelő **TOP 100 Magyar Bor** megmérettetésén, ahol nem csupán az előkelő **3. helyezést** szerezte meg, de a **„Legjobb vörös házasítás”** és a **„Legjobb Egri borvidéki bor”** címet is kiérdemelte. Ebben az évben a **XXX. Egri Borvidéki Borverseny** szakma zsűrije is elismeréssel adózott a tételnek, és **aranyéremmel** jutalmazta.

Fedezze fel benne az egri terroir kivételes egyediségét. www.academiabirtok.hu

Rendező és asszisztens: Vidnyánszky Attila és Herpai Rita

doppingol, hogy élőben kell figyelni és cselekedni. Ráadásul öröm, hogy ha kezdettől fogva kísérem egy előadás létrejöttét, nyugodtan kimondhatom a megításaimat.” A mondatban egyszerre van jelen az ügyelő felelőssége és az a különleges helyzet, amelyben a háttérben dolgozó munkatárs nem egyszerűen technikai végrehajtó, hanem egy előadás születésének közeli tanúja – részese.

EGYMÁSRA UHALVA

A színházi munkában senki nincs egyedül. Krisztián hangsúlyozza, hogy ügyelőként kölcsönösen egymásra vannak utalva a gépészekkel, világosítókkal és a műszak többi tagjával. Amikor kezdte, tapasztalt kollégák vették körül, akik segítettek neki, ezért komoly hibát sem vétett. Ma is úgy érzi, kiváló szakemberekkel dolgozik együtt, és az előadás biztonsága éppen abból fakad, hogy mindenki figyel a másikra.

A Kulissza-díj Herpai Ritának is elsősorban ezt a közösséget juttatja eszébe. Az elismerést azoknak a munkatársainak is köszöni, akik „különleges színházi fogékonysággal és érzékenységgel rendelkeznek, s akikkel öröm együtt dolgozni: díszítőkkel, hangosítókkal, világosítókkal – mindenkivel.” Úgy gondolja, sok kollégája ugyanúgy megérdemelné ezt a díjat, különösen azok, akik hozzá hasonlóan valamiféle szervezeti „senkiföldjén” dolgoznak: nem tartoznak egyértelműen sem a művészeti, sem a műszaki állományhoz.

Pedig éppen ők – a sugók, ügyelők és asszisztensek – vannak a legközelebb a színpad mindennapi életéhez. Rita szép képpel

foglalmaz: ők az előadások mellett álló babák. Végigkísérik a megszületésüket, ismerik a nehéz pillanataikat, és akkor is ott vannak mellettük, amikor már estéről estére önálló életet élnek.

A Kulissza-díjról beszélve Krisztián ugyanoda jut el, ahová Rita: a saját teljesítményét nem tudja és nem is akarja elválasztani azokétól, akikkel együtt dolgozik. „Nagyon örültem a Kulissza-díjnak, de ez az elismerés legalább annyira a műszaké és a gépészeté, mint az enyém.”

Herpai Rita és Ködmen Krisztián története két különböző pálya története. Egyikük színésznőnek indult, másikuk balett-művésznek; végül mindketten mindössze néhány lépésnyire kerültek csak a színpadtól: oda, ahonnan őket már nem látja a közönség, de ahonnan ők szinte mindent látnak. Az egyikük egy előadás megszületését segíti, a másik estéről estére figyeli annak működését, és közbelép, ha valami kizökkenti a rendjéből.

Talán éppen ezért találó a Kulissza-díj: arra a különös színházi paradoxonra irányítja rá a figyelmet, hogy egy előadás sikeréhez azoknak a munkája is nélkülözhetetlen, akiknek az a dolguk, hogy lehetőleg észrevétlenül maradjanak. Herpai Rita és Ködmen Krisztián a színpad legközelebbi tanúi közé tartoznak. Babák, őrzők, figyelők – és annak a láthatatlan közönségnek a tagjai, amely nélkül a függöny talán felmehetne, de az előadás aligha születhetne meg.

LUKÁCSY GYÖRGY

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Nem ugyanaz, de ugyanő

Hevesi Sándor, a nagyhatású rendező, aki a Nemzeti Színház is igazgatta, Karlovsky Bertalan festő Ódry-portréjára hivatkozva elemezte a legjobb barátjának és kollégájának tehetségét. Hevesi szerint a festményen látható „arcvonásban megvalósul egy nagy paradoxon, hogy a nagy színész egyik szerepében sem ugyanaz, ámbár mindig ugyanő. Ódry a képen nemcsak saját személyében testesül meg, hanem két nagyszabású Shakespeare-szerepében is, amit a festő a jelmezzel hangsúlyoz. A lét örök titkát kereső Hamlet, s a földi hatalmat gonoszul sóvárgó Richárd vannak itt együtt a színész arcán: a töprenkedő lélek, és a titáni akarat.”

A modern színjátszás mestere

150 éve született Ódry Árpád – színész, rendező, tanár

A Nemzeti Színház művésze és a Színiakadémia tanára és vezetője volt Ódry Árpád. A két világháború között talán a legtöbb méltatás, szerepelemzés, emlékezés róla maradt fenn, a modern színjátszás mesterének tekintették. Születésének 150. évfordulóján mégis zavarban vagyunk: ki is volt ez a mára szinte teljesen elfeledett nagyhatású művész, és miben állt az ő nagysága?

„Játszottak már művészek a magyar színpadon, akiknek az istenek bőkezűbben osztogatták művészetük eszközeit. De olyan, aki tehetségét jobban megbecsülte, és szívós akarattal, becsületes munkával, és hivatása lángoló szeretetével tökéletesebbé fejlesztette volna; aki színészi és színésznevelői hivatását hívebben és lelkesebben töltötte volna be; és aki színjátszó művészetével az emberi lélek nagyobb és bonyolultabb mélységeibe tudott volna bevilágítani, mint Ódry Árpád, olyan – merem állítani! – nem játszott még soha.”

A HŐSKORT IDÉZŐ KORTÁRS

A fenti sorok szerzője Csathó Kálmán író, aki a 20. század elején a Nemzeti Színház rendezője volt, kiválóan érzékelteti, hogy miért tartották jelentősnek a társulat színészét és rendezőjét. Bemutathatnánk a Magyar Rádióban fennmaradt felvételei közül például Ady Endre *Sírni, sírni, sírni* című költeményét – ám Ódry versmondása a mai ízléstől annyira távol áll, hogy azon csodálkozunk, miként képviselhette az 1920-as, 1930-as években a modern színjátszást. S azok a filmkockák sem segítenek, amelyek egyik leghíresebb alakítását, Shakespeare *III. Richárdját* idézik, hiszen jelmeze, tartása, mozdulatai az 1837-ben megnyitott Pesti Magyar Színház hőskorát idézik. Ha szeretnénk megérteni a Nemzeti Színház egyik legnagyobb hatású alakjának jelentőségét, aligha tehetünk mást, mint

hogy elfogadjuk a színész kiváló kollégáinak, kortársainak a véleményét.

Ódry pályaválasztása egyértelműnek tűnik, hiszen édesapjától, Odry Lehel operaénekestől szép hangot örökölt. Igaz, hogy hebegő és dadogó beszédétől csak esztendőkön át tartó gyakorlással sikerült megszabadulnia. Ekkorra azonban olyan tökéletes beszéd- és lélegzetvétel-technikát sajátított el, amely páratlan volt a korban.

1927-ben III. Richárd szerepének megformálásáért Ódry Árpádnak ítéltek a Kisfaludy Társaság Greguss-díját, amelynek jelentőségét mutatja, hogy hatévente (!) osztották ki színészeknek. A bíráló bizottság a díjazott beszédtechnikáját, játékának kifejezésbeli gazdagságát, intelligenciáját, idegesen vibráló egyéniségét emelte ki. A Nemzeti dramaturgja, Bálint Lajos szerint *„valami torz, éles eszű zsenialitás adott igazi hitelt ennek az alaknak. (...) Csak időnként árulta el a gyűlölködő szenvedélyt, mely benne él. Az értelemnek és szenvedélynek ez az ötvözete teremtett nemcsak izgalmasan érdekes alakot, de mögéje légkört, és társadalmi háttérrel is adott a tragédiának”*. Más kortársak leírásaiból is egyértelművé válik, hogy Ódry nem az elődöket követte, hanem tudatosan új játékmódot akart meghonosítani a Nemzeti Színházban. Nem elégedett meg azzal, hogy a drámai jellemeket a magyar színjátszóhagyományban megszokott módon értelmezze. Igyekezett az ábrázolt alakokat újabb és újabb jellemvonásokkal árnyalni, s ennek során egyéni eszköztárát felfrissíteni. Jóval lendületesebben és energikusabban élt a színpadon társainál. *„A régibb színészek kényelmesebb és szélesebb alakító módjával szemben ez a játékmódor a maga izgalmasabb idegjátékával, a maga rohanóbb menetével és forróbb ütemével, tudatos reakció is”* – hívta fel a figyelmet Galamb Sándor 1928-ban a Napkeletben. Galamb kiemelte, hogy *„rohanó szövejtésével mintha a francia színész beszédtempóját akarná utolérni”*. Emellett Ódry lélekábrázoló-erejű arcjátékával is kitűnt, s bizonyára kivételes mimikája is hozzájárult, hogy színjátszóstílusát a realista szóval jellemezték, holott valójában még nagyon messze lehetett a mai értelemben vett realista játékmódtól.

Ódry Árpádra mindenki elsősorban színészként emlékezett, holott fontos szerepet játszott rendezőként is a Nemzeti Színházban. Nevéhez fűződik olyan vitákat és botrányokat is kiváltó kortárs darabok színrevitele, mint például Ibsentől a *Hedda Gabler*, Bernard Shaw-tól a *Tanner John házassága* és a *Candida*, valamint August Strindberg műve, a *Csendes ház*.

Lucifer Az ember tragédiájában – rendező Hevesi Sándor, 1932

ÓDRY TANÜGYI REFORMJAI

A Színművészeti Akadémia igazgatói székébe színészi sikerének csúcsán, 1930-ban került. Működése idején jelentősen átalakította az iskola szervezeti és tanulmányi rendjét. Kísérletképpen filmszínészképző tanfolyamot indított, több elméleti tárgyat írt elő, a hallgatók a tanórák után – Both Béla vezetésével – közös gyakorlaton vettek részt. A francia mellett a tanrendbe került az angol és a német nyelv oktatása is; a színészjelölteknek két nyelvet kötelező volt tanulniuk. A vizsgaelőadáson bemutatott darabok körét a korszak modern szerzőinek műveivel bővítette. Ódry reformjai nyomán korszerű és színvonalas képzést nyújtott az iskola. Elsősorban az igazgató személye biztosította a színésznevelés új programjának megvalósítását. Azt vallotta, hogy a modern színjátszás alapkövetelménye a drámai szöveg értelmezése, az adott színdarab

VÁRJA KEDVES NÉZŐINKET A NEMZETI SZÍNHÁZ AJÁNDÉKBOLTJA, A CSORTOS GYULA AJÁNDÉKTÁR!

NYITVATARTÁS

A Csortos Gyula Ajándéktár már fél órával az előadás megkezdése előtt várja az érdeklődőket a Nemzeti Színház főbejárati szintjén.

stílusának ismerete; míg a pontos és hiteles szerepformáláshoz a színészi eszközök tökéletes elsajátítására van szükség. Az 1930-as évek közepén induló fiatal színészek mind Ódryt tartották mesterüknek és példaképüknek: Major Tamás, Gobbi Hilda, Lukács Margit, Olty Magda, Sulyok Mária, Egri István, Szendrő József, Both Béla, Várkonyi Zoltán, Gellért Endre, hogy csak a legjelentősebbeket említsük.

A NEMZEDÉKVÁLTÁS ÁLDOZATA

Hevesít a Nemzeti igazgatói székében Németh Antal követte, aki naplójában feljegyezte, hogy „Ódry beszéde évről évre romlik, félvönásonként többször beleakadt a szövegbe, és formálisan dadog. Nem tudom, miért tartják az élő legnagyobb magyar színésznek...” A nagy ambíciókkal és újító tervekkel érkező Németh 1935-ös igazgatói kinevezésével „két nemzedék színház-eszménye” csapott össze a Nemzetiben; s Ódry (aki ekkor már súlyos koszorúérbetegséggel küzdött), háttérbe szorult. Németh Antal Ódryban – a színház főrendezőjében – a Hevesi Sándor nevéhez fűződő korszak alkotóját látta. Természetes, hogy 1935-ben elutasította a huszadik század első évtizedeit idéző színjátszást. Németh nem tartotta fontosnak, hogy a Nemzeti Színház sokat emlegetett évszázados tradíciója felismerhető maradjon a színpadon – inkább a kortárs európai színházművészeti törekvések meghonosítására törekedett. Ügyelt arra, hogy a Nemzeti közönsége magáénak érezze a színpadon megfogalmazott problémákat, és ráismerjen a modern kor emberének érzelmeire, szenvedélyére, teljesen megváltozott kommunikációjára.

A színésztárs, Kiss Ferenc emlékiratából tudjuk, hogy Ódry nem bírta elviselni az újonnan kinevezett igazgatót; és

Ódry Árpád és Bajor Gizi – Ibsen Solness építőmester című darabjában, 1924 | Fotó: Angelo

ÓDRY ÁRPÁD

Budapest, 1876. szeptember 25. – Budapest, 1937. április 5.

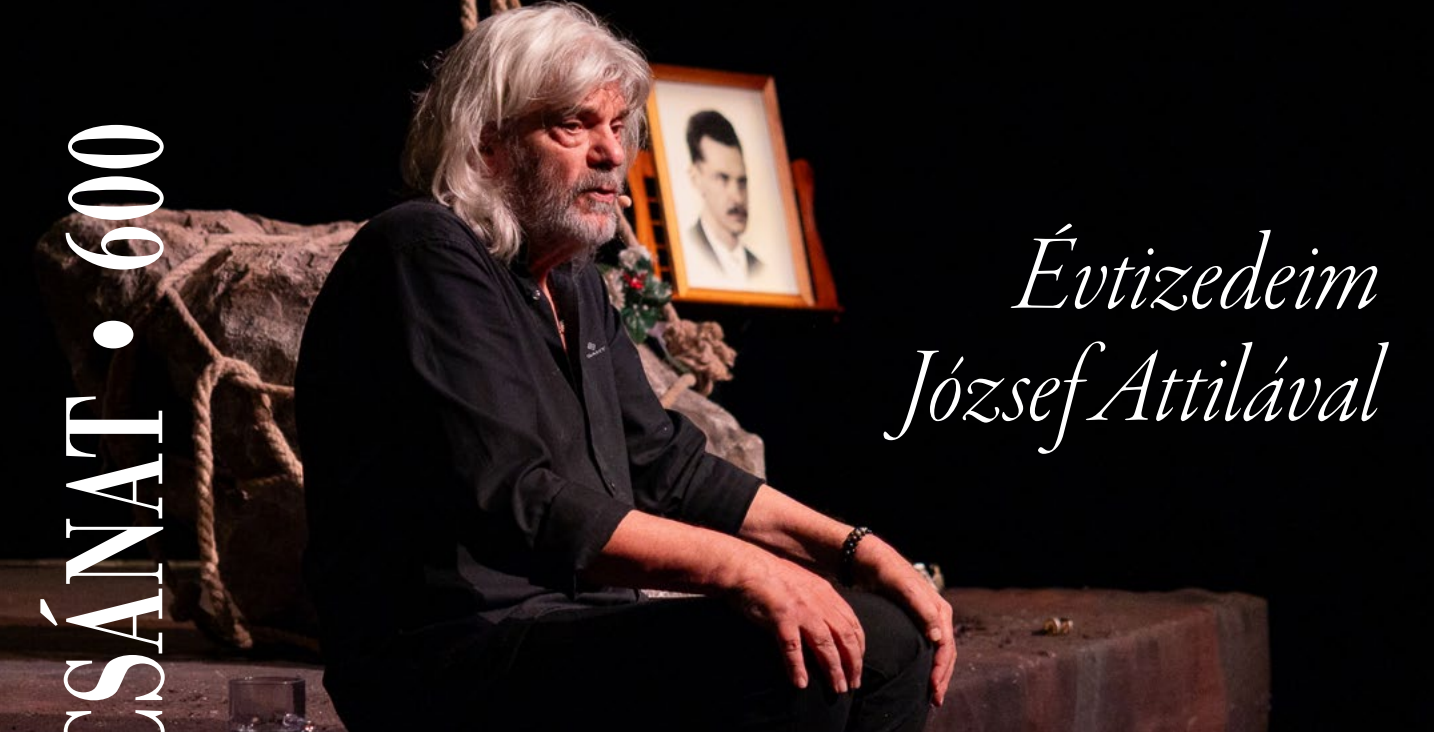
Édesapja Ódry Lehel operaénekes. A pesti Színművészeti Akadémián 1898-ban szerzett oklevelet. Pályáját Nagyradon kezdte, játszott Kolozsvárott, Debrecenben, Kassán, Temesvárott. 1904-ben került a fővárosba, előbb a Vig-színház szerződötté, a következő évben lett a Nemzeti Színház tagja, ahol 1912-től rendezőként is működött. 1931 és 1935 között az intézmény főrendezője volt. A Nemzeti Színház örökös tagja elismerő címmel 1923-ban díjazták. 1928-tól dolgozott mint dramaturg és főrendező a Magyar Rádióban. 1929-től tanított a színiakadémián, amelynek 1930-tól haláláig igazgatója volt. Az ő nevét viselte 1950-től a színművészek számára létrehozott budapesti idősothton, 1959-től pedig a színművészeti főiskola, majd egyetem kamaraterme.

a személyét ért sérelmeken kívül úgy vélte, hogy Németh vezetésével süllyedésnek indult a színház művészi színvonala. „Meg is tudtam érteni – írta Kiss. – Már több mint harminc éve otthona volt ez a színház, s ő ennek egyik legfontosabb pillére, most egyszerre, ötvennyolc éves korában úgyszólván senkinek sem számított.” Ódry értetlenül nézte az új direktor ténykedését, aki ráadásul teljesen újjászervezte a színház társulatát. Reformjával nem tudott azonosulni. Németh Antal számára pedig világos volt, hogy Ódry már nem lehet a szövetségese – noha érdemeit hivatalosan mindig elismerte.

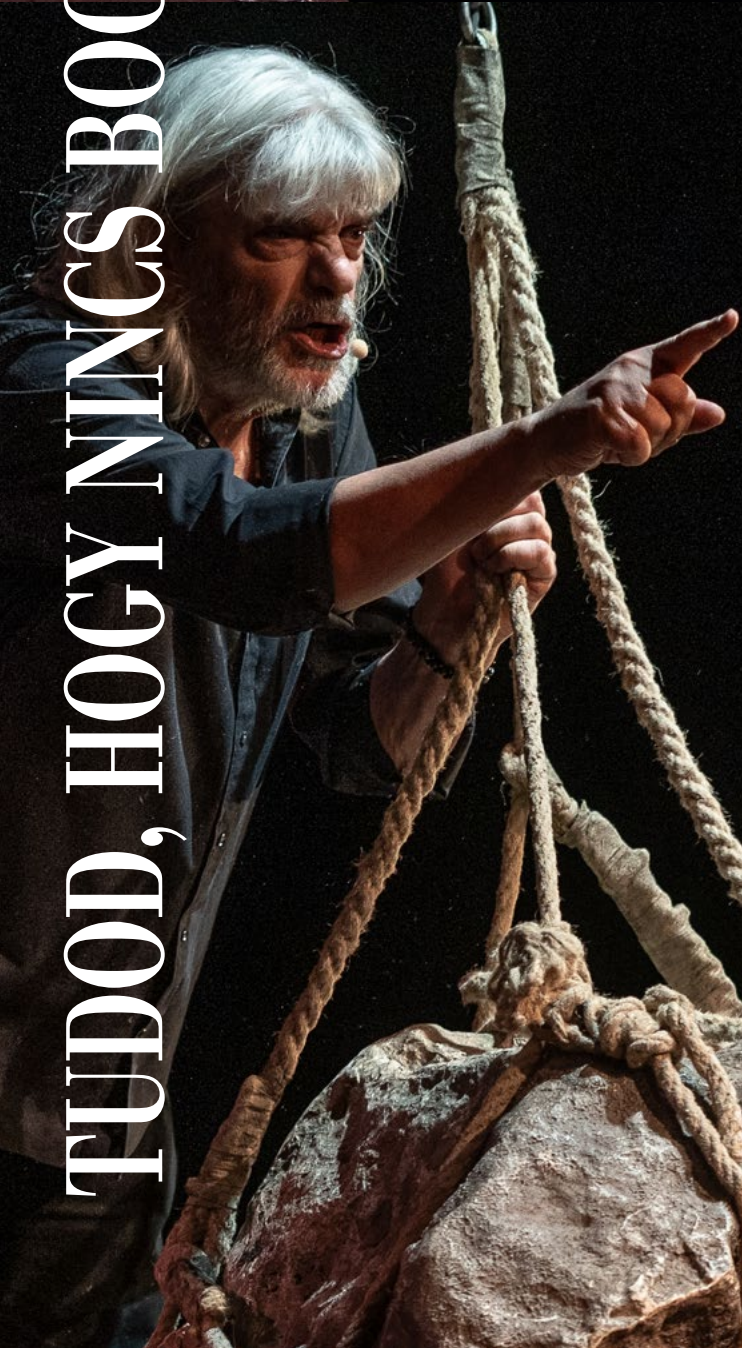
Ódry Árpád halálhírért 1937. április 6-án a címlapon közölték a lapok. A korszakos jelentőségű alkotót mély megrendüléssel búcsúztatták művésztársai. A Nemzeti Színház együttese a színpadon gyászgyűlést tartott emlékezetére. Koszorút helyeztek el az öltözőjében, és emléktáblával jelölték meg asztalát. A Színművészeti Akadémián az intézmény igazgatójának temetéséig felfüggesztették a tanítást.

GAJDÓ TAMÁS

| fotók: OSZMI

Évtizedeim József Attilával

Különleges jubileum: október 25-én volt a Nemzeti Színházban a Tudod, hogy nincs bocsánat című József Attila-estem 600. előadása. A premier 2005. január 6-án volt a MU Színházban Vidnyánszky Attila rendezésében, Csolti Klára diszletében, Márta István és Póka Egon zenéivel.

Az eddig lejátszott fellépéseknek – hiányos statisztikám szerint is – legalább 103 070 nézője volt.

Ezt megelőzően 313-szor játszottam az 1991-ben a Katona József Színházban bemutatott, Légy ostoba című, majd 175-ször a Budapesti Kamaraszínházban bemutatott, Milyen jó lenne nem ütni vissza című József Attila-estet. Ezeken túl szerepeltem a Merlin Kommandóval – mások mellett Jordán Tamással, Sebő Ferencsel és a Kaláka tagjaival – a Születésnapomra című műsorban körülbelül 120-szor. Ha összeadom mindezeket, ez valamivel több mint 1200 előadás.

József Attila verseit színházakban, művelődési házakban, könyvtárakban, templomokban, apró falvakban, hajléktalanszállón, börtönökben, stadionokban, sportsarnokokban, kocsmákban, lakásokban, kertekben, gimnáziumokban, főiskolákon, egyetemeken, kollégiumokban adtam elő, kétszer vakoknak is játszottam. Elvittem a költőseni sorait számtalanszor a Partiumba, Erdélybe, Bukarestbe, a Felvidékre, a Vajdaságba, Kárpátaljára, majd Moszkvába, Londonba, Párizsba, Torontóba, Chicagóba, New Yorkba, Washingtonba, Los Angelesbe.

Az eltelt 48 év alatt koncertjeimen az A betediket egymilliónál is többen hallhatták, és együtt kiáltották velem a versszakok végén: „A betedik te magad légy!”

Számomra ennél nagyobb elismerés nincs.

Tisztelettel: Hobo

A sorozat sztárja a Nemzetiben

Lior Raz egy világsiker okairól, a béke reményéről

„Nem akarok egy olyan országban élni, ahol nem reménykedhetsz a békében” – fogalmazott a Nemzeti Színház zsúfolásig megtöltő, az izraeli nagykövetség és a Keren Hayesod Hungary Alapítvány által szervezett közönségtalálkozáson Lior Raz. A világsikert aratott *Fauda* című izraeli filmsorozat egyik írója és főszereplője a Hamász 2023. október 7-én végrehajtott terrortámadásának áldozataira is emlékező eseményen járt Budapesten.

„Valós eseményeken keresztül akartuk megmutatni a világnak, mi történt akkor. A sorozat által a világ jobban meg tudja érteni Izraelt” – mondta Lior Raz, aki a *Fauda* című izraeli sorozat újabb, ötödik évadát népszerűsítő előadás-sorozat első állomásaként érkezett Budapestre, ahol a film több jelenetét is forgatták, és mint megtudtuk: ez így lesz a következő évadban is.

Mi lehet a *Fauda* világraszóló sikerének titka? – szolt az első kérdés az 55 éves Lior Razhoz, aki fiatalon maga is egy elhárítóegység kommandósa volt, majd az 1993-as leszerelése után egy ideig Arnold Schwarzenegger testőréként szolgált, 24 évesen tért vissza Izraelbe, hogy színésznek tanuljon. Szerinte a történet azért képes sokakat megszólítani világszerte, mert nem csupán a zsidó közönséget érdekli és érinti, ami Izraelben történik. A palesztin területeken fedett műveleteket végrehajtó izraeli terrorelhárító egység történetét követő sorozattal az alkotók célja elsősorban az volt, hogy az izraeli–arab konfliktus összetettségét átélhetővé tegyék, és ezáltal segítsenek megérteni a társágban zajló folyamatokat, és mindkét oldalon meg-

mutassák az erőszak, a veszteség és a bosszú emberi következményeit.

„Október 7-éig igazán optimista voltam. Azt hittem, hogy békében élhetünk, hogy békét kell teremtenünk. Azután egy ideig azt éreztem, talán nem is tudok Izraelben élni” – mondta Raz, aki külföldön volt a támadás napján, de azonnal hazautazott, és önkéntesként részt vett a következő napok harcaiban. A sorozat új évada két epizódot is szentelt a Hamász terrortámadásának, amelyben 1200 embert, köztük több mint 800 civilt öltek meg, 251 embert ejtettek túszul, akik közül nyolcvan – köztük gyerekek is – a fogságban haltak meg.

„Nem lehet megbocsátani és felejteni – fogalmazott határozottan Raz, hozzátéve: nem akar egy olyan országban élni, ahol nem reménykedhet a békében.

- kornya

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ • FAUDA

NOV. 12. | FEDÁK SÁRI

SZÜCS NELLI ESTJE » Fedák Sári volt „A” primadonna. Sztár Pesttől New Yorkig. Megjárta a siker csúcsait és a történelem poklát. Méltán ünnepelték, és méltatlanul félreállították.

mikor? hol?

november 12. – 19 óra • Bajor Gizi Szalon

NOV. 18., 25., 29. | HOBO

TÚLÉLŐ TRALLALLA

„HOBOLÓGIAI SZEMINÁRIUM” » Földes László Hobo az új estjén a maga sajátos nézőpontjából meséli el az elmúlt harmincöt év történetét.

november 18. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT

„József Attila verseit » úgy olvasom, mint a szent könyveket és néha, mintha a saját gondolataimat látnám leírva.”

november 25., 26. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

NOV. 22. | MAGYAR NÉPMESE HÁZA

MESEELŐADÁSOK » A Nemzeti Színház előadásai egy-egy magyar népmese világába repíti el a legkisebb nézőket.

VALAHA MADARAK VOLTUNK » Egyetlen ember életútján keresztül mesél az előadás a cigányság történetéről: útrakelésről, otthonkeresésről, nehézségekről, örömről és az Istenről.

mikor? hol?

november 22. – 16 óra • Kaszás Attila Terem

NOV. 25. | BEREZ ANDRÁS ESTJE

KŐKERTBEN LILIOM » Berez András ezen az estén nem azt a nagy derék pompás aranyszőke lgazságot keresi, hanem azt a kopott, kicsi szürkét, kinek sokszor üres tarisznya a zászlaja, és a gyomra morog, nem a szája.

mikor? hol?

november 25. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

NOV. 13. | SZFE-ELŐADÁS

SZERETETT SZERETETNYELVÜNK » Valós személyek hiteles monológjaiból készült előadást mutat be a Színház- és Filmművészeti Egyetem III. éves prózai színész osztálya. Az Ilja Bocsarnikovsz által rendezett vizsgálódás témája a szerelem.

mikor? hol?

november 29. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

RÁHANGOLÓ, KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

RÁHANGOLÓ

Beavató beszélgetés az előadás előtt.

ÁZOTT HAJÁBAN HÉT HALOTT BOGÁR RAGYOG

november 4. – 18 óra

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

Találkozás és beszélgetés lehetősége alkotókkal az előadások után.

ÁZOTT HAJÁBAN HÉT HALOTT BOGÁR RAGYOG

november 4.

KÖRHINTA

november 8.

SZÍVEM KIRÁLYNŐJE

november 11.

AZ ÖNGYILKOS

november 13.

KING LEAR SHOW

november 28.

KIÁLLÍTÁS

A TÖRTÉNELEM SZÍNPADÁN »

A magyar színháztörténet a kommunista diktatúra árnyékában című kiállítás azoknak a színészeknek a sorsát mutatja be, akik 1947 és 1989 között a kommunista diktatúra idején politikai okokból mellőzést vagy üldöztetést szenvedtek el. A bemutatott életutak tanúságtételek is: hogyan válik a színház – és benne a színész – a hatalommal való konfliktus helyszínévé. Történeteken, levélrészleteken, visszaemlékezéseken keresztül ismerhetjük meg azokat a döntéseket, amelyek gyakran a szakmai ellehetetlenülés, a hallgatás vagy a száműzetés felé vezettek. A kiállítás arra kérdezi rá, mit jelentett a művészi szabadság korlátozása, és kinek milyen árat kellett fizetni érte.

mikor? hol?

előadások előtt és a szünetekben
a Nemzeti Színház első emeleti előcsarnokában

KIÁLLÍTÁSOK

a kiállítások szerdától vasárnapig 10–18 óra között látogathatók | BGM | egy belépővel valamennyi kiállítás megtekinthető

1956-1989

A SZEMBENÁLLÁS NÉHÁNY SZÍNHÁZI ELŐADÁSA – példák Németh László Galileijétől Ivo Brešan Díszvacsora a temetkezési vállalatnál című művéig

PETŐFI, SZÍNHÁZ

A VÁNDORSZÍNÉSZETTŐL A KÖSZÍNHÁZAKIG
Magyar nyelvű színjátszás Petőfi korában, 1823–1849

KULISSZÁK KÖZÖTT

PRÓBÁKTÓL A PREMIERIG Az állandó kiállítás a színházi alkotófolyamatot bemutatva vezet végig a látogatót a magyar színháztörténet kiemelkedő pillanatain.

AZ ÉLETRE KELTETT ANYAG SZÍNHÁZA

30 ÉVES A LÁDAFIA BÁBSZÍNHÁZ – Mikor az ember rádöbben arra, hogy népmeséink titkon mennyi információt rejtenek világról, emberekről, életről, akkor megerősödik benne a gondolat, hogy nem szabad veszni hagyni őket. Igen ám, de hol vannak a fonók, hol vannak azok az összejövetelek ilyen-olyan munkákra, jelesebb napokra, ahol újra szárnyra lehetne eresztetni ezer éveken át mondott meséinket? A világ robog, s nem lesz már benne fonó, meghitt gyertyafényes közös munkálkodás, s az ehhez elengedhetetlenül hozzátartozó mesemondás.

Nincs más hátra, keresni kell egy helyet, ahol még összegyűlnek az emberek, s furmányos módon elébük lehet csempészni könyvlapokra lejegyzett, titkokat rejtő meséinket. Ezért választottam helyszínnek a vásártér, s a színházi formák közül azt, amelyik számomra a legtöbb lehetőséget biztosítja a meséinket körülvevő világ minél gazdagabb megidézéséhez. Az életre keltett anyag színházát, a bábszínházát. (Néder Norbert vásári bábjátékos)

kurátor: Lovas Lilla, Simándi Katalin (OSZMI), társrendező: Néder Norbert

A múzeumi belépővel a Bajor Gizi Színészmúzeum állandó és időszaki tárlatai egyaránt megtekinthetők.

További információk és részletes program: www.oszmi.hu | facebook.com/oszmiibp

OSZMI: 1013 Budapest, Krisztina krt. 57. | BGM: 1124 Budapest, Stromfeld Aurél út 16.

VÁLTSON BÉRLETET A 2026/2027-ES ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül! Ön választhatja ki az előadást, a helyszínt, a helyet és az időpontot is! Szabadbérleteinkben nagyszínpadi és stúdiószínpados előadásokat tetszése szerint választhat.

bérletvásárlás online: nemzetiszinhasz.jegy.hu/seasonticket

SZABADBÉRLETEK

A bérletek a Nemzeti Színház saját előadásaira használhatók fel, a szabad helyek függvényében két kategóriában.

FEDÁK SÁRI bérlet

(3 szabadjegyet tartalmaz, amely beváltható 3 különböző előadásra)

I. kategória (zsöllye és balkon 1. sor):	11 900 Ft
II. kategória (balkon 2. sortól és karzat):	9900 Ft

TÖRŐCSIK MARI páros bérlet (2 fő részére)

(6 szabadjegyet tartalmaz, amely beváltható 3 különböző előadásra)

I. kategória (zsöllye és balkon 1. sor):	22 900 Ft
II. kategória (balkon 2. sortól és karzat):	18 900 Ft

DIÁK- ÉS PEDAGÓGUSBÉRLETEK

A bérletek a Nemzeti Színház saját előadásaira használhatók fel, a szabad helyek függvényében a II. kategóriában (balkon 2. sortól és karzat). A diák- és pedagógusbérleteket kizárólag személyesen lehet megvásárolni, a kedvezményre jogosító igazolványok felmutatásával:

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet

(3 szabadjegyet tartalmaz, amely beváltható 3 különböző előadásra)

II. kategória (balkon 2. sortól és karzat):	8000 Ft
---	----------------

MADÁCH IMRE pedagógus bérlet

(3 szabadjegyet tartalmaz, amely beváltható 3 különböző előadásra)

II. kategória (balkon 2. sortól és karzat):	8000 Ft
---	----------------

VÁLASZTHATÓ ELŐADÁSOK LISTÁJA

NAGYSZÍNPAD | Fjodor Dosztojevszkij: **ÖRDÖGÖK** • A BODROGI – EGY ESTE BODROGI GYULÁVAL • Tóth Ede: **A FALU ROSSZA** •

Vörösmarty Mihály – Szarka Tamás: **CSONGOR ÉS TÜNDE** • Karl Marx műve alapján: **MARXTÖKÉJE** • Szarka Tamás: **ESTHAJNAL** • Vecsei H. Miklós és a QJÚB: **ÁZOTT HAJÁBAN HÉT HALOTT BOGÁR RAGYOG** • Mihail Bulgakov: **A MESTER ÉS MARGARITA** • CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ • Molière: **DON JUAN** • Katona József: **BÁNK BÁN** • Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK** • Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ** • Kirill Fokin: **KING LEAR SHOW** • Sarkadi – Fábri – Nádasy – Zs. Vincze: **KÖRHINTA** • William Shakespeare: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA**

STÚDIÓSZÍNPADOK | Kirill Fokin: **NYIZSINSZKIJÉK** • Sánta Ferenc: **AZ ÖTÖDIK PECSÉT** • Szigligeti Ede: **LILIOMFI** • VOLT EGYSZER

EGY... • Nichola McAluiffe: **A SZÍVEM KIRÁLYNŐJE** • Thornton Wilder: **A MI KIS VÁROSUNK** • Gogol nyomán: **REVIZOR** • Bertolt Brecht: **A KAUKÁZUSI KRÉTAKÖR** • Molnár Ferenc: **EGY, KETTŐ, HÁROM – AZ IBOLYA** • Szergej Medvedyev: **FODRÁSNŐ** • Sík Sándor: **ISTVÁN KIRÁLY** • Tamási Áron: **TÜNDÖKLŐ JEROMOS** • Örkény István: **MACSKAJÁTÉK** • Molnár Ferenc: **LILIOM** • Örkény István: **TÓTÉK** • Nyikolaj Erdman: **AZ ÖNGYILKOS** • Hubay Miklós: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM** • Lukácsy György: **HAZATÉRÉS** • Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA** • Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK** • Földes László Hobo előadásai: **TÜLÉLŐ TRALLALLA, MEDVEVÁRA, TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT, AZ UTCAZENÉSZ** • Berecz András önálló estjei: **ISTEN BOLONDJA, TEREMTÉS, SÍP ÉS LANT, A NAGY VEREKEDÉS, MESE A MESÉRŐL, KÖKERTBEN LILIOM** • Szűcs Nelli önálló estje: **FEDÁK SÁRI** • Polyák Anita önálló estje: **SZÍVEMNEK GYÖNGYHÁZA** •

A Magyar Népmese Háza: **TIZENKÉT VARJÚ, HALÁSZ JÓZSI, VALAHA MADARAK VOLTUNK, FEHÉRLÓFIA, A SZEGÉNY EMBER ÉS A BUTA ÖRDÖGÖK, RÓZSA ÉS IBOLYA**

» Minden bérletünk úgynevezett szabadbérlet, amelyek közvetlen belépésre nem jogosítanak, a bérleteket minden esetben jegyre kell váltani. A bérletek a Nemzeti Színház saját előadásaira használhatók fel, a bérletre vonatkozó jegyár kategóriáktól függően, a szabad helyek függvényében.

» Bérletet nem váltunk vissza, a bérletre kiváltott jegyet csak az előadás elmaradása esetén váltjuk vissza. Bérleteink a 2025/26-os évadban, az évad utolsó előadásáig használhatók fel, készpénzre nem válthatók. A bérlet névre szól, de szabadon ajándékozható és átruházható.

» A bérletek jegyre váltásának módja:

Online: kattintson a QR-kódra; vagy személyesen a Nemzeti Színház pénztárában. (cím, nyitvatartás az 5. oldalon)

HAVI MŰSOR

Nagyszínpad	4 Sze 19:00	Ázott hajában hét halott...	Vecsei H. Miklós és a QJÚB *ráhangoló, közönségtalálkozó
Gobbi Hilda Színpad	4 Sze 19:00	Egy, kettő, három – Az ibolya	Molnár Ferenc
Nagyszínpad	5 Cs 11:00	Ázott hajában hét halott...	Vecsei H. Miklós és a QJÚB
Gobbi Hilda Színpad	5 Cs 19:00	Macskajáték	Örkény István
Kaszás Attila Terem	5 Cs 15:00	Szívem királynője	Nichola McAuliff
Nagyszínpad	6 P 18:00	Marxtőkéje	Karl Marx műve alapján I angol felirattal
Nagyszínpad	7 Szo 19:00	A Mester és Margarita	Mihail Bulgakov
Kaszás Attila Terem	7 Szo 19:00	Revizor Pebizop	Gogol A revizor c. műve nyomán
Nagyszínpad	8 V 17:00	Körhinta	Sarkadi – Fábri – Nádaszy – Zs. Vincze I audionarrációval és jeltolmáccsal *közönségtalálkozó
Kaszás Attila Terem	8 V 15:00	Revizor Pebizop	Gogol A revizor c. műve nyomán
Kaszás Attila Terem	8 V 19:00	Ők tudják, mi a szerelem	Hubay Miklós
Nagyszínpad	10 K 15:00	Bánk bán	Katona József
Nagyszínpad	11 Sze 15:00	Bánk bán	Katona József
Gobbi Hilda Színpad	11 Sze 19:00	A helység kalapácsa	Petőfi Sándor
Kaszás Attila Terem	11 Sze 19:00	Szívem királynője	Nichola McAuliff *közönségtalálkozó
Nagyszínpad	12 Cs 15:00	Csongor és Tünde	Vörösmarty Mihály – Szarka Tamás
Gobbi Hilda Színpad	12 Cs 19:30	A mi kis városunk	Thornton Wilder
Bajor Gizi Szalon	12 Cs 19:00	Fedák Sári	Szűcs Nelli önálló estje
Nagyszínpad	13 P 11:00	Csongor és Tünde	Vörösmarty Mihály – Szarka Tamás
Kaszás Attila Terem	13 P 19:00	Az öngyilkos	Nyikolaj Erdman *közönségtalálkozó
Nagyszínpad	14 Szo 15:00	Csongor és Tünde	Vörösmarty Mihály – Szarka Tamás
Kaszás Attila Terem	14 Szo 19:00	Egyfelvonásos komédiák	Anton Csehov
Nagyszínpad	15 V 16:00	János vitéz	Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	15 V 19:30	Egy, kettő, három – Az ibolya	Molnár Ferenc
Nagyszínpad	18 Sze 11:00	János vitéz	Petőfi Sándor

* a ráhangolóra az előadások kezdete előtt 45 perccel, a közönségtalálkozóra az előadások után várjuk az érdeklődőket!

A Valaha madarak voltak 8, a Tudod, hogy nincs bocsánat, az Egri Csillagok 12, a Bánk bán, a Fodrásznő 14, a Revizor Pebizop, a Marxtőkéje 16 éven felülieknek ajánlott!

Kísérőrendezvényeinkről az 56–57. oldalon tájékozódhatnak. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja

2026. NOVEMBER

Nagyszínpad	18 Sze 15:00	János vitéz Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	18 Sze 19:00	Macskajáték Örkény István
Kaszás Attila Terem	18 Sze 19:00	Túlélő trallala (Hobológiai szeminárium) Földes László Hobo
Nagyszínpad	19 Cs 11:00	János vitéz Petőfi Sándor
Nagyszínpad	20 P 11:00	János vitéz Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	20 P 19:00	Macskajáték Örkény István
Kaszás Attila Terem	20 P 17:00	Liliomfi Szigligeti Ede I A Színház- és Filmművészeti Egyetem előadása
Gobbi Hilda Színpad	21 Szo 19:00	Tóték Örkény István I angol felirattal
Kaszás Attila Terem	21 Szo 15:00	Liliomfi Szigligeti Ede I A Színház- és Filmművészeti Egyetem előadása
Kaszás Attila Terem	22 V 16:00	Valaha madarak voltunk Magyar Népmese Háza
Kaszás Attila Terem	22 V 19:00	Revizor Pebizop Gogol A revizor c. műve nyomán
Nagyszínpad	25 Sze 11:00	Egri csillagok Gárdonyi Géza
Nagyszínpad	25 Sze 18:00	Egri csillagok Gárdonyi Géza
Gobbi Hilda Színpad	25 Sze 19:00	Kőkerthben lilium Berecz András ének és mesemondó estje
Kaszás Attila Terem	25 Sze 19:00	Tudod, hogy nincs bocsánat Földes László Hobo önálló estje
Nagyszínpad	26 Cs 11:00	Egri csillagok Gárdonyi Géza
Kaszás Attila Terem	26 Cs 19:00	Tudod, hogy nincs bocsánat Földes László Hobo önálló estje
Nagyszínpad	27 P 19:00	King Lear Show Shakespeare Lear király című műve nyomán írta Kirill Fokin
Gobbi Hilda Színpad	27 P 19:00	Fodrásznő Szergej Medvegyev
Kaszás Attila Terem	27 P 19:00	Liliomfi Szigligeti Ede I A Színház- és Filmművészeti Egyetem előadása
Nagyszínpad	28 Szo 19:00	King Lear Show Shakespeare műve nyomán írta Kirill Fokin *közönségtalálkozó
Kaszás Attila Terem	28 Szo 15:00	Liliomfi Szigligeti Ede I A Színház- és Filmművészeti Egyetem előadása
Gobbi Hilda Színpad	29 V 15:00	Revizor Pebizop Gogol A revizor c. műve nyomán
Gobbi Hilda Színpad	29 V 19:00	Revizor Pebizop Gogol A revizor c. műve nyomán
Kaszás Attila Terem	29 V 19:00	Szeretett szeretetnyelvünk A Színház- és Filmművészeti Egyetem előadása

VÁSÁROLJON ONLINE SZÍNHÁZJEGYET

A NEMZETI SZÍNHÁZ ELŐADÁSAIRA!

Szcenárium

a Nemzeti Színház művészeti folyóirata • 2026. szeptember–október, XIV. évf., 4. szám

FÓKUSZBAN: AZ 1956-OS MAGYAR FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC 70. ÉVFORDULÓJA

Ez a világtörténelmi jelentőségű esemény máig ható, kitörölhetetlen nyomokat hagyott kulturális életünkben is. Egy beszélgetést közlünk az A. Szabó Magda szerkesztésében *Talpra, magyar!* címmel megjelent kötetről, mely először dokumentálja teljes körűen, milyen szerepet játszottak a magyar színházi világ személyiségei – a drámaírók, rendezők, színészek – e sorsfordító időszak előkészítésében, mit tettek a forradalom napjaiban, és hogyan viselték a megtorlás éveit. Megemlékezünk a közelmúltban elhunyt Buda Ferenc költőről, aki első jelentős verseit 1956 őszén vetette papírra – börtönbe is került miattuk. Felidézzük 2006-ot, a drámai eseményekben ugyancsak bővelkedő ötvenedik évfordulót, amikor Vidnyánszky Attila először filmként, majd színdarabként is megrendezte Szőcs Géza hihetetlenül gazdag forrásműve alapján a *Liberté '56*-ot.

„A *Liberté '56* olyanoknak íródott, akik soha semmit nem halottak 1956-ról, de talán még a magyarokról sem.” Azt mondhatjuk tehát, hogy Szőcs Géza ezt a magyar sorstragédiáról szóló, posztmodern drámai költeményét »világdrámának« szánta, ahogyan Madách *Tragédiáját* is nevezni szoktuk. Újra megnézve a filmet és visszagondolva a színpadi előadásra is, ez a »világdráma«-jelleg Vidnyánszky Attilánál is alapvető, akár egész rendezői életművére is kiterjeszthetően. (...) Vajon nem ez a tágabb horizont veri ki a biztosítékot a kritikusai körében?”
(Szász Zsolt)

„...Az állambiztonsági levéltárban már '56-ban elkezdődött a dokumentumok bedarálása. Már a forradalom előtt, érezve a veszélyt, daráltak. Aztán '63-ban megint sok mindent eltüntettek. A köztudatban az él, hogy a nagyarányú iratmegsemmisítések 1989-ben kezdődtek. Ez azonban nem igaz, mert a politikai rendőrség jobb szimattal rendelkezett, és már '85-től, amikor Gorbacsov hatalomra került, elkezdődött a bedarálás. Teljes színházi dokumentumtárak semmisültek meg.”
(A. Szabó Magda)

„Pamflet vagy tragédia? Rosszmájú fintor vagy egy rettenetes vízió előre vetítése az emberiség széles országútján, jövője ki-kerülhetetlen rendezésének mementója, egy nehezen, csak tévutak végigjárása árán kibogozható felirat az elkerülhetetlen pokoljárások kapujára? Bárhogy is legyen, Dosztojevszkij e regényének megfejtésére tett kísérletét senki nem úszta meg olcsón; az *Ördögök* mélyebb rétegei felé tett minden egyes lépé-

TARTALOM | Színházi rendszerváltás – színpadi nyelvújítás.

Vidnyánszky Attila a *Liberté '56*-ról • *Talpra, magyar!* – 1956 és a magyar színház. Könyvbemutató a Tokaji Írótáborban: **A. Szabó Magda**, **Blaskó Péter**, **Márkus Béla**, **Szentmártoni János** • Nem áldozat – tanú: **Buda Ferenc**, a húszéves költő 1956-ban • **Király Gyula**: Az Ördögök interpretációjának kérdéséhez • Urbanovits Krisztina: A pszeudo mint megközelítés – **Pauer Gyula** díszlete az 1975-ös Ördögökben • Távcső helyett mikroszkóp – **Ivan Planinić** • **Gyürky Katalin**: Családi csetepaték, párkapcsolati konfliktusok – világirodalmi klasszikusok a Gyulai Várszínházban • **Ungvári Judit**: Helyüket kereső műzsák – a Magyar Színházak 38. Kisvárdai Fesztiváljáról

sért komoly árat kellett fizetnie írónak, kritikusnak egyaránt.”
(Király Gyula)

„A politikai, filozófiai és történelmi anyagot nehéz színházba átültetni, ha csupán az eszmék szintjén maradunk. Akkor válik színházivá, ha beágyazódik az emberek közötti drámai kapcsolatokba. (...) A különböző nézőpontoknak megvannak a maguk érvei, és megvan a saját belső logikájuk. Éppen ezért nem akartam, hogy az előadás megszabja a közönségnek, mit gondoljon politikailag. Inkább olyan teret akartam teremteni, amelyben a különböző elképzelések a szereplőkön keresztül szembesülnek egymással, és hagytam, hogy a közönség maga teljesítse be, zárja le ezt a folyamatot.” (Ivan Planinić)

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

IFJÚSÁGI PROGRAMOK A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

1. KÖLYÖKNAPOK A NEMZETIBEN

Ünnepkörökhöz kapcsolódóan egy-egy vasárnap délelőtt tartunk **ingyenes családi programokat**. Kölyöknapjainkon színházi műsorokat láthatnak és kézműves foglalkozásokon vehetnek részt az óvodás és kisiskolás gyermekek szüleikkel.

2. ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

Az országos mozgalommá vált ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK ÜNNEP-en középiskolás színjátszó csoportok - minden évben új témát kapva - **munkájukat minden év januárjában színházi gálán mutatják be a Nemzeti Színház Nagyszínpadán**. A színpadra vitelre ajánlott művet/műveket mindig az évad elején, szeptemberben ismertetjük.

3. NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A négyfordulós vetélkedő során **négyfős, középiskolás csapatok mérik össze tárgyi tudásukat, kutatóképességüket, kreativitásukat**. Az első három forduló az interneten zajlik, a döntőre a színházban kerül sor. A vetélkedőt az évad során márciusban hirdetjük meg a színház honlapján

4. SZÍNHÁZPEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK

Iskolai csoportoknak az előadás előtt a színpadi mű befogadását, utána pedig a látottak **mélyebb megértését segítő foglalkozást tart színház- és drámapedagógusunk**, akár az iskolában, akár a színházban.

5. RÁHANGOLÓ BESZÉLGETÉS

Az előadás előtt a produkció dramaturgia és/vagy rendezője vagy színházpedagógusunk mintegy 40 perces bevezető beszélgetést tart az iskolai csoportnak. A ráhangoló után a diákok felkészültebben ülnek be az előadásra, felfigyelhetnek összefüggésekre és érdekes részletekre is. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni.

6. PÁLYAORIENTÁCIÓS ÉPÜLETLÁTOGATÁS

A bő egyórás épületismertetés, kulisszajárás közben színházunk többféle munkakörében dolgozó munkatársaival találkozhatnak a diákok, akik örömmel mesélnek szakmájukról, az oda vezető útról.

A programok mindegyikéről információ kérhető **Pintér Szilviától**, a Nemzeti Színház Ifjúsági programfelelőseitől, színházpedagógusától: szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

KULISSZAJÁRÁS

A csoportos iskolai színházlátogatások alkalmával, az előadás előtt nyílik rálehetőség, de kérhetik külön programként is. Mintegy 30 perces **séta közben bemutatjuk a színház működését, a színpadokat, az öltözőket és egyéb „háttérkérdéseket” is**. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

Jelentkezés: latogat@nemzetiszinhas.hu

KEDVEZMÉNYEK

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY - 40%

10 fő felett 40% kedvezmény a jegyárból a Nemzeti Színház saját előadásaira, illetve minden 10 fő után 1 db 50%-os kísérőjegy adható.

DIÁKBÉRLETEK

Latinovits Zoltán diákberlet (3 szabadjegyet tartalmaz, amely beváltható 3 különböző előadásra)

• II. kategória (balkon 2. sortól, oldalpáholyok és karzat): **8 000 Ft**

A diákberlet csak személyesen vásárolható meg a jegypénztárban, diákigazolvány felmutatásával.

PEDAGÓGUSBÉRLET

Madách Imre pedagógus bérlet (3 szabadjegyet tartalmaz, amely beváltható 3 különböző előadásra)

• II. kategória (balkon 2. sortól, oldalpáholyok és karzat): **8 000 Ft**

A pedagógusbérlet csak személyesen vásárolható meg a jegypénztárban, pedagógus igazolvány felmutatásával.

JEGYPÉNZTÁR

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
Telefon: +36-1/476-6868
jegypenztar@nemzetiszinhas.hu

NYITVATARTÁS

Hétfőtől vasárnapig (ünnepnapi kivétellel)
10.00-18.00 óráig

Előadásnapokon meghosszabbított nyitvatartással, az előadás kezdéséig tart nyitva a jegypénztár.

AJÁNLOTT ELŐADÁSOK

Óvoda, általános iskola alsó tagozat:

Halász Józsi | Tizenkét varjú | Valaha madarak voltunk

Általános iskola felső tagozat:

Egri csillagok | János vitéz | Körhinta

Középiskola:

A helység kalapácsa | A Mester és Margarita

A kaukázusi krétakőr | Bánk bán | Csiksomlyói passió

Csongor és Tünde | Don Juan | Esthajnal | King Lear Show

Liliom | Salome | Tóték | Tündöklő Jeromos

Ázott hajában hét halott bogár ragyog

A Nemzeti Színház iskoláknak szóló programjaira az iskola@nemzetiszinhas.hu e-mail címen lehet jelentkezni.
Munkatársunk minden kérdést, időpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel!

A Nemzeti Magazin
az interneten:
www.nemzetisinhaz.hu

Trill Zsolt és Trill Helga a Szívem királynője című előadásban | fotó: Eöri Szabó Zsolt

NOVEMBERI ELŐADÁSOK

Vecsei H. Miklós és a QJÚB: **ÁZOTT HAJÁBAN HÉT HALOTT BOGÁR RAGYOG** | Molnár: **EGY, KETTŐ, HÁROM – AZ IBOLYA** | McAuliffe: **SZÍVEM KIRÁLYNŐJE** | Örkény: **MACSKAJÁTÉK** | Marx műve alapján: **MARXTŐKÉJE** | Mihail Bulgakov: **A MESTER ÉS MARGARITA** | Gogol műve nyomán: **REVIZOR PEBIZOP** | Sarkadi – Fábri – Nádasz – Zs. Vincze: **KÖRHINTA** | Hubay: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM** | Katona: **BÁNK BÁN** | Petőfi: **A HELYSÉG KALAPÁCSA** | Vörösmarty – Szarka: **CSONGOR ÉS TÜNDE** | Szűcs Nelli önálló estje: **FEDÁK SÁRI** | Wilder: **A MI KIS VÁROSUNK** | Erdman: **AZ ÖNGYILKOS** | Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK** | Petőfi: **JÁNOS VITÉZ** | Hobo: **TÚLÉLŐ TRALLALLA** | Szigligeti: **LILIOMFI** | Örkény: **TÓTÉK** | Magyar Népmese Háza: **VALAHA MADARAK VOLTUNK** | Gárdonyi – Zalán: **EGRI CSILLAGOK** | Berecz András önálló estje: **KŐKERTBEN LILIOM** | Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT** | Fokin: **KING LEAR SHOW** | Medvegyev: **FODRÁSZNŐ**